कर्नाटक सरकार

शाळा शिक्षण आणि साक्षरता विभाग

पाठ्यक्रम आधारित मूल्यमापन सामग्री

2025-26

विषय मराठी

इयत्ता सातवी

7

राज्य शिक्षण संशोधन व प्रशिक्षण संस्था,

बनशंकरी 3 रा टप्पा, बेंगळूरु560085

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಾಕ್ಷರತಾ ಇಲಾಖೆ

ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಆಧಾರಿತ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಸಾಮಗ್ರಿ

2025-26

ವಿಷಯ - ಮರಾಠಿ

ವರ್ಗ - 7

ರಾಜ್ಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆ,

ಬನಶಂಕರಿ 3ನೇ ಹಂತ, ಬೆಂಗಳೂರು - 560085

ಜಿಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆ, ಬೆಳಗಾವಿ

Concept and Guidance

Smt. Rashmi Mahesh V, IAS
Principal Secretary to Government
Department of School Education and Literacy

Dr. Trilok Chandra K.V, IAS Commissioner Department of School Education, Bangalore	**Shri. Gopalakrishna H.N** Director, DSERT Bangalore

DIET Co-operation

Shri. Basavaraj Nalatawad D.D.P.I (Dev) DIET, Belagavi	**Smt. Bharati B. Dasog** LBA Nodal Diet

COMPOSITION

Smt. Radha P.
Senior Assistant Director
DSERT Banglore

Mentors and Examiners

Shri. B. N. Caachadi
Block Resource Person
Khanapur, Tq. Khanapur, Dist. Belgavi

Smt. Nazanin J. Patel
Cluster Resource Person
Nilawade, Tq. Khanapur, Dist. Belgavi

Smt. Roopali B. Pawar
Cluster Resource Person
Ramgurwadi, Tq. Khanapur, Dist. Belgavi

Shr. Vithoba M. Dalavi
Cluster Resource Person
Jamboti, Tq. Khanapur, Dist. Belgavi

Shri. Sunil S. Sherikar
Cluster Resource Person
Londa/Mohishet, Tq. Khanapur, Dist. Belgavi

"ಬದಲಾವಣೆಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಭವಿಷ್ಯದ ನಿರ್ಮಾಣ"

Lesson Based Assesment Material Creation Resource Team

Smt. Revati Kalam, Govt. Higher Primary School, Halkarni. Tq.Khanapur. Dist. Belagavi

Smt. Jalkala Patil, Govt. Higher Primary School, Karalga. Tq.Khanapur. Dist. Belagavi

Smt. Renuka Patil, Govt. Higher Primary School, Malankale. Tq.Khanapur. Dist. Belagavi

Smt. Sunita Kumbhar, Govt. Higher Primary School, Hebbal. Tq.Khanapur. Dist. Belagavi

Smt. Anuja Kurne, Govt. Higher Primary School, Nilawade. Tq.Khanapur. Dist. Belagavi

Smt. Vaishali Malvi, Govt. Higher Primary School, Halshi. Tq.Khanapur. Dist. Belagavi

Smt. Priti Korav, Govt. Higher Primary School, Jamboti. Tq.Khanapur. Dist. Belagavi

Smt. Shahnaz Sanadi, Govt. Higher Primary School, Ramgurwadi. Tq.Khanapur. Dist. Belagavi

Miss. Sonali Kumbhar, Govt. Higher Primary School, Ganebail. Tq.Khanapur. Dist. Belagavi

Miss. Sanika Patil, Govt. Higher Primary School, Chapgaon. Tq.Khanapur. Dist. Belagavi

Shri.Bapu Dalavi, Govt. Higher Primary School, Kabanali. Tq.Khanapur. Dist. Belagavi

Shri. Appaji Patil, Govt. Higher Primary School, Hattargunji. Tq.Khanapur. Dist. Belagavi

Shri. Yallappa Kumbhar, Govt. Higher Primary School, Haruri. Tq.Khanapur. Dist. Belagavi

Shri. Shiddappa Gavade, Govt. Higher Primary School, Nittur. Tq.Khanapur. Dist. Belagavi

Shri. Yallappa Palkar, Govt. Higher Primary School, Modekop. Tq.Khanapur. Dist. Belagavi

State Department of Education Research and Training
Banashankari 3rd Stage, Bengluru- 560085
And
District Institute of Education And Training, Belgavi

ಪ್ರಾಸ್ತಾವಿಕ ನುಡಿ

ಆತ್ಮೀಯರೇ,

2025 26 ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಇಲಾಖೆ ಬೆಂಗಳೂರು ಇವರ ನಿರ್ದೇಶನ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಂತೆ ಪಾಠ ಆಧಾರಿತ ಮೌಲ್ಯಾಂಕನದ 4ನೇ , 5 ನೇ , 6 ನೇ , 7 ನೇ ತರಗತಿಯ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳು ಮರಾಠಿ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 16 ವಿಷಯಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೋಠಿ ಭಾಷಾಂತರ ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಮರಾಠಿ ಪ್ರಥಮ ಭಾಷೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೋಠಿ ರಚನೆ ಕಾರ್ಯ ಬೆಳಗಾವಿ ಡಯಟ್ ಗೆ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ ಅದರಂತೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ತರಗತಿ ಬೋಧನೆಯಿಂದ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಮೌಲ್ಯಂಕನ ಕಲಿಕಾ ಫಲ ಆಧಾರಿತವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮುಂದಿನ ಜಾಗತಿಕದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಲು ನೆರವಾಗುವಂತೆ ಹಾಗೂ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಕಲಿಕಾ ಫಲ ಆಧಾರಿತ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುವ ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಯಶಸ್ವಿಗಾಗಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಆರಂಭದ ಆಶಯದೊಂದಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಇಲಾಖೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೂ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕಾ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅಂದರೆ ಉತ್ತಮ, ಮಧ್ಯಮ, ಸಾಧಾರಣ ಮತ್ತು ಸುಲಭ, ಕಠಿಣ, ಸಾಧಾರಣ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕಠಿಣತೆಯ ಮಟ್ಟ ಆಧರಿಸಿ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ತರದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಹು ಆಯ್ಕೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು, ಕಿರು ಉತ್ತರ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು, ವಿವರಾಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಅನ್ವಯಿಕ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಆಧಾರಿತ ಮೌಲ್ಯಾಂಕನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೋಠಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಓದು ಬರಹದೊಂದಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪಾಠವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ.

ಪಾಠ ಆಧರಿತ ಮೌಲ್ಯಾಂಕನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೋಠಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ ಪಾಠ ಆಧಾರಿತ ಮೌಲ್ಯಾಂಕನ ನೋಡಲ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಡಿ.ಎಸ್.ಇ.ಆರ್.ಟಿ ಬೆಂಗಳೂರು ಉಪನಿರ್ದೇಶಕರು (ಆ) ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆ ಬೆಳಗಾವಿ, ಹಿರಿಯ ಉಪನ್ಯಾಸಕರಾದ ಶ್ರೀ ಆಂಜನೇಯಲು ಆರ್ ಕೆ, ಶ್ರೀ ಯು ಡಿ ಹುನಕುಪ್ಪಿ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಡಿ ನದಾಫ್ ಮತ್ತು ವರ್ಗ ವಿಷಯವಾರು ನೋಡಲ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಎಲ್ಲ ಡಯಟನ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು ಖಾನಾಪುರ್, ಬೆಳಗಾವಿ ಗ್ರಾಮೀಣ, ಬೆಳಗಾವಿ ನಗರ , ಬಿ.ಆರ್.ಸಿ , ಬಿ.ಆರ್.ಪಿ, ಸಿ.ಆರ್.ಪಿ, ಸಿ.ಆರ್.ಸಿ ಪಾಠ ಆಧಾರಿತ ಮೌಲ್ಯಾಂಕನದ ನೋಡಲ ಶ್ರೀಮತಿ ಭಾರತಿ.ಭೀ.ದಾಸೋಗ ಹಾಗೂ ಡಯಟಿನ ಎಲ್ಲಾ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳು ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಮತಿ ಶ್ರುತಿ ದುಗ್ಗಾಣಿ, ದ್ವಿದ.ಸ ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸದುಪಯೋಗವಾಗಿ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊರಬರಲು ಕಾರಣೀಭೂತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯವು "**ಬದಲಾವಣೆಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಭವಿಷ್ಯದ ನಿರ್ಮಾಣ**" ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ, ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ, ಅನುಷ್ಠಾನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಪೋಷಕರಿಗೆ ಗುಣಾತ್ಮಕ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲು ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಶುಭ ಹಾರೈಕೆಗಳೊಂದಿಗೆ,

ಶ್ರೀ ಬಸವರಾಜ. ಎಮ್. ನಾಲತವಾಡ
ಉಪನಿರ್ದೇಶಕರು (ಅ)
ಡಯಟ್ ಬೆಳಗಾವಿ

ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಎಚ್ ಎನ್
ನಿರ್ದೇಶಕರು
ಡಿ.ಎಸ್.ಇ.ಆರ್. ಟಿ ಬೆಂಗಳೂರು

• अनुक्रमणिका (प्रथम सत्र) •

		ता. खानापूर जि. बेळगावी	

• अनुक्रमणिका (द्वितीय सत्र) •

1. सर्वात्मका शिवसुंदरा

अध्ययन निष्पत्ती :

1) प्रासयुक्त शब्दासह लयबध्द शब्दासह कविता तालात आणि सुरात म्हणतात.

2) कवितेतील समानार्थी आणि विरुध्दार्थी शब्दांचे संग्रह करता.

उद्दिष्टानुसार शेकडेवार गुण विभागणी

अ.नं.	उद्दिष्टे	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा
1	ज्ञान	34	34	38%
2	आकलन	20	32	36%
3	अभिव्यक्ती	04	16	18%
4	प्रशंसा	02	08	9%
	एकूण	60	90	100%

प्रश्नांच्या स्वरूपावरून शेकडेवार गुण विभागणी

अ.नं.	प्रश्नांचे स्वरूप	गुण	प्रश्न	शेकडा
1	सुलभ	42	42	47%
2	सामान्य	12	24	27%
3	कठीण	06	24	27%
	एकूण	60	90	100%

प्र.1ला. खालील प्रश्नांचे योग्य पर्याय निवडुन लिहा.

1) सर्वात्मका शिवसुंदरा ही कविता कोणी लिहीली?

(सुलभ)

अ)वि.स.खाडेकर ब)पु.ल.देशपाडे क)कुसुमाग्रज ड) कूवेंपू

2) कुसुमाग्रजाचा जन्म केव्हा झाला?

(सुलभ)

अ) 1912 ब) 1999 क) 1998 ड) 1922

3) मराठी भाषेला ज्ञानपीठ पारीतोॅषिक कोॅणी मिळवून दिलेॅ?

(सुलभ)

अ) कूवेंपू ब) कूसुमाग्रज क) मनोॅहर आंधळे ड)अविनाश ओगले

4)अभिवादन या शब्दाचा अर्थ ---

(सुलभ)

अ) तिरस्कार ब) श्रम क) सुमन ड) नमन

5) शब्द्समुहाला एक शब्द लिहा . सत्तत काम करणारा.....

(सुलभ)

अ) धार्मिक ब) श्रमिक क) रोगी ड) समाजसुधारक

6) सुमन या शब्दाला समानार्थी शब्द लिहा.
(सुलभ)
अ) सुर्य   ब) रवि क) पुष्प   ड) वसुंधरा.

7) "अंधार" या शब्दाला विरुध्दार्थी शब्द लिहा.
(सुलभ)
अ) काळोख ब) प्रकाश क) तिमिर ड) या पैकी नाही

8) चोहीकडे कुणाची रुपे आहेत? (सुलभ)
अ) चिरांची   ब) प्रभुची क) पोलिसांची ड) अपंगांची

9) खालील म्हण पुर्ण करा, प्रयत्नांति --------.
(सुलभ)
अ) गरीब   ब) ईश्वर   क) परमेश्वर   ड) राक्षस.

10) "सर्वात्मका" या शब्दाचा अर्थ – (सामान्य)
अ) सर्व अत्म्यांत सामावलेला   ब) सर्वाकडे पसरलेला क) सगळीकडे दिसणारा   ड) सगळीकडे वाहणारा

11) श्रमिकांसवे कोण काम करत आहे?
(सामान्य)
अ) प्रभु ब) मजूर   क) नोकर ड) यापैकी नाही

12) शिवसुंदर असे कोणत्या देवाला म्हटले जाते ? (सामान्य)
अ) गणपती   ब) पांडुरंग क) महादेव ड) महालक्ष्मीं.

13) कवितेमध्ये करुणाकरा असे कोणाला म्हटले आहे ? (सामान्य)
अ) शिव   ब) नारदमुनी क) ब्रम्हदेव ड) सुर्यदेव

14) कुणाची साथ असेल तर आपल्याला भय वाटत नाही ?
(सामान्य)
अ) माणसांची   ब) लोकांची क) देवाची ड) यापैकी नाही

15) श्रमिकांची आसवे कोण पुसतो आहे ? (सामान्य)
अ) श्रमिक   ब) ईश्वर क) राक्षस   ड) मित्र

प्र.2रा. खालील समानार्थी शब्द उर्ण करा.

16) प्रकाश – (सुलभ)

17) अश्रू – (सुलभ)

18) आकाश –
(सुलभ)

19) साधना –
(सुलभ)

20) अंधार – (सुलभ)

21) फ़ुल – (सुलभ)

22) दिवा – (सुलभ)

23) करुणा – (सुलभ)

24) कर – (सुलभ)

25) नमन – (सुलभ)

26) मन – (सुलभ)

27) प्रभू – (सुलभ)

प्र.3रा. खालील विरुध्दार्थी शब्द पुर्ण करा.

28) न्याय × (सुलभ)

29) भय × (सुलभ)

30) निती × (सुलभ)

31) स्वार्थ × (सुलभ)

32) देव × (सुलभ)

33) ज्ञान × (सुलभ)

34) अंधार × (सुलभ)

प्र.4था. खालील शब्दांचे वाक्यात उपयोग करा.

35) अभिवादन – (सुलभ)

36) प्रार्थना – (सुलभ)

37) करुणा – (सुलभ)

38) साधना –
(सुलभ)

39) ध्येय – (सुलभ)

40) ज्ञान – (सुलभ)

41) न्याय – (सुलभ)

42) दीप – (सुलभ)

प्र.5वा. खालील प्रश्नांची दोन तीन आक्यात उत्तरे लिहा.

43) कविने प्रभुला कोणती विनंती केली आहे?
(सामान्य)

44) ईश्वर कोणकोणत्या रुपामध्ये वसलेला आहे? (सामान्य)

45) ईश्वर कोणाची आसवे पुसतो आहे?
(सामान्य)

46) न्यायासाठी लढणा-याना ईश्वर काय देतो? (सामान्य)

47) माणसाला केंव्हा भय वाटत नाही?
(सामान्य)

48) ईश्वराला सर्वात्मका असे कां म्हटले आहे?
(सामान्य)

49) ईश्वर कोणासोबत व कोठे असतो?
(सामान्य)

50) करुणाकराची करुणा असल्यास आपल्याला काय भेटते?
(सामान्य)

51) शिवसुंदर केंव्हा साधना बनतो?
(सामान्य)

52) चोहीकडे कुणाची रुपे आहेत? (सामान्य)

53) तिमीरातुनी तेजाकडे आपले जीवन कोण एत आहे? (सामान्य)

54) जगामध्ये सद् धर्म कोणकोणत्या रुपामध्ये आहे?
(सामान्य)

प्र.6वा. खालील कवितेच्या ओळींचा अर्थ लिहा .

55) सर्वात्मका शिवसुंदरा स्विकार या अभिवादना !
(कठीण)

56) श्रमतोस तु शेतामध्ये तु राबसी श्रमिकांसवे !
(कठीण)

57) तिमिरातुनी तेजाकडे प्रभू आमुच्या ने जीवना !
(कठीण)

58) स्वार्थाविना सेवा जिथे, तेथे तुझे पद पावना !
(कठीण)

59) करुणाकरा करुना तुझी, असता मला भय कोठले ! (कठीण)

प्र.7वा. खालील कवितेच्या ओळी पुर्ण करा.

60) अ) सुमनात तू --
---------------------- ------------------------------वसतोस तु!!
(कठीण)

ब) न्यायार्थ जे ---
---------------- --अंतरी!!
(कठीण)

2. अभ्यास एक छंद

अध्ययन निष्पत्ती :

- अपरिचित प्रसंग ,घटना.आणि संदर्भ ऐकून अर्थ समजून घेण्याचा सराव करतो.
- कठीण वाटणा-या विषयाचे संभाषण आणि संवाद सहजपणे करतात.

उद्दिष्टानुसार शेकडेवार गुण विभागणी

अ.नं.	उद्दिष्टे	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा प्रमाण
1	ज्ञान	25	25	30%
2	आकलन	22	24	29%
3	अभिव्यक्ती	09	18	22%
4	प्रशंसा	04	16	19%
	एकूण	60	83	100%

प्रश्नांच्या स्वरूपावरून शेकडेवार गुण विभागणी

अ.नं.	प्रश्नांचे स्वरूप	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा प्रमाण
१	सुलभ	40	40	48%
२	सामान्य	16	27	33%
३	कठीण	04	16	19%
	एकूण	60	83	100%

प्र.1ला. खालील प्रश्नांचे योग्य पर्याय निवडुन लिहा.

1) 'अभ्यास एक छंद' या पाठाचे लेखक कोण? (सुलभ)

अ) कुसुमाग्रज ब) पु.ल. देशपांडे क) डौ. रघुनाथ ड) कुंवेंपु

2) पोहता न येणा-या मुलांना कशाची भिती वाटते ? (सुलभ)

अ) पाण्याची ब) पडण्याची क) खेळण्याची ड) रडण्याची

3) पु.ल. देशपांडे यांचे पुर्ण नांव काय ? (सुलभ)

अ) पु.ल. देशपांडे ब) पुरुषोत्तम लक्ष्मण देशपांडे क) पुंडलिक लक्ष्मण देशपांडे ड) पुरुषोत्तम लखन देशपांडे

4) विनोदी लेखक म्हणुन कुणाला ओळखतात ? (सुलभ)

अ) कुसुमाग्रज ब) कुंवेंपू क) पु.ल. देशपांडे ड) भालचंद्र नेमाडे

5) अभ्यास म्हणजे ----------------

(सुलभ)

अ) कंटाळा ब) गाणे क) गंमत ड) यापैकी नाही

6) अभ्यास करणे हे ----------------सोडविण्यासारखे आहे.

(सुलभ)

अ) गोष्ट ब) अभ्यास क) कोडी ड) नाच

7) "वृक्ष" या शब्दाचा अर्थ -

(सुलभ)

अ) झाड ब) कंटाळवाणा क) खुप ड) आनंद.

8) लेखन करणारा -----------------

(सुलभ)

अ) कवी ब) नाटककार क) चित्रकार ड) लेखक

9) लेखकांना कोणते पुस्तक रुक्ष वाटते ? (सुलभ)

अ) भुगोलाचे ब) गणिताचे क) मराठीचे ड) इंग्रजीचे

10) पुस्तक आपल्याला केंव्हा सुलभ वाटेल ?

(सुलभ)

अ)याच्याशी मैत्री केल्यावर ब) त्याच्याशी वाद विवाद केल्यावर क) त्याचा कंटाळा केल्यावर ड) यापैकी नाही

11) "लेखक" या शब्दाचे लिंग बदला.

(सुलभ)

अ)लेखक ब)कवी क)नाटककार ड)लेखिका

12) पुस्तकाच्या सहवासात राहिल्यावर ते आपल्याला कसे वाटते ?

(सुलभ)

अ)वेड्यासारखे ब) मित्रासारखे क) अंधळयासारखे ड) यापैकी नाही

13) " धुम ठोकणे " वाक्यप्रचार लिहा.

(सुलभ)

अ) चालणे ब) जाणे क) पळत सुटणे ड) निघुन जाणे

14) देशपांडे यांचा एकपात्री प्रयोग

(सलभ)

अ)दगडीचाल ब) बटाट्याची चाळ क) सुंदर मी होणार ड) ती फुलराणी

15) पुस्तक वाचते वेळी आपला संवाद कुणाशी सुरू होतो?

(सलभ)

अ) लेखकाशी ब) विद्यार्थ्याशी क} मनाशी ड) मित्रांशी

16) कानगोष्ट करणे म्हणजे ---- (सुलभ)

अ) चेष्टा करणे ब) कुजबुज करणे क) गुपित सांगणे ड) गुणगुणने.

17) एखाद्याशी मैत्री जमविण्याचा उत्तम उपाय कोणता?
(सुलभ)
अ) मैत्रीचा हात पुढे करणे ब) भांडणे क) गोड बोलणे ड) लढाई करणे

18) एखादा विषय आवडत नसल्यास काय करावे?
(सुलभ)
अ) सोडून देणे ब) त्याच्या मागे लागणे क) कंटाळणे ड) यापैकी नाही

19) नविन पुस्तक आपल्या हाती आल की आपण काय करावे?
(सुलभ)
अ) वाचुन काढल पाहीजे ब) ते तसच ठेवणे क) त्याला पहात बसणे ड)ते उघडुन न बघणे

20) तुम्हाला आवडणारे पुस्तक कोणते? (सुलभ)
अ) मराठी ब) कन्नड क) इंग्रजी ड) हिंदी

प्र.2रा. खालील वाक्यप्रचारांचे अर्थ सांगुन वाक्यात उपयोग करा.

21) कानगोष्टी करणे
(सामान्य)

22) हातपाय गळणे
(सामान्य)

23) हात पुढे करणे
(सामान्य)

24) चर्चा करणे (सामान्य)

25) पळत सुटणे (सामान्य)

प्र.3रा. कंसातील योग्य शब्द वापरुन रिकाम्या जागा भरा.

(पांढ-या शुभ्र, निळयाभोर , हिरवीगार, काळेकुट्ट , पिवळीजर्द)

26) पिंपळाची ------------ पाणे सळसळत होती.
(सुलभ)

27) बागेत शेंवंतीची --------- फुले फुलली आहेत.
(सुलभ)

28) दारात जाईजुईच्या -------- फुलांचा सडा पडला होता.
(सुलभ)

29) ---------- तलावात कमळे फुलली होती.
(सुलभ)

30) आकाशात--------- ढग जमले होते.
(सुलभ)

प्र.4था. खालील शब्दांतील फ़रक लिहा.

31) कोडी - कोंडी (सुलभ)

32) चिता - चिंत्ता (सुलभ)

33) तोड – तोंड
(सुलभ)

34) नदी - नंदी (सुलभ)

35) दिन – दीन (सुलभ)

36) सुत – सूत
(सुलभ)

37) खुन – खुण (सुलभ)

प्र.5वा. नमुन्या प्रमाणे लिहा.

नमुना : कविता –कवी

38) गद्य – (सुलभ)

39) नाटक – (सुलभ)

40) चित्रकला –
(सुलभ)

41) शिल्पकला – (सुलभ)

42) कादंबरी _
(सुलभ)

43) नक्क्ल _ (सुलभ)

44) मुर्ति _ (सुलभ)

45) हस्तकला _
(सुलभ)

प्र.6वा. खालील प्रश्नांची दोन-तिन वाक्यात उत्तरे लिहा.

46) पुस्कातील पाठाशी आपला संवाद केंव्हा सुरु होईल?
(सामान्य)

47) पुस्तक मित्रासारखे केव्हा वाटेल?
(सामान्य)

48) अभ्यासाच्या सरावाची लेखकाने कशाशी तुलना केली आहे?
(सामान्य)

49) इंग्रजी विषयाशी दोस्ती केव्हा जमेल?
(सामान्य)

50) अभ्यासाला एक छंद असे का म्हटले आहे?
(सामान्य)

51) परिक्षा हा आनंद सोहळा केंव्हा होईल?
(सामान्य)

52) आपल्याला एखादा विषय न आवडल्यास आपण काय करावे?
(सामान्य)

53) नविन पुस्तकाशी आपण मैत्री कशी करावी? (सामान्य)

54) भ्याडपणाच लक्षण कोणते? (सामान्य)

55) एखाद्याशी मैत्री जमविण्याचा उत्तम उपाय कोणता?
(सामान्य)

56) आनंदाचा सोहळा केंव्हा होईल आसे लेखक म्हणतात?
(सामान्य)

प्र.7 वा. खालील प्रश्नांची चार पांच वाक्यात उत्तरे लिहा.

57) " माझा आवडता छंद " या विषयावर १० ओळी निबंध लिहा.
(कठीण)

58) तुम्ही अभ्यास कशा पध्द्तीने कराल यावर सविस्तर लिहा.
(कठीण)

59) तुम्हाला कोणता विषय आवडतो त्याबद्दल थोडक्यात लिहा.
(कठीण)

60) नावडता वाटणारा विषय आवडीचा करण्यासाठी तुम्ही काय कराल?
(कठीण)

3. माझी आई

अध्ययन निष्पत्ती :

1) अपरिचित प्रसंग, घटना, नाटक आणि संदर्भ ऐकून अर्थ समजून घेऊन प्रतिक्रिया व्यक्त करतात, सहभागी होतात व त्यावर आधारित प्रश्नांची उत्तरे देतात.

2) शब्दातील साम्यता आणि अक्षरांच्या ध्वनीतील फरक समजून घेऊन लिखित मुद्दे वाचतात.

3) अनुलेखन व शुद्धलेखन करतात.

उद्दिष्टानुसार शेकडेवार गुण विभागणी

अ. क्र.	उद्दिष्टे	प्रश्नांची संख्या	गुण	शेकडा प्रमाण
1	ज्ञान	**25**	**35**	**44%**
2	आकलन	**15**	**20**	**25%**
3	अभिव्यक्ती	**10**	**15**	**19%**
4	प्रशंसा	**10**	**10**	**12%**
	एकूण	**60**	**80**	**100%**

प्रश्नांच्या स्वरूपावरून शेकडेवार गुण विभागणी

अ. क्र.	प्रश्नांचे स्वरूप	प्रश्नांची संख्या	गुण	शेकडा प्रमाण
1	सुलभ	35	**44**	**55%**
2	साधारण	**16**	**22**	**28%**
3	कठीण	**09**	**14**	**17%**
	एकूण	**60**	**80**	**100%**

प्र 1 ला. खालील प्रश्नांची उत्तरे निवडून लिहा.

1. "माझी आई" या पाठाचे लेखक कोण आहेत?
(सुलभ)
अ. पु. ल. देशपांडे ब. साने गुरुजी क. डॉ. रघुनाथ माशेलकर ड. स्वामी विवेकानंद

2. डॉ. माशेलकर कोणत्या क्षेत्रात मोठे वैज्ञानिक आहेत? (सुलभ)
अ. साहित्य ब. कला क. विज्ञान आणि तंत्रज्ञान ड. संगीत

3. डॉ.माशेलकराना घडविण्यात कोणाचा मोठा वाटा आहे?
(सुलभ)
अ. वडील ब. आई क. शिक्षक ड. मित्र.

4. डॉ. रघुनाथ माशेलकर यांचा जन्म कधी झाला?
(सुलभ)
अ. 1जानेवारी 1940 ब. 1जानेवारी 1943 क. 1जानेवारी 1950 ड. 1 जानेवारी 1953

5. डॉ. रघुनाथ माशेलकर यांचे मूळ गाव कोणते? (सुलभ)
अ. पुणे ब. मुंबई क. माशेल (दक्षिण गोवा) ड. रत्नागिरी

6. डॉ. माशेलकर यांच्या वडिलांचे निधन ते किती वर्षाचे असताना झाले?
(मध्यम)
अ. 5 व्या वर्षी ब. 6 व्या वर्षी क. 7 व्या वर्षी ड. 12 व्या वर्षी

7. वडिलांच्या निधनानंतर डॉक्टर माशेलकर आणि त्यांच्या आई कोठे आले?
(सुलभ)
अ. पुणे ब. दिल्ली क. मुंबई ड. गोवा

8. डॉ. माशेलकर यांच्या आईचे नाव काय होते?
(सुलभ)
अ. अंजली बाई ब. अनुराधा बाई क. अंजनाबाई ड. आनंदीबाई

9. अंजली बाईंचे शिक्षण किती झाले होते? (मध्यम)
अ. पदवी पर्यंत ब. दहावीपर्यंत क. जेमतेम ड. लिहिण्या वाचण्या पुरते

10. आईने शिवणकाम मिळवण्यासाठी काँग्रेस हाऊस जवळ जाऊन पाहिले असता तिला काम का मिळाले नाही?
(मध्यम)

अ. ती वेळेवर पोहोचली नाही ब. रांग खूप मोठी होती क. किमान तिसरी पास असण्याची अट होती

11. डॉ. माशेलकरांना शाळेतील चाचणी परीक्षेसाठी किती पैशाचे कागद आणणे अशक्य व्हायचे? (सुलभ)

अ. एक पैशाचा ब. दोन पैशाचा क. तीन पैशाचा ड. चार पैशाचा

12. डॉ. माशेलकर वयाच्या बाराव्या वर्षापर्यंत कसे चालायचे? (सुलभ)

अ. चप्पल घालून ब. बूट घालून क. अनवाणी ड. सायकल वरून

13. खेतवाडीतील मराठी शाळेत प्रवेश फी किती रुपये होती? (सुलभ)

अ. 11 रुपये ब. 21 रुपये क. 31 रुपये ड. 41 रुपये

14. डॉ. माशेलकर मॅट्रिकच्या परीक्षेत संपूर्ण राज्यात कितवे आले? (सुलभ)

अ. 11 वे ब. 21 वे क. 30 वे ड. 40 वे

15. डॉ. माशेलकर लहानपणी काय खेळलेले आईला अजिबात आवडत नसे? (सुलभ)

अ. क्रिकेट ब. पत्ते,गोट्या क. कबड्डी ड. कॅरम

प्र 2 रा. एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

16. डॉ. रघुनाथ माशेलकर यांना कोणाकडून प्रेरणा मिळाली? (सुलभ)

17. इ. स. 2000 सालचे विज्ञान अधिवेशन कोठे भरले होते? (सुलभ)

18. डॉ. माशेलकरांच्या आईचे नाव काय होते? (सुलभ)

19. डॉ. माशेलकरांचे मुळगाव कोणते? (सुलभ)

20. डॉ. माशेलकरांच्या आईला काय आवडत नसेल? (सुलभ)

21. डॉ. माशेलकरांची पत्नी आणि त्यांची आई यांच्यातील संबंध कसे होते? (सुलभ)

प्र 3 रा. जोड्या जुळवा.

22 **अ** **ब** (सुलभ)

1. डॉ. रघुनाथ माशेलकर A. श्यामची आई
2. शिवाजी महाराज B. आदर्श राजा

3. स्वामी विवेकानंद C. वैज्ञानिक

4. साने गुरुजी D. क्रिकेटपटू

5. सचिन तेंडुलकर E. भारतीय तत्त्वज्ञान

23. **अ** **ब** (सुलभ)

अ	ब
1. प्रेरणा	तेजस्वी
2. तेजोमय	प्रोत्साहन
3. उसनवारी	व्यवस्था करणे
4. जुळवणी	आधार
5. पाठबळ	परतीच्या बोलीवर घेतलेली वस्तू

प्र. 4 था. खालील प्रश्नांची उत्तरे दोन तीन वाक्यात लिहा.

24. आईने मुलाला खूप शिकवायचा निश्चय का केला?
(मध्यम)

25. डॉ. माशेलकरांना अभ्यासात शंका आली तर सुरुवातीला कोणाची मदत झाली?
(मध्यम)

26. महाविद्यालयीन शिक्षणानंतर माशेलकर नोकरी का शोधू लागले?
(मध्यम)

27. डॉ. माशेलकरांच्या आईला त्यांच्या मुलाच्या यशाचे समाधान का वाटले?
(कठिण)

28. डॉ. माशेलकरांच्या आयुष्यात त्यांच्या शिक्षकाचे काय योगदान होते?
(मध्यम)

29. सायन्स काँग्रेसच्या अधिवेशनात डॉ माशेलकरांचे अध्यक्षनीय भाषण टीव्ही वरून पाहून आईला काय वाटले?
(मध्यम)

प्र 5वा. खालील प्रश्नांची उत्तरे चार पाच वाक्यात लिहा

30. डॉ. माशेलकर यांच्या बालपणीची प्रतिकूल परिस्थिती कशी होती आणि त्यावर त्यांनी कशी मात केली? (कठिण)

31. " माझी आई माझं प्रेरणास्थान आहे" या विधानाचे महत्त्व डॉ माशेलकर यांनी कसे स्पष्ट केले?
(मध्यम)

प्र 6 वा. रिकाम्या जागा भरा.

32. डॉ. रघुनाथ माशेलकर हे विज्ञान आणि....... क्षेत्रातले मोठे वैज्ञानिक आहेत.
(सुलभ)

33. जगातल्या प्रत्येक यशस्वी आणि महान पुरुषांच्या यशामध्ये स्त्रीचे.........आणि प्रेरणा अनन्यसाधारण आहे.
(सुलभ)

34. माझी आई माझं .... आहे.
(सुलभ)
35. शिक्षणाशिवाय या जगात ...... …..नाही.
(सुलभ)
36. अंजली बाई प्रचंड सोशिक, धीराची अन............. होती.
(सुलभ)
37. माझ्या आयुष्याच्या जडणघडणीमध्ये शिक्षकाचा वाटा खूप....... आहे.
(सुलभ)
38. रासायनिक अभियंता झाल्यावर डॉ. माशेलकरांची इच्छा होती की आपल्या आईला चार दिवस....... लाभावेत.(सुलभ)
39. डॉ. माशेलकरांच्या आईचं काही वर्षांपूर्वी......... निधन झाले.
(सुलभ)

व्याकरण

प्र 7 वा.

अ) खालील वाक्प्रचाराचा अर्थ सांगून वाक्यात उपयोग करा.

(कठीण)

40. सामोरे जाणे
अर्थ-
वाक्य-
41. डोळयात पाणी येणे
अर्थ-
वाक्य-
42. निश्चय करणे
अर्थ-
वाक्य-
43. सार्थक होणे
अर्थ-
वाक्य-

ब) खालील शब्दांचे विरुद्धार्थी शब्द लिहा.

(सुलभ)

44. प्रतिकूल ×
45. कीर्ती ×
46. यश ×
47. पास ×

48. मृत्यू ×
49. परदेश ×
50. व्यक्त ×

क) खालील वाक्य कोणी केव्हा व कोणास म्हटले आहे ते संदर्भसहित लिहा.

51. माझी आई माझं प्रेरणास्थान आहे.
(कठिण)
कोणी म्हटले-
केव्हा म्हटले-
कोणास म्हटले-
संदर्भ-

52. मी माझ्या मुलाला खूप खूप शिकवीण.
(कठिण)
कोणी म्हटले-
केव्हा म्हटले-
कोणास म्हटले-
संदर्भ-

53. "तुझ्या विषयातील पुढची पदवी कोणती"?
(कठिण)
कोणी म्हटले-
केव्हा म्हटले-
कोणास म्हटले-
संदर्भ-

54. "आपल्या कष्टाचे फळ परमेश्वर आपल्याला देतोच"
(कठिण)
कोणी म्हटले-
केव्हा म्हटले-
कोणास म्हटले-
संदर्भ-

ड) खालील शब्द समूहाबद्दल एक शब्द लिहा.

(मध्यम)

55. कोणतीही तक्रार न करणारा-
56. सतत पैसे खर्च करणारा-
57. देशाची सेवा करणारा-
58. आपल्याच मनाप्रमाणे चालणारा-
59. इतरांना मार्ग दाखवणारा-

60. स्वतःशी केलेले भाषण-उत्तरपत्रिका

4. जिंकू आम्ही लढाई

अध्ययन निष्पत्ती :

1) विद्यार्थी कविता, कथा, नाट्य ऐकून त्याचा अर्थ समजून घेऊन त्यावरील प्रश्नांची उत्तरे देतात व कवितेचा सारांश लिहितात.
2) प्रासयुक्त यमक युक्त शब्दांची रचना करतात आणि स्वतः कविता रचतात.

उद्दिष्टानुसार शेकडेवार गुण विभागणी

अ.नं.	उद्दिष्टे	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा
1	ज्ञान	51	64	50%
2	आकलन	22	38	21%
3	अभिव्यक्ती	17	28	17%
4	प्रशंसा	12	20	12%
	एकूण	102	150	100%

प्रश्नांच्या स्वरूपावरून शेकडेवार गुण विभागणी

अ.नं.	प्रश्नांचे स्वरूप	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा
1	सुलभ	75	75	50%
2	सामान्य	20	40	27%
3	कठीण	07	35	23%
	एकूण	102	150	100%

प्र । ला. खालील प्रश्नांची उत्तरे निवडून लिहा .(गुण 1)

1. कवितेचे शीर्षक काय आहे ?

(सुलभ)

अ) आमची शाळा ब) शिवराय छत्रपती क) जिंकू आम्ही लढाई ड) विज्ञानाचे युग

2. ही कविता कोणी लिहिली आहे? (सुलभ)

अ) साने गुरुजी ब) मनोहर आंधळे क) कुसुमाग्रज ड) व. पु. काळे

3. कवितेत 'तंत्र व विज्ञान युगातील' कोणाचा उल्लेख आहे?

(सुलभ)

अ) सैनिकांचा ब) शिक्षकांचा क) मुलांचा ड) राजकारण्यांचा

4. 'ज्ञानाच्या पंखांनी' याचा अर्थ काय?

(सुलभ)

अ) ज्ञानाच्या पुस्तकांनी ब) ज्ञानाच्या गमती क) ज्ञानामुळे उंच भरारी ड) ज्ञानाच्या पेनांनी

5. 'घेऊ उच्च भरारी' याचा भाव काय आहे? (सुलभ)

अ) उंच आकाशात जाणे ब) मोठे ध्येय ठेवून प्रयत्न करणे क) पोपटासारखे उडणे ड) खेळायला बाहेर जाणे

6. विज्ञानाचे भवितव्य कोणाच्या हाती आहे?

(सुलभ)

अ) शिक्षकांच्या ब) शास्त्रज्ञांच्या क) विद्यार्थ्यांच्या ड) राजकीय नेत्यांच्या

7. 'अभिमानाने गातो आम्ही' या ओळीत 'आम्ही' म्हणजे कोण?

(सुलभ)

अ) मोठे लोक ब) डॉक्टर क) विद्यार्थी आणि मुलं ड) गावकरी

8. विविध फुले आणि धर्मांनी काय सजले आहे?

(सुलभ)

अ) बाग ब) भारत क) रांगोळी ड) मंदिर

9. सर्वांच्या मनात कोणता झेंडा प्रिय आहे? (सुलभ)

अ) हिरवा झेंडा ब) भगवा झेंडा क) तिरंगा झेंडा ड) पिवळा झेंडा

10. ' छत्रपती शिवराय ' कोणाचे आदर्श आहेत?

(सुलभ)

अ) शिक्षकांचे ब) आमचे (मुलांचे) क) शेतकऱ्यांचे ड) पोलिसांचे

11. 'आम्ही शूर शिपाई ' या ओळीत काय सांगितले आहे?

(सुलभ)

अ) आम्ही कलाकार आहोत ब) आम्ही शूर आहोत क) आम्ही खेळाडू आहोत ड) आम्ही शिक्षक आहोत

12. 'भारताच्या अखंडतेची लढाई' म्हणजे काय? (सुलभ)

अ) खेळांची स्पर्धा ब) देश तोडण्याची लढाई क) देशाच्या एकतेसाठी प्रयत्न ड) शाळेतील वाद

13. कविता कोणत्या युगावर आधारित आहे?

(सुलभ)

अ) शौर्ययुग ब) विज्ञान युग क) संगणक युग ड) दैवी युग

14. 'घेऊ उच्च भरारी' म्हणजे काय? (सुलभ)

अ) झोप घेणे ब) शाळेत जाणे क) प्रगतीसाठी प्रयत्न ड) काम सोडणे

15. 'मनापासुनी एक' याचा भाव काय आहे?

(सुलभ)

अ) सर्वांनी एक होणे ब) एकटा होणे क) रडणे ड) खेळणे

16. 'तंत्र आणि विज्ञान युग' म्हणजे कोणते युग?

(सुलभ)

अ) प्राचीन युग ब) भविष्यकालीन युग क) आधुनिक युग ड) ऐतिहासिक युग

17. 'अभिमानाने गातो' यात कोणत्या भावनेचा उल्लेख आहे?

(सुलभ)

अ) भीती ब) दुःख क) गौरव आणि आत्मविश्वास ड) लाज

18. 'शिवराय छत्रपती' यांचा कोणता गुण आपल्याला शिकवला आहे?

(सुलभ)

अ) भिती ब) शौर्य आणि नेतृत्व क) आळस ड) दुर्बलता

19. कवितेतील 'झेंड्याचे' प्रतीक काय आहे?

(सुलभ)

अ) देशभक्ती ब) खेळ क) इमारत ड) पाणी

20. या कवितेचा मुख्य संदेश कोणता आहे?

(सुलभ)

अ) शिक्षणाचे महत्त्व ब) विज्ञान व देशप्रेम क) इतिहास ड) निसर्ग

प्र 2 रा. खालील एका वाक्यातील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (गुण 1)

21. कवितेचे शीर्षक काय आहे?

(सुलभ)

22. या कवितेचे कवी कोण आहेत? (सुलभ)

23. 'ज्ञानाच्या पंखांनी' या ओळीत काय सांगितले आहे?

(सुलभ)

24. विज्ञान युगात आपण कोणता वाटा उचलतो?

(सुलभ)

25. 'घेऊ उच्च भरारी' याचा अर्थ काय होतो?

(सुलभ)

26. भारत विविधतेने कसा सजलेला आहे? (सुलभ)

27. तिरंगा सर्वांना का प्रिय आहे? (सुलभ)

28. आपले आदर्श कोण आहेत?

(सुलभ)

29. ‘आम्ही शूर शिपाई’ या ओळीत काय दाखवले आहे?
(सुलभ)
30. भारताच्या अखंडतेची लढाई म्हणजे काय?
(सुलभ)
31. ‘तंत्र आणि विज्ञान युग’ याचा अर्थ काय?
(सुलभ)
32. ‘अभिमानाने गातो आम्ही’ या ओळीत कोणती भावना आहे?
(सुलभ)
33. कविता मुख्यतः कोणाला उद्देशून लिहिली आहे?
(सुलभ)
34. ‘विज्ञानाच्या हाती’ हे भविष्य का दिले आहे?
(सुलभ)
35. ‘जिंकू आमची लढाई’ या ओळीत कोणती लढाई आहे? (सुलभ)

प्र 3 रा. खालील प्रश्नांची उत्तरे 2 वाक्यान लिहा. (गुण 2)

36. 'तंत्र आणि विज्ञान युगातील आम्ही बालक सारे' या ओळीचा अर्थ काय?
(सामान्य)
37. 'ज्ञानाच्या पंखांनी' याचा अर्थ स्पष्ट करा.
(सामान्य)
38. ‘घेऊ उंच भरारी’ या ओळीतील संदेश काय आहे?
(सामान्य)
39. ‘राष्ट्राचे सर्वश्रेष्ठ भविष्य ही विज्ञानाच्या हाती’ या ओळीतून काय सांगितले आहे?
(सामान्य)
40. 'अभिमानाने गातो आम्ही या देशाची महती' या ओळीचा अर्थ सांगा.
(सामान्य)
41. भारत विविधतेने सजलेला आहे, असे कसे म्हटले आहे?
(सामान्य)
42. 'एक तिरंगा प्यारा' या ओळीचा भावार्थ काय आहे?
(सामान्य)
43. ‘शिवराय छत्रपती आदर्श आमुचा’ या ओळीचा अर्थ काय?
(सामान्य)
44. ‘आम्ही शूर शिपाई’ याचा अर्थ काय?
(सामान्य)
45. ‘भारताच्या अखंडतेची जिंकू आमची लढाई’ या ओळीचा अर्थ काय?
(सामान्य)
46. या कवितेचा मुख्य संदेश काय आहे? (सामान्य)

47. या कवितेत कोणता आदर्श दाखवलेला आहे? (सामान्य)

48. 'विज्ञानाच्या हाती' ही ओळ का महत्त्वाची आहे?
(सामान्य)

49. 'तंत्र आणि विज्ञान युग' यात आपण कोणत्या काळात आहोत हे कसे लक्षात येते?
(सामान्य)

50. 'देशाची महती' म्हणजे काय? (सामान्य)

51. बालकांची लढाई ही कोणत्या प्रकारची आहे?
(सामान्य)

52. तिरंग्याचे स्थान या कवितेत कसे दाखवले आहे?
(सामान्य)

53. कविता वाचल्यावर आपल्याला कोणती प्रेरणा मिळते?
(सामान्य)

54. 'विविधतेतील एकता' या संकल्पनेचे उदाहरण कवितेत कसे दिले आहे?
(सामान्य)

55. या कवितेचा उपयोग आपल्याला कशासाठी होतो?
(सामान्य)

प्र 4 था. रिकाम्या जागा भरा. (गुण 1)

56. तंत्र आणि ________ युगातील आम्ही बालक सारे.
(सुलभ)

57.ज्ञानाच्या ________ आता घेऊ उच्च भरारी
(सुलभ)

58. राष्ट्राचे सर्वश्रेष्ठ ________ ही विज्ञानाच्या हाती.
(सुलभ)

59. अभिमानाने गातो आम्ही या ________ महती.
(सुलभ)

60. विविध फुले अन् ________ सजलेला भारत सारा.
(सुलभ)

61. पण सर्वांच्या मनापासुनी एक ________ प्यारा.
(सुलभ)

62. शिवराय ________ आदर्श आमुचा.
(सुलभ)

63. आम्ही ________ शिवाजी.
(सुलभ)

64. भारताच्या ________ जिंकू आमची लढाई.
(सुलभ)

65. कवीचे नाव ________ आगाशे आहे.
(सुलभ)

66. बालकांची लढाई ही ________ व आत्मविश्वासाची आहे.
(सुलभ)

67. विज्ञान व तंत्रज्ञान हे ________ चे मुख्य साधन आहे. (सुलभ)

68. झेंड्याच्या तीन रंगांत एकतेचा ________ आहे.
(सुलभ)

69. 'घेऊ उंच भरारी' ही ओळ ________ प्रतीक आहे.
(सुलभ)

70. विविधतेतून ________ ही भारताची ओळख आहे.
(सुलभ)

71. 'शिवराय छत्रपती' यांनी ________ ची स्थापना केली.
(सुलभ)

72. आम्ही मुलं आहोत नव्या युगाचे ________.
(सुलभ)

73. 'देशाची महती' याचा अर्थ देशाचे ________ सांगणे.
(सुलभ)

74. बालकांसाठी आदर्श व्यक्तिमत्त्व म्हणजे ________.
(सुलभ)

75. विज्ञानाच्या हातात ________ चे भवितव्य आहे.
(सुलभ)

प्र 5 वा. जोड्या जुळवा. (गुण 1)

स्तंभ अ — स्तंभ ब

76. तंत्र आणि विज्ञान युगातील → क. आमचे आदर्श
(सुलभ)

77. ज्ञानाच्या पंखांनी → ड. शिवाजी महाराज (सुलभ)

78. शिवराय छत्रपती → अ. आम्ही बालक सारे
(सुलभ)

79. आम्ही शूर → ब. घेऊ उंच भरारी
(सुलभ)

80. विज्ञानाच्या हाती → झ. सर्वांचा मनापासून प्रिय
(सुलभ)

81. विविध फुले आणि धर्मांनी → ट. भारताच्या अखंडतेसाठी
(सुलभ)

82. अभिमानाने गातो → ठ. मनोहर आगाशे (सुलभ)

83. तिरंगा → च. राष्ट्राचे भविष्य (सुलभ)

84. लढाई → छ. भारत सजलेला (सुलभ)

85. कवीचे नाव → ज. देशाची महती

(सुलभ)

प्र 6 वा. खालील 3.4 वाक्यान उत्तरे लिहा. (गुण 3)

86. 'जिंकू आमची लढाई' या कवितेचा आशय स्पष्ट करा. कठीण)

87. 'ज्ञानाच्या पंखांनी आता घेऊ उंच भरारी' या ओळीतील रूपक स्पष्ट करा.

(कठीण)

88. 'शिवराय छत्रपती आदर्श आमुचा' या ओळीतून काय बोध मिळतो?

(कठीण)

89. या कवितेत 'भारताची अखंडता' जपण्याचा संदेश कसा दिला आहे?

(कठीण)

90. 'विज्ञानाच्या हाती भविष्य' हे विधान कसे योग्य आहे?

(कठीण)

प्र 7 वा. विरुद्धार्थी शब्द लिहा. (गुण 1)

(सुलभ)

91. ज्ञान x

92. यश x

93. एकता x

94. प्रगती x

95. अभिमान x

96. शौर्य x

97. समर्पण x

98. विजय x

99. प्रेम x

100. सत्य x

प्र 8 वा खालील कवितेच्या ओळीचा भावार्थ सांगा. (गुण 5)

(कठीण)

101. विविध फुले अन् धर्मांनी
नटलेला भारत सारा ,
पण सर्वांना मनापासुनी
एक तिरंगा प्यारा

प्र 9 वा. कविता पाठांतर करून घेणे. (गुण 5)

(कठीण)

102.

5.राष्ट्रीय खेळ हॉकी

अध्ययन निष्पत्ती:

1) खेळाची आवड निर्माण करणे.
2) खेळाची व व्यायामाची आवश्यकता समजुन घेतात.
3) विरामचिन्हांचा योग्य वापर करतात.

उद्दिष्टानुसार शेकडेवार गुण विभागणी

अ. क्र.	उद्दिष्टे	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा प्रमाण
1	ज्ञान	30	30	32%
2	आकलन	30	30	32%
3	अभिव्यक्ती	18	18	21%
4	प्रशंसा	05	14	15%
	एकूण	83	92	100%

प्रश्नांच्या स्वरूपावरून शेकडेवार गुण विभागणी

अ. क्र.	प्रश्नांचे स्वरूप	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा प्रमाण
1	सुलभ	37	37	40%
2	सामान्य	33	33	36%
3	कठीण	13	22	24%
	एकूण	83	92	100%

प्रश्न 1.ला. बहुपर्यायी प्रश्नांची योग्य उत्तरे निवडा. (प्रत्येक प्रश्नाला 1 गुण)

1) आपला राष्ट्रीय खेळ कोणता?
(सुलभ)
अ) क्रिकेट ब) हॉकी क) फुटबॉल ड) कब्बडी
2) मैदानी खेळ कोणता?
(सुलभ)
अ) कॅरम ब) सारीपाठ क) कब्बडी ड) बुध्दीबळ
3) बैठे खेळ कोणता?
(सुलभ)
अ) टेनिस ब) कॅरम क)उंच उडी ड) खो-खो
4) खेळामुळे शरीर कसे बनते?
(सुलभ) अ) निरोगी बनते ब) अशक्त बनते क) मन कमजोर बनते ड) भीती निर्माण होते.

5) हॉकी खेळातील चेंडुचा रंग कसा असतो?

(सुलभ)

अ) लाल ब) काळा क)पांढरा ड) ïपवळा

6) हॉकी की खेळाचा वेळ किती?

(मध्यम)

अ) 35-35 मीब) 40-40 मी क)45-45 मी ड) 50-50 मी.

7) गोलरेषांशी समांतर असणाऱ्या रेषेस काय म्हणतात?

(मध्यम)

अ) गोलरेषा ब) मध्यरेषा क)अंत्यरेषा ड) निदान रेषा

8) हॉकीचे जादुगार कोण?

(सुलभ)

अ) विराट कोहली ब) गौतम गंभीर क) पेले ड) मेजर ध्यानचंद

9) हॉकी स्टिक कशी असते?

(मध्यम)

अ) रबरी असते ब) प्लास्टीक असते क) लाकडी असते ड) लोखंडी असते

10) पूर्वी वेल्समध्ये हॉकी हा खेळ कोणत्या नावाने ओळखत?

(मध्यम)

अ) बॅंडी ब) हॉकी क) शिंटी ड) गोल्फ

प्रश्न 2रा. रिकाम्या जागा भरा (प्रत्येकी 1 गुण)

11) खेळामुळे शरीर ______ राहते.

(सुलभ)

12) आपला राष्ट्रीय खेळ ______ हा होय.

(सुलभ)

13) मध्यंतराची विश्रांती _____ मिनीटांची असते.

(मध्यम)

14) चेंडुचे वजन ______ हलके असते..

(मध्यम)

15) स्टीकचे वजन महीलांसाठी ____ ग्रॅमपेक्षा जास्त नसावे.

(मध्यम)

16) स्टीकच्या खालच्या बाजुस _____ आकाराचे वळण असते.

(सुलभ)

17) हॉकी खेळाचे मैदान ____ आकाराचे असते.

(सुलभ)

18) _______ हॉकी खेळाला नियम कायदेकानून काहीही नव्हते.
(मध्यम)

19) पूर्वी आयर्लंडमध्ये हॉकी हा खेळ ________ या नावाने खेळला जात असे.
(कठीण)

20) स्टीकचे वजन पुरुषांसाठी________ ग्रॅम पेक्षा जास्त नसावे.
(कठीण)

21) हॉकी खेळाचा अवधी ____ मिनीटांचा असतो.
(मध्यम)

22) हॉकी खेळामध्ये ____ खेळाडु असतात.
(सुलभ)

23) हॉकी खेळाच्या मैदानाची रुंदी _______ मीटर असते. .
(मध्यम)

24) नियम विरुद्ध खेळल्यास ______ कारवाई केली जाते.
(मध्यम)

25) _______ यांना हॉकीचे जादुगार म्हणतात.
(सुलभ)

26) हद्दीच्या रेषांना ____ असे म्हणतात.
(सुलभ)

27) आरोग्य म्हणजे सर्वश्रेष्ठ ______.
(सुलभ)

28) गोलपोस्टला ____ रंग लावतात.
(मध्यम)

29) मनाची ____ वाढविणारा हा एक चांगला खेळ आहे.
(सुलभ)

30) हॉकी खेळामध्ये _______ पंच असतात.
(सुलभ)

प्रश्न 3रा. जोड्या जुळवा. (प्रत्येकी 1 गुण)

	अ.	ब
31)	सचिन तेंडुलकर (सुलभ)	सुवर्ण पदक.
32)	कॅरम. (सुलभ)	फुटबॉल
33)	पेले (कठीण)	डोक्यावरील सुरक्षा कवच

34) कब्बडी (सुलभ) — बैठे खेळ

35) अभिनव बिंद्रा (मध्यम) — क्रिकेट

36) शिरस्त्राण (मध्यम) — हातातील मोजे

37) विश्वनाथ आनंद (मध्यम) — हॉकी

38) गोल्ड मेडल (सुलभ) — बुद्धीबळ

39) ध्यानचंद (सुलभ) — मैदानी खेळ

40) ग्लोव्हज (सुलभ) — नेमबाज

प्रश्न 4 था. विरुद्धार्थी शब्द लिहा. (प्रत्येकी 1 गुण)

41) स्वदेशी
(सुलभ)

42) विजय
(सुलभ)

43) जन्म
(सुलभ)

44) चांगला
(सुलभ)

45) बरोबर
(सुलभ)

46) रुंद
(सुलभ)

47) गोड
(सुलभ)

48) प्रसिद्ध
(मध्यम)

49) आरोग्य
(सुलभ)

50) समान
(सुलभ)

प्रश्न 5 वा. समानार्थी शब्द लिहा.

51) निकोप-
(कठीण)

52) निवांत-
(मध्यम)

53) सुद्रुढ -
(मध्यम)

54) विश्रांती-
(मध्यम)

55) होडी-
(मध्यम)

56) स्त्री-
(सुलभ)

57) भन्नाट-
(कठीण)

58) विश्वास-
(सुलभ)

59) धन-
(सुलभ)

60) व्यक्ती-
(मध्यम)

प्रश्न 6वा. एका वाक्यात उत्तरे लिहा. (प्रत्येकी 1 गुण)

61) आरोग्य चांगले राहण्यासाठी कशाची गरज आहे.
(सुलभ)

62) आपल्या देशाचा राष्ट्रीय खेळ कोणता?
(सुलभ)

63) खेळामुळे शरीर कसे राहते?
(मध्यम)

64) मैदानी खेळ कोणकोणते?
(सुलभ)

65) बैठे खेळ कोणकोणते?
(मध्याम)

66) हॉकीचे जादुगार कोणाला म्हणतात?
(सुलभ)

67) क्रिकेटचा देव कोणाला म्हणतात?

(मध्यम)

68) हॉकी खेळाचा जन्म केव्हा झाला?

(कठीण)

69) स्काटलंडमध्ये पूर्वी हॉकीला काय म्हणायचे ?

(कठीण)

70) हॉकी खेळात कीती खेळाडु असतात?

(मध्यम)

71) स्टीकच्या खालच्या बाजुस कोणत्या आकाराचे वळण असते?

(मध्यम)

72) हॉकीच्या चेंडुत काय भरलेले असते?

(मध्यम)

73) हॉकीच्या मैदानाची लांबी कीती यार्ड असते?

(कठीण)

74) हद्दीच्या रेषांना काय म्हणतात?

(मध्यम)

75) हॉकीच्या खेळात कोण्कोणत्या साधनांचा वापर करतात?

(मध्यम)

76) हॉकी स्टीकचा आकार कसा असतो?

(मध्यम)

77) हॉकीच्या चेंडुचे वजन किती ग्रॅम असते?

(मध्यम)

78) हॉकी खेळात किती पंच असतात?

(सुलभ)

प्रश्न 7 वा. दोन तीन वाक्यात उत्तरे लिहा.(प्रत्येकी 2 व 4 गुण)

79) खेळामुळे आपल्याला कोणकोणते फायदे होतात?

(कठीण)

80) हॉकी खेळणारे खेळाडु कसे असावे?

(कठीण)

81) मैदानी खेळांची यादी करा?

(कठीण)

82) हॉकी या खेळातील स्टीकचे वर्णन करा.

(कठीण)

83) खेळाचे महत्व लिहा.
(कठीण)

6.डॉ.चंद्रशेखर व्यंकटरामन

अध्ययन निष्पत्ती:-

1) पाठामध्ये येणारी कोडी, वाक्यप्रचार, म्हणी ओळखून प्रशंसा करतात.

2) दुस-यांचे विचार, संभाषण, अभिप्राय व स्वतःचे अभिप्राय आपल्या शैलीमध्ये लिहितात.

उद्दिष्टानुसार शेकडावर गुणविभागणी

अ.क्र.	उद्दिष्ट	प्रश्न	गुण	शेकडा

1	ज्ञान	30	30	32%
2	आकलन	30	30	32%
3	अभिव्यक्ती	20	20	22%
4	प्रशंसा	05	12	13%
	एकूण	83	90	100%

प्रश्नांच्या स्वरूपावरून शेकडेवार गुण विभागणी

अ.क्र.	प्रश्नांचे स्वरूप	प्रश्न	गुण	शेकडा
1	सुलभ	44	44	49%
2	सामान्य	22	22	24%
3	कठीण	17	24	27%
	एकूण	83	90	100%

प्रश्न 1.ला. बहुपर्यायी प्रश्न. (प्रत्येकी 1 गुण)

1. भारताला विज्ञानातील सर्वप्रथम नोबेल पारितोषिक मिळवून देणारे ज्येष्ठ शास्त्रज्ञ. (सुलभ)

अ) डॉ. होमी भाभा ब) डॉ..चंद्रशेखर व्यंकटरमन क) डॉ.. कलाम ड) डॉ. माशेलकर

2. डॉ. व्यंकटरामन यांना नोबेल पुरस्कार यासाठी मिळाला. (सामान्य)

अ) 1925 ब) 1950 क) 1930 ड) 1940

3.डॉ. व्यंकटरमन यांच्या आईचे नांव. (सामान्य)

अ) पार्वती अम्मा ब) लक्ष्मी अम्मा क)दुर्गा अम्मा ड) सरस्वती अम्मा

4. डॉ. व्यंकटरमन यांचा जन्म या साली झाला? (सामान्य)

अ) 1879 ब) 1898 क) 1888 ड) 1808

5. वयाच्या पंधराव्या वर्षी ते या शास्त्राचे पदवीधर झाले. (कठीण)

अ) इंग्रजी व भौतिक ब) अर्थशास्त्र क) रसायन शास्त्र ड) समाज शास्त्र

6. डॉ. व्यंकटरमन उच्च शिक्षणासाठी ब्रिटनला गेले. (कठीण)

अ) 1919 ब) 1921 क)1931 ड) 1941

7. डॉ. व्यंकटरमनांनी लंडनच्या रॉयल सोसायटीमध्ये शोध निबंध सादर केला. (सामान्य)

अ) भारतीय तंतूवाद्ये ब) भारतीय संगीत क) शास्त्रीय संगीत ड) लोकगीत

8. बेंगळूर येथे रामन इन्स्टिट्यूट ऑफ सायन्सची स्थापना केली. (सामान्य)

अ) 1950 ब) 1943 क) 1953 ड) 19६0

9. विज्ञान दिवस या दिवशी साजरा करतात.

(सुलभ)

अ) 28 जानेवारी ब) 28 मार्च क) 28 फेब्रुवारी ड) 28 मे

10. भारत सरकारने 1954 साली सर्वोच्च पुरस्कार देऊन गौरव केला.

(सुलभ)

अ) भारतरत्न ब) पद्मश्री क) पद्मभूषण ड) पद्मविभूषण

प्रश्न 2रा. रिकाम्या जागा भरा (प्रत्येकी 1 गुण)

11. सर सी.व्ही. रामन यांच्या वडिलांचे नांव ______ हे होय.

(सुलभ)

12. वयाच्या_____वर्षी ते इंग्रजी व भौतिक शास्त्राचे पदवीधर झाले.

(सुलभ)

13. 1930 साली त्यांना _____ पुरस्कार मिळाला.

(सामान्य)

14. डॉ. रामन यांना वडिलांकडुन_______ मिळत असे.

(सुलभ)

15. डॉ. रामन यांचे वडिल शाळेत _____ होते.

(सुलभ)

16. डॉ. रामन यांच्या आईचे नांव ______ हे होय.

(सामान्य)

17. डॉ. रामन यांचा जन्म _____ साली झाला.

(सामान्य)

18. डॉ. रामन यांचा जन्म _____ या गावात झाला.

(सामान्य)

19. _____ साली ते उच्च शिक्षणासाठी ब्रिटनला गेले.

(सामान्य)

20. लंडनच्या रॉयल सोसायटीमध्ये _____ हा शोध निबंध सादर केला.

(सुलभ)

21. सर सी. व्ही. रामन यांचे _____ साली निधन झाले.

(सुलभ)

22. सर. सी. व्ही. रामन यांना भारतातील ______ विद्यापीठांनी डॉक्टरेट पदव्या दिल्या.

(सुलभ)

23. सर. सी. व्ही. रामन यांना जगातील________ विद्यापीठांनी डाक्टरेट पदव्या दिल्या.

(सुलभ)

24. मद्रासी जरीकाठी ______ मुळेच त्यांची ओळख सहज होते.

(सुलभ)

25. सर. सी. व्ही. रामन यांचे पुर्ण नांव _______ हे होय.
(सुलभ)
26. 28 फेब्रुवारी हा _____ दिन म्हणुन साजरा करतात.
(सुलभ)
27. 1954 साली त्यांना ______ हा पुरस्कार देण्यात आला.
(सुलभ)
28. सर. सी. व्ही. रामन यांच्या संशोधनामुळे लोकांचे जीवन _____ सुखी होण्यास मदत झाली.
(सामान्य)
29. रामन इफेक्टचा शोध ______ यांनी लावला.
(सुलभ)
30. रामन इफेक्टचा शोध निबंध ______ रोजी प्रसिद्ध झाला.
(सामान्य)

प्रश्न 3 रा. जोड्या जुळवा (प्रत्येकी 1 गुण)

अ	ब	
31. नोबेल पुरस्कार	1943	(कठीण)
32. उच्च शिक्षण	1954	(कठीण)
33. जन्म	1930	(कठीण)
34. शोध निबंध	1970	(कठीण)
35. इन्स्टिट्यूट ऑफ सायन्स	1921	(कठीण)
36. भारतरत्न	1986	(कठीण)
37. विज्ञान दिन	1928	(कठीण)
38. मृत्यु	1988	(कठीण)

प्रश्न 4 था. विरुद्धार्थी शब्द लिहा.(प्रत्येकी 1 गुण)

39. आवड (सुलभ)

40. मोठा (सुलभ)
41. साध्य (सुलभ)

42. पुर्ण (सुलभ)
43. परकीय (सुलभ)

44. दिवस (सुलभ)

45. कठीण (सुलभ)
46. प्रश्न (सुलभ)
47. एक (सुलभ)

48. सुप्रसिद्ध (सुलभ)

प्रश्न 5 वा. समानार्थी शब्द लिहा. (प्रत्येकी 1 गुण)

49. पाणी- (सुलभ)

50.गाव- (सुलभ)
51. मौलिक- (सुलभ)

52.आई - (सुलभ)
53. भांडार- (सुलभ)

54. वडील- (सुलभ)
55. नदी- (सुलभ)

56.गरज- (सुलभ)
57. दिन- (सुलभ)

58. हुशार- (सुलभ)

प्रश्न 6वा. एका वाक्यात उत्तरे लिहा. (प्रत्येकी 1 गुण)

59. सर सी. व्ही रामन यांचे पुर्ण नांव काय? (सुलभ)
60. सर. सी. व्ही. रामन यांच्या आई- वडिलांचे नांव काय? (सुलभ)
61. भारताला विज्ञानातील सर्वप्रथम नोबेल पारितोषिक मिळवून देणारे जेष्ठ शास्त्रज्ञ कोण? (सुलभ)
62. सर सी. व्ही रामन यांचा जन्म केव्हा झाला? (सुलभ)
63. सर सी. व्ही रामन यांचा जन्म कोठे झाला? (सामान्य)
64. सर सी. व्ही रामन यांच्या घरातील पार्श्वभूमी ही कशाला अनुकूल होती? (सामान्य)
65. ते उच्च शिक्षणासाठी कोठे गेले? (सामान्य)
66. लंडनमध्ये त्यांनी कोणता शोध निबंध सादर केला? (सामान्य)
67. सर. सी.व्ही. रामन यांची बुद्धिमत्ता कशी होती? (सामान्य)

68. डॉ. रामन यांच्या वडिलांच्या अभ्यासू वृत्तीमूळे त्यांना काय मिळत असे?
(सुलभ)
69. डॉ. रामन वयाच्या पंधराव्या वर्षी कोणत्या शास्त्राचे पदवीधर झाले?
(सामान्य)
70. डॉ. रामन कोणत्या पोषाखामुळे सहज ओळखले जातात?
(सुलभ)
71. डॉ. रामन यांना आपल्या देशाबद्दल काय वाटत होते? (सुलभ)
72. डॉ. रामन यांनी 1943 ला बेंगळुरला कशाची स्थापना केली?
(सामान्य)
73. डॉ. रामन यांचा संशोधनाबाबतचा शोध निबंध केव्हा प्रसिद्ध झाला?
(सामान्य)
74. भारतात परत आल्यावर त्यांनी कशावर संशोधन केले?
(कठीण)
75. आण्विक प्रक्रिया म्हणजे काय? (कठीण)
76. डॉ. रामन यांना 1954 साली कोणता पुरस्कार मिळाला ?
(सामान्य)
77. विज्ञान दिन केव्हा साजरा करतात? (सुलभ)
78. डॉ. रामन यांचा मृत्यू केव्हा झाला?
(सामान्य)

प्रश्न 7 वा तीन-चार वाक्यात उत्तरे लिहा.

79. डॉ. सी व्ही रामन यांनी लावलेल्या शोधामुळे कोणते बदल घडले?
(कठीण)
80. 26 फेब्रुवारी हा दिवस विज्ञान दिन म्हणून का साजरा केला जातो?
(कठीण)
81. उभयान्वयी अव्यव म्हणजे काय?
(कठीण)
82. पाच भारतीय शास्त्रज्ञांची नावे लिहा. (कठीण)
83. नोबेल पारितोषिक मिळविलेल्या भारतीयांची नावे लिहा
(कठीण)

7. आठवणीचे गाव

अध्ययन निष्पत्ती:

1) ऐकलेल्या कविता ,जाणून घेऊन त्याबद्दल बोलतात आपले मत मांडतात, प्रश्न विचारतात, प्रश्न विचारणे आपले
मत सांगणे आणि चर्चा /संवादात भाग घेतात.

2) प्रास युक्त, यमकयुक्त शब्दांची रचना करतात.

3) कवितेतून निसर्गाशी असलेले नाते समजतात.

4) ग्रामीण जीवन व शहरी जीवन यांची तुलना करतात.

5) नवीन शब्दांचा अर्थ समजतात तसेच अलंकार जाणून घेतात.

उद्दिष्टानुसार शेकडेवार गुण विभागणी

अ.क्र.	उद्दिष्ट	गुण	प्रश्न	शेकडा प्रमाण
1	ज्ञान	45	38	74.50%
2	आकलन	15	07	13.72%
3	अभिव्यक्ती	17	05	9.80%
4	प्रशंसा	04	01	1.96%
	एकूण	81	51	100%

प्रश्नांच्या स्वरूपावरून शेकडेवार गुण विभागणी

अ.क्र.	प्रश्नाचे स्वरूप	गुण	प्रश्न	शेकडा प्रमाण
1	सुलभ	33	33	65%
2	सामान्य	30	13	25%
3	कठीण	18	05	10%
	एकूण	81	51	100%

प्रश्नांच्या स्वरूपानुसार गुण विभागणी

अ.क्र.	प्रश्नांचे स्वरूप	गुण	प्रश्न	शेकडा प्रमाण
1	वस्तुनिष्ठ	33	33	65%
2	लघुत्तरी	32	14	27%
3	दीर्घोत्तरी	16	04	08%
	एकूण	81	51	100%

प्र. 1 ला. एका वाक्यात प्रश्नांची उत्तरे द्या.

1. आठवणीचे गाव या कवितेचे कवी कोण आहेत? (सुलभ)

2. कवी कोठे जाणार आहेत?
(सुलभ)

3. जिव्हाळयाच्या घराभोवती काय असावे?
(सुलभ)

4. कवितेत आलेल्या रंगांची नावे लिहा? (सुलभ)

5. गावाच्या कडेने काय असावे असे कवीला वाटते?
(सुलभ)
6. माड असे कोणत्या वृक्षाला म्हटले आहे? (सुलभ)
7. वडाच्या पारंब्यावर खेळला जाणारा खेळ कोणता?
(सुलभ)
8. पहाट वारा कसा असावा?
(सुलभ)
9. कवितेत कोणत्या प्राण्यांची नावे आली आहेत? (सुलभ)
10. आपुलकीच्या गप्पा बोलण्याची इच्छा कवीला कोठे होते?
(सुलभ)

प्र. 2 रा. जोड्या जुळवा .

11. आमराई	अपेक्षा	(सुलभ)
12. अथांग	झाडाच्या भोवतीचा कट्टा	(सुलभ)
13. गर्द	नारळाचे झाड	(सुलभ)
14. माड	दाट	(सुलभ)
15. आकांक्षा	अतिशय खोल	(सुलभ)
16. पार	आंब्याच्या झाडांची बाग	(सुलभ)

प्र. 3 रा. दिलेल्या पर्यायातून प्रश्नांची उत्तरे शोध.

17. "राई" हा कोणता शब्द आहे**.** **(**सुलभ)
अ**.** संख्यादर्शक व**.** समूहदर्शक क**.** गुणवाचक ड**.** सर्वनाम
18. पापणीचा किनारा कशाने भिजतो**.**
(सुलभ)
अ**.** पाण्याने ब**.** हिरव्या पाऊलवाटांनी क**.** पावसाने ड**.** समुद्राच्या पाण्याने
19. ढवळया _पवळया ही कोणाची नावे आहेत**.**
(सुलभ)
अ**.** गाईंची ब**.** घोड्यांची क**.** झाडांची ड**.** बैलांची
20. कवितेत कोणत्या पक्षाच्या पिसांचा उल्लेख आला आहे**.**
(सुलभ)
अ**.** चिमणी ब**.** पोपट क**.** मोर ड**.** कावळा
21. गाईचे नाव काय होते? (सुलभ)
अ**.** कपिला ब**.** कविता क**.** कमल ड**.** कुसुम

प्र. 4 था. समानार्थी शब्द लिहा.

22. आकाश**…….** (सुलभ)

23. नदी**…** (सुलभ)

24. वारा**…** (सुलभ)

25. सागर**…** (सुलभ)

प्र. 5 वा. विरुद्धार्थी शब्द लिहा.

26. सुख **….** (सुलभ)

27. आकाश**….**

(सुलभ)

28. प्रेम**…** (सुलभ)

29. आठवण**…..** (सुलभ)

प्र. 6 वा. रिकाम्या जागा भरा.

30. भाषेला ज्याच्या-ज्याच्यामुळे शोभा येते त्या गुणधर्मांना**…….**असे म्हणतात**.**

(सुलभ)

31. एखाद्या वाक्यात किंवा कवितेच्या चरणात एकाच अक्षरांची पुनरावृत्ती होत असेल तर**…….** अलंकार होतो**.**

(सुलभ)

32. एकच शब्द वाक्यात दोन अर्थांनी वापरल्यामुळे जेव्हा शब्द चमत्कृती साधते तेव्हा**….** हा अलंकार होतो**.**

(सुलभ)

33. सुसंगती सदा घडो**,** सुजनवाक्य कानी पडो**.** या वाक्यात**….** हा अलंकार होतो**.**

(सुलभ)

प्र.7 वा. खालील प्रश्नांची दोन-तीन वाक्यात उत्तरे द्या.

34. आठवणीच्या गावात काय काय असावे?

(सामान्य)

35. नारळाच्या झाडाला "आकांक्षाचे माड"असे का म्हटले आहे?

(सामान्य)

36. आनंदाला भरती केव्हा व कशी यावी? (सामान्य)

37. आठवणींचा गाव असावा जिव्हाळयाच्या घराभोवती**,** पिंपळाचा पार असावा आपुलकीच्या गप्पा भोवती**.**

(वरील ओळींचा अर्थ तुझ्या शब्दात लिहा)

(कठीण)

38. "मोरपिसांचा पदर लेवूनी" आठवणीच्या गावी जावे असे कवीला का वाटते?

(सामान्य)

39. काकूंनी काकाच्या कपाटातील कागद कात्रीने कारकार कापला.

(वरील ओळी मधील अलंकार ओळखा व कारण द्या)

(सामान्य)

40. दिलेल्या चौकटीतील यमक जुळणाऱ्या शब्दांच्या जोड्या लिहा.

(सामान्य)

झाड, दाट, पवळया, भरती, ढवळया माड, गाव, घराभोवती, पडो, केली झाली, नावडो, वरती, गप्पाभोवती

41. भाषेच्या अलंकाराचे प्रकार किती व कोणते?

(सामान्य)

42. पर्यायातून शुद्ध शब्द लिहा.

(सामान्य)

अ. आकृति ब. गरिब क. किंतू ड. अधीन

अ. नमूना ब. ज्योती क. अथेथी ड. उधारण

43. खाली दिलेल्या वाक्यातील विशेषणे ओळखा. (सामान्य)

अ . गर्द अमराईत पक्षांचा किलबिलाट सुरू होता.

ब . अथांग समुद्रावर लाटा धडकत होत्या.

क. निळया आकाशात ढग तरंगत होते.

ड. हिरव्या पाऊलवाटेवर थंड वारा सुटला होता.

प्र. 8 वा. खालील प्रश्नांची उत्तरे तीन ते चार वाक्यात लिहा.

44. तुझ्या स्वप्नातला गाव कसा असावा? (सामान्य)

45. "गावाकडेने नदी असावी "या वाक्यावरून तुमच्या आठवणी लिहा?

(सामान्य)

46. ग्रामीण जीवन व शहरी जीवन यातील फरक लिहा.?

(सामान्य)

47. खाली दिलेल्या कोणत्याही एका विषयावर कविता रचा करा.

(माझा गाव, निसर्ग, माझ्या गोड आठवणी)

(सामान्य)

प्र. 9 वा. खालील प्रश्न सविस्तर लिहा.

48. कवितेत जसे आठवणीतील गावाचे वर्णन केलेले आहे .तसे तुझ्या आवडीच्या एखाद्या ठिकाणाचे तुमच्या शब्दात वर्णन करा?

(कठीण)

49. **‘**माझे गाव**’** यावर दहा ओळी निबंध लिहा?

50. कवितेतील तुम्हाला कोणत्या ओळी जास्त आवडल्या**,** का आवडल्या ते स्पष्ट करा**.?**

(कठीण)

51. खालील कविता पूर्ण करा**.**

(कठीण)

आठवणीचा गाव**…….**

……………………………. …………. ..
………………………………..,………
……………………………. गप्पा भोवती
गावाकडेने**………………………………..**
……………………………………………
हिरव्या**…………………………………..**
……………………………..भिजे किनारा**.**

8. परोपकारचे फळ

अध्ययन निष्पत्ती :

1) आपण वाचलेल्या घटनेविषयी जाणून घेण्यासाठी विचार करून काय? कसे? का ?असे प्रश्न विचारून अर्थ जाणून घेण्याचा प्रयत्न करतील.
2) नि:स्वार्थ भावना, सेवभाव ,दया, परोपकार ही मूल्ये जीवनात रुजू करतील.
3) पाठातील नवीन शब्दांचे अर्थ, तत्सम शब्द, वाक्यप्रचार, जोडून येणारे शब्द, समानार्थी शब्द, द्वित शब्द समजतील.
4) पाठातील घटना, पात्रे, प्रसंग समजतील

उद्दिष्टानुसार शेकडेवार गुण विभागणी

अ. क्र.	उद्दिष्ट	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा प्रमाण
1	ज्ञान	36	68	48%
2	आकलन	49	42	30%
3	अभिव्यक्ती	4	16	11%
4	प्रशंसा	4	16	11%
	एकूण	93	142	100%

प्रश्नांच्या स्वरूपावरून शेकडेवार गुण विभागणी

अ. क्र.	प्रश्नाचे स्वरूप	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा प्रमाण
1	सुलभ	58	59	41%
2	सामान्य	26	51	36%
3	कठीण	09	32	23%
	एकूण	93	142	100%

प्र.1ला. खालील प्रश्नांची उत्तरे पर्यायातून शोधा.

1) वैद्याच्या पत्नीचे नाव काय होते? (सुलभ)
अ) रेखा ब) रेशमा क) रत्ना ड) राधा
2) वैद्याचे घर कुठे होते? (सुलभ)
अ) जंगलात ब) गावात क) गावाबाहेर ड) डोंगरात
3) भीमनायक चोरांचा कोण होता?
(सुलभ)
अ) भाऊ ब) वडील क)गुरू ड) सदस्य

4) चोरांनी वैद्याच्या घरातील काय चोरले नव्हते?
(सुलभ)
अ) पैसे ब) दागिने क) घरातील वस्तू ड) औषधाच्या बाटल्या

5) चोरांनी घर लुटून किती दिवस झाले होते? (सुलभ)
अ) आठवडा ब) दोन आठवडे क)पंधरा दिवस ड) 10 दिवस

6) भीमनायकाला किती अपत्ये होती? (सुलभ)
अ) एक ब) तीन क) चार ड) पाच

7) परोपकार म्हणजे काय? (सुलभ)
अ) इतरांना त्रास देणे ब) स्वतःसाठी जगणे क) इतरांना मदत करणे ड) पैशांचा वापर करणे.

8) 'सुखी' शब्दाचा पर्याय शोधा.
(सुलभ)
अ) दुःखी ब) रागीट क) आनंदी ड) लोभी

9) परोपकार करणाऱ्याचे मन कसे राहते?
(सुलभ)
अ) चिंताग्रस्त ब) रागावलेले क) असंतुष्ट ड) आनंदी

10) मुलाला जाग आल्यानंतर त्यांने कोणता शब्द उच्चारला?
(सुलभ)
अ) रत्ना ब) आप्पा क) दादा ड) पारधी

11) परोपकार कोणासाठी करावा?
(सुलभ)
अ) फक्त आप्तांसाठी ब) स्वतःसाठी क) गरजूंसाठी ड) कोणासाठीही नाही.

12) 'कृतज्ञ' या शब्दाचा अर्थ ओळखा.
(सुलभ)
अ) केलेले उपकार जाणणारा ब) केलेले उपकार विसरणारा क) दुसऱ्याला दोष देणारा ड) चूक दाखविणारा.

प्र.2रा. रिकाम्या जागा भरा.

13) कृष्ण पक्षातील ……… रात्र होती. (सुलभ)

14) "बाळाला घाम आलाय", आई….. आवाजात म्हणाली.
(सुलभ)

15) रक्षण करणे ….चे काम आहे .
(सुलभ)

16) वैद्यकीय ज्ञान हे …….सेवेसाठी आहे.
(सुलभ)

17) मारणं हे….चे काम आहे. (सुलभ)

18) चोरापासून सम्राट पर्यंत सर्वांना……… चा लोभ असतो.
(सुलभ)
19) वैद्याच्या पत्नीच्या चेहऱ्यावर समाधानचे……. उमलले.
(सुलभ)
20) परोपकारचे फळ या पाठाचे मूळ लेखक …..हे होय. (सुलभ)

प्र.3रा. एका वाक्यात उत्तरे द्या.

21) अक्राळविक्राळ माणसाने वैद्यांना कोणती विनंती केली?
(सुलभ)
22) गाठोड्यातून चोराने काय आणले होते?
(सुलभ)
23) आजारी कोण होते ? (सुलभ)
24) चोरांचा धनी कोण होता? (सुलभ)
25) भीमनायकाच्या मुलाला काय झाले होते? (सुलभ)
26) भिमनायक कोणाच्या पाया पडला? (सुलभ)
27) कोणाची छाती धडधडायला लागली?
(सुलभ)
28) जंगलातील पायवाट संपून चौघेही कोठे पोहचले? (सुलभ)
29) हुंदके देत कोण रडत होते? (सुलभ)
30) भिमनायकाने वैद्यांची कोणती वस्तू परत केली नाही?
(सुलभ)
31) वैद्याच्या घराला चारी बाजूने अंधाराने का घेरले होते ?
(सुलभ)
32) वैद्यांच्या चेहऱ्यातला कोणता गुण दिसून आला ?
(सामान्य)
33) कोणाचे डोळे लख्ख उघडले? (सुलभ)
34) ढण… ढण.. दुरच्या घड्याळातून कितीचे ठोके ऐकू आले? (सुलभ)

प्र.4था. चूक की बरोबर लिहा.

35) सापासारखा प्राणी सुद्धा छेड काढली तरच चावतो.
(सुलभ)
36) अमावस्येच्या दिवशी आकाशात पांढऱ्या शुभ्र चांदण्या लुकलुकतात.
(सुलभ)
37) परोपकारामुळे समाजात एकोपा वाढतो.
(सुलभ)

38) चोरांच्या धनीचे मन परिवर्तन झाले.
(सुलभ)

39) जंगलातून चालताना पारधी व वैद्य यांना हरण दिसले.
(सुलभ)

प्र.5वा. तत्सम शब्द व प्रचलित शब्द यांच्या जोड्या जुळवा.

40) वैद्य	रेल्वे स्टेशन	(सामान्य)
41) भ्रमणध्वनी	कॅलेंडर	(सामान्य)
42) दूरवाणी	फोटो	(सामान्य)
43) दूरदर्शन	टेबल	(सामान्य)
44) शस्त्रशल्य विशारद	पेन	(सामान्य)
45) लेखणी	डॉक्टर	(सामान्य)
46) मेज	मोबाईल	(सामान्य)
47) तसवीर	रेडिओ	(सामान्य)
48) दिनदर्शिका	टीव्ही	(सामान्य)
49) अग्निरथ विश्रामधाम	सर्जन	(सामान्य)

प्र.6वा. दिलेल्या शब्दांना जोडून येणारे शब्द लिहा.

उदा. काळा सावळा

50) दाग ….
(सामान्य)

51) अस्ता ….
(सामान्य)

52) पैसा …..
(सामान्य)

53) अक्राळ….
(सामान्य)

54) झोप….
(सामान्य)

प्र.7वा. गटात न बसणारे शब्द लिहा.

55) देह: शरीर, काया, वपु, पय
(सामान्य)

56) अंधार: काळोख ,तिमिर, उजेड, तम

(सामान्य)

57) मुलगा: सुत, पुत्र ,तनय, तनुजा

(सामान्य)

58) देव: ईश्वर ,परमात्मा, पंक, ईश

(सामान्य)

59) राक्षस: असुर, दानव, दैत्य, सूर

(सामान्य)

प्र.8वा. वाक्यप्रचार व अर्थ यांच्या जोड्या जुळवा.

60) दाताच्या कण्या करणे भावना दाटून येणे

(सामान्य)

61) ददात असणे घाबरणे

(सामान्य)

62) पाय थरथर कापणे देणे

(सामान्य)

63) अंगावर शहारे येणे कमतरता असणे

(सामान्य)

64) अंतकरण भरून येणे वारंवार विनंती करणे

(सामान्य)

65) अचंबित होणे खूप भीती वाटणे

(सामान्य)

66) अर्पण करणे आश्चर्यचकित होणे

(सामान्य)

प्र.9वा. एक दोन वाक्यात उत्तरे द्या .

67) वैद्यांची पत्नी वैद्यावर का रागावली होती?

(सामान्य)

68) चोरांच्या बरोबर जाताना वैद्याच्या मनात कोणते विचार आले?

(सामान्य)

69) चोरांचा अवतार कसा होता?

(सामान्य)

70) चोरांच्या धन्याचे मन परिवर्तन कसे झाले?

(सामान्य)

71) वैद्याच्या पत्नीच्या चेहऱ्यावर मंद हास्य का उमलले?

(सामान्य)

72) चोर वैद्यांना धन्याच्या घरी येण्याचा आग्रह का करत होते?
(सामान्य)

73) दिलेले शब्द प्रत्यय जोडून लिहा. (पणा, रूप, खोर , वाट)
(सामान्य)

अ) दीन……. ब) पाय…….

74) खालील शब्दांमधील द्वित शब्द ओळखून लिहा.
(सामान्य)

शिल्लक, कृतज्ञ, धिप्पाड, व्यस्त, तुम्हाला, घट्ट, अप्पा, आश्चर्य, लख्ख, काळीकुट्ट, नमस्कार

75) "कोण तुमचा धनी?" "पारधी, गावाचा भीमनायक !" "म्हणजे… तो चोरांचा गुरु?" वैद्यानी अचंब्याच्या सुरात विचारले.(वरील वाक्यांमध्ये कोण कोणती विरामचिन्हे आली आहेत ते लिहा)
(सामान्य)

प्र. 10 वा. खालील वाक्यांचे भाव ओळखून योग्य ते केवलप्रयोगी अव्यय लिहा.

(अबब, छे छे, हॅट, आहाहा)

76) किती सुंदर गाणे आहे.
(कठीण)

77) त्याला कोण किंमत देते.
(कठीण)

78) केवढा मोठा साप हा.
(कठीण)

79) किती घाणेरडे काम केलेस तू.
(कठीण)

प्र. 11वा. खालील वाक्य कोणी कोणाला म्हटले ते लिहा.

80) "काय डोंबल मिळणार समाजाकडून."
(सामान्य)

81) "आपला अंथरून माझ्या मुलाच्या शेजारी आहे तेवढं मात्र आणलं नाही."
(सामान्य)

82) "देव दयाळू आहे. तो कोणाचा वाईट करत नाही."
(सामान्य)

83) "ओ…. मालक साप, साप…."
(सामान्य)

84) "आम्ही चोरी करायला आलो नाही मालक औषधासाठी आलोय."
(सामान्य)

85) "आमचं हे वैद्यकीय ज्ञान पैसा कमविण्यासाठी नाही, समाजाच्या सेवेसाठी आहे."
(सामान्य)

प्र.12वा. खालील प्रश्नांची उत्तरे चार/पाच वाक्यात लिहा.

86) परोपकार चे फळ या कथेतून आपण काय शिकलो? तुमच्या शब्दात लिहा.
(कठीण)

87) वैद्याच्या ठिकाणी तुम्ही असता तर मदत करण्याकरिता गेला असता का?
(कठीण)

88) तुम्ही परोपकार केलेला प्रसंग लिहा?
(कठीण)

89) तुम्ही शाळेत किंवा घरी परोपकार केलेला प्रसंग तुमच्या शब्दात लिहा?
(कठीण)

प्र. 13वा. खालील प्रश्नांची उत्तरे सविस्तर लिहा.

90) परोपकाराचे फळ यावर तुला माहीत असलेली कथा लिही.
(कठीण)

91) परोपकारचे फळ यावर सुंदर निबंध लिही.
(कठीण)

92) परोपकाराचे फळ या पाठातील कोणाचे पात्र तुम्हाला आवडले? व का आवडले?
(कठीण)

93) या पाठातील तुमचा आवडता प्रसंग कोणता? तो तुम्हाला का आवडला?
(कठीण)

9. आम्ही टिकलो तर तुम्ही टिकाल

अध्ययन निष्पत्ती :

1) आम्ही टिकलो तर तुम्ही टीकाल! या पाठातील लेख नाटक स्वरूपात उपलब्ध आहेत. यातील संभाषणे ऐकून घेतील व समजून घेतील.
2) मानवाने आपण होऊन पर्यावरणाच्या समस्या तयार करून घेतल्या आहेत हे समजून घेतील.

उद्दिष्टानुसार शेकडेवार गुण विभागणी

अ. न.	उद्दिष्टे	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा
1	ज्ञान	10	10	25%
2	आकलन	14	14	35%
3	अभिव्यक्ती	10	12	30%
4	प्रशंसा	2	4	10%
	एकूण	36	40	100%

प्रश्नांच्या स्वरूपावरून शेकडेवार गुण विभागणी

अ. न.	कठीणता	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा

1	सुलभ	14	14	35%
2	सामान्य	18	18	45%
3	कठीण	4	4	20%
	एकूण	36	40	100%

प्रश्न 1ला. अ) रिकाम्या जागा भरा.

(धोक्यात, पर्जन्यमान, आजार, पर्यावरणाचे, विकास, सजीव, पर्यावरण)

1) जंगल तोड केल्याने ....घटले आहे. (सुलभ)

2) जल प्रदूषणामुळे समुद्री जीव ....मध्ये आले आहेत.
(सुलभ)

3) हवा दूषित झाल्यामुळे ....वाढले आहे.
(सुलभ)

4) सर्वांनी मिळून ....चे रक्षण केले पाहिजेत.
(सुलभ)

5) ओझोन थरामुळे पृथ्वीवरचे सर्व……सुखाने राहतात
(सुलभ)

6) ………… टिकले तर आपण टिकतो.
(सुलभ)

ब) समानार्थी शब्द द्या.

7) समुद्र (सामान्य)

8) सूर्य (सामान्य)

9) सरिता
(सामान्य)

10) पृथ्वी
(सामान्य)

क) खालील प्रश्नांना योग्य पर्याय निवडा.

11) पृथ्वीवर प्रदूषण कोण वाढवत आहे.
(सुलभ)

अ) प्राणी ब) पक्षी क) निसर्ग ड) मानव

12) पृथ्वीला तापमान वाढीपासून वाचविण्यासाठी.
(सुलभ)

अ) विकास साधला पाहिजे ब) झाडे लावली पाहिजेत
क) मोठमोठ्या इमारती बांधल्या पाहिजेत ड) यापैकी कोणतेही नाही.

13) समुद्राच्यामतेपाणी कोण दूषित करत आहेत.

(सुलभ)

अ) मासेमारी करणारे. ब) डोंगरात राहणारे.

क) नद्या व माणसे. ड) फक्त वारा.

14) ओझोनचा थर कमी होण्याचे मुख्य कारण कोणते सामान्य कोणते?

(सुलभ)

अ) वृक्षारोपण. ब) प्लास्टिक

क) प्रदूषण. ड) पावसाचे पाणी.

ड) खालील म्हणी पूर्ण करा.

15) भटाला दिली ओसरी....................

(सामान्य)

16) चोराच्या मनात........................

(सामान्य)

17) झाडे लावा झाडे………….

(सामान्य)

इ) जोड्याजुळवा.

18)	सुरक्षित (सुलभ)	पाऊस
19)	सजीव (सुलभ)	घट
20)	वाढ (सुलभ)	निर्जीव
21)	पर्जन (सुलभ)	असुरक्षित

प्रश्न2 रा. थोडक्यात उत्तरे द्या.

22) यापाठात पवनराजा असे कोणाला म्हटलेआहे?

23) समुद्र कोणाला सुंदर म्हणतो?

(सामान्य)

24) पृथ्वीवर बुद्धीमान गणला जाणारा प्राणीकोणता?

(सामान्य)

25) वसुंधरा दिन केव्हा साजरा करतात

(सामान्य)

26) या पाठात "भटाला दिली ओसरी भट हात पाय पसरी" असे कोणी म्हटलेआहे.
(सामान्य)

प्रश्न 3 रा. दोन ते तीन वाक्यात उत्तरे द्या.

27) या जगात निसर्गनिर्मित गोष्टी कोणत्या आहेत.
(सामान्य)

28) पृथ्वी सुंदर का दिसते?
(सामान्य)

29) आम्ही टिकलो तरच तो टिकेल असे कोणी म्हटल?.
(सामान्य)

30) शेवटी पृथ्वीने काय संदेश दिला?
(सामान्य)

31) या नाटकात कोणकोणती पात्रे आहेत?
(सामान्य)

32) ओझोन ची जाडी दिवसेंदिवस का कमी होत आहे?
(सामान्य)

प्रश्न 4 था. तीन ते चार वाक्यात उत्तरे लिहा.

33) नद्या व समुद्र दूषित का झाले आहेत?
(कठीण)

34) आपले जीवन सुरक्षित राहण्यासाठी काय करायला हवे?
(कठीण)

35) आकाशावर कोणकोणत्या घटकांचा परिणाम झाला आहे?
(कठीण)

36) माणसाच्या कोणत्या कृतीमुळे पर्यावरणाचा ऱ्हास होतो सविस्तर लिहा.
(कठीण)

10.वाच पुस्तके

अध्ययन निष्पती:

1. या पाठाच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांमध्ये वाचनाची आवड निर्माणकरणे व पुस्तकाचे महत्व पटवून देणे.
2. रोज वाचनामुळे माणसाचे व्यक्तिमत्व घडते व त्यांचे विचार बदलतात आणि चांगले संस्कार होण्यासाठी पुस्तके मदत करतात हे समजून घेतील.

उद्दिष्टानुसार शेकडेवार गुण विभागणी

अ.नं.	उद्दिष्टे	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा

1	ज्ञान	10	10	25%
2	आकलन	14	14	35%
3	अभिव्यक्ती	10	12	30%
4	प्रशंसा	2	4	10%
	एकूण	36	40	100%

प्रश्नांच्या स्वरूपावरून शेकडेवार गुण विभागणी

अ.नं.	प्रश्नांचे स्वरूप	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा
1	सुलभ	14	14	35%
2	सामान्य	18	18	45%
3	कठीण	4	8	20%
	एकूण	36	40	100%

प्रश्न 1ला.

अ. जोड्या जुळवा.

अ	ब
1. पुस्तके (सुलभ)	शत्रु
2. वाचनाची सवय (सुलभ)	आपले खरे मित्र असतात.
3. चांगली पुस्तके (सुलभ)	विचारशक्ती वाढते.
4. षड्रिपू (सुलभ)	ज्ञानाचे भंडार
5. रिपू (सुलभ)	सहा रिपू

ब. खालील प्रश्नांसाठी योग्य पर्याय निवडा

6. पुस्तक कशाचे भंडार आहे.
   (सुलभ)
   अ) सुखाचे ब) ज्ञानाचे. क) खेळाचे ड) कोणतेहीनाही
7. पुस्तके कोणासारखे असतात. (सुलभ)
   अ) शत्रूसारखी. ब)शिक्षकासारखी क) मित्रासारखी. ड) आईसारखी
8. या कवितेचे नाव काय आहे.
   (सुलभ)
   अ).चांगली सवय. ब).माझंपुस्तक. क) वाचनाचा फायदा ड)वाचपुस्तक
9. “वाच पुस्तक” या कवितेचे कवी कोण आहेत? (सुलभ)

अ) मंगेश पडगावकर. ब) वि वा शिरवाडकर. क) अविनाश उगले. ड) शंकर पाटील.

10. खालीलपैकी कोणते काव्यप्रकार अविनाश ओगले यांनी लिहिले नाहीत. (सुलभ)

अ). बालकविता. ब) गझल. क)चारोळया. ड) श्लोक

क.नवीन शब्दांचे अर्थ लिहा.

11. सन्मान= (सामान्य)

12. रुक्ष= (सामान्य)

13. संस्कार= (सामान्य)

14. अध्ययन= (सामान्य)

15. अभिमान= (सामान्य)

ड.खालील कवितेच्या ओळी पूर्ण करा (सामान्य)

16. ग्रंथावाचूनअर्थ ही नहे..........................

जिंदगीत जर मान पाहिजे.........................

इ. जोडून येणारे शब्द शोधून लिहा.

17. वाचा– वचन (सुलभ)

18. वचन–वर्ग (सुलभ)

19. शिक्षक – विद्यार्थी (सुलभ)

20. शाळा – लेखन (सुलभ)

21. ग्रंथालय – पुस्तके (सामान्य)

प्रश्न 2 रा. रिकाम्या जागा भरा

22. पुस्तक म्हणजे.................. भंडार. (सामान्य)

23. वाचनामुळे चांगले ....होतात. (सामान्य)

24. संस्कारी माणूस समाजासाठी..................... ठरतो (सामान्य)

25. या कवितेचे कवी................ हे आहेत. (सामान्य)

26. रोज वाचन केल्याने.................... वाढते.
(सामान्य)

प्रश्न 3 रा.

अ.थोडक्यात उत्तरे लिहा.

27. पुस्तके आपल्याला कसे असतात?
(सामान्य)
28. या कवितेत कशाचे महत्त्व सांगितले आहे?
(सामान्य)
29. माणसाचे सहा शत्रू कोणते? (सामान्य)
30. जीवन अर्थहीन केव्हा होते? (सामान्य)

ब. तुमच्या शब्दात उपयोग करून वाक्य लिहा.

31. सन्मान- (सामान्य)
32. संस्कृत- (सामान्य)

प्रश्न 4था. खालील प्रश्नांची उत्तरे दोन ते चार वाक्यात लिहा

33. वाचपुस्तके ही ओळ वारंवार का आली आहे? (कठीण)
34. या कवितेनुसार ज्ञान मिळविण्यासाठी काय केले पाहिजे?
(कठीण)
35. अविनाश ओगले यांनी कोणकोणते साहित्यप्रकार लिहिले.
(कठीण)
36. कवीने या कवितेमध्ये पुस्तकांच्या वाचनाचे महत्त्व कसे वर्णन केलेआहे.
(कठीण)

11. गोडगाणी

अध्ययन निष्पत्ती :

- कथा कविता वाचून त्यांच्या लिखाणाची शैली ओळखतात.
- प्रासयुक्त शब्दासह लयबध्द शब्दासह कविता तालात आणि सुरात म्हणतात.
- कवितेतील समानार्थी आणि विरुध्दार्थी शब्दांचे संग्रह करता.
- देशप्रेम निर्माण होते.

उद्दिष्टानुसार शेकडेवार गुण विभागणी

अ.नं.	उद्दिष्टे	प्रश्न	गुण	शेकडा
1	ज्ञान	38	50	%30
2	आकलन	52	67	%40
3	अभिव्यक्ती	26	34	%20

4	प्रशंसा	13	17	%10
	एकूण	129	168	%100

प्रश्नांच्या स्वरूपावरून शेकडेवार गुण विभागणी

अ.नं.	प्रश्नांचे स्वरूप	गुण	प्रश्न	शेकडा
1	सुलभ	102	102	60%
2	सामान्य	42	21	25%
3	कठीण	24	6	15%
	एकूण	168	129	100%

या लाडक्या मुलांनो!

प्रश्न 1ला. खालील प्रश्नांचे योग्य पर्याय निवडुन लिहा.

1. मुलांना कशाचे शिल्पकार म्हटलेआहे?
(सुलभ)
अ] राजाचे ब] घराचे क] हिंदवीयुगाचे ड] मूर्तीचे

2. या कवितेतमुलांना या---------- मुलांनो असे म्हटले आहे. ?
(सुलभ)
अ] प्रामाणिक ब] लहान क] मोठ्या ड] लाडक्या

3. देवासमान असलेली व्यक्ती कोण?
(सुलभ)
अ] शंकर ब] आई क] ब्रह्मदेव ड] विष्णू

4. मुलांनी वंदन कोणास करावे?
(सुलभ)
अ] मंदिराला ब] मूर्तीला क] घोड्याला ड] गुरुजनाना

5. भारत भूमीला कशाचा आधार आहे?
(सुलभ)
अ] मुलांचा ब] भिंतीचा क] झाडांचा ड] गाड्यांचा

6. जगात भावनेपेक्षा------------श्रेष्ठ आहे.
(सुलभ)
अ] कर्तव्य ब] सुख क] आहार ड]गाणं

7. मनी विचार ----- पवित्र ठेवावे.
(सुलभ)
अ]माणसाप्रमाणे ब] गंगेप्रमाणे क] चंद्राप्रमाणे ड]यापैकी नाही

8. शाळेत रोज------- मिळते.
(सुलभ)
अ] लाडू ब] ज्ञान क] केळी ड] अंडी

9. कोणासारखे शूर व्हावे असे कवितेत म्हटले आहे?

(सुलभ)

अ] सिंहासारखे ब] वाघासारखे क] शिवबांसारखे ड] इंद्रासारखे.

10. वंदन म्हणजे काय?

(सुलभ)

अ] चंदन ब] वादन क] तोंड ड] नमस्कार.

प्रश्न 2रा. कंसातील योग्य शब्द वापरुन रिकाम्या जागा भरा .

[गंगा, देशाभिमान, शाळेत, ध्येयास, शिल्पकार]

11. टिळकांनी सदैव------- पूजले.

(सुलभ)

12. मुले हिंदवी युगाची ----------आहेत.

(सुलभ)

13. आपल्या भारतातील पवित्र नदी------ होय.

(सुलभ)

14. आपल्या हृदयात --------- ठेवला पाहिजे.

(सुलभ)

15. ज्ञानबिंदू ------------ मिळतो.

(सुलभ)

प्रश्न 3रा. खालील जोड्या जुळवा.

16. लाडकी मुले त्याचा स्वीकार करावा

(सुलभ)

17. भावनेपेक्षा देशाला आधार

(सुलभ)

18. दिलदार व शूर राजा कर्तव्य श्रेष्ठ असते

(सुलभ)

19. हृदयात शिवाजी महाराज

(सुलभ)

20. जे चांगले देशाभिमान ठेवावा

(सुलभ)

प्रश्न 4 था.

अ) समानार्थी शब्द लिहा.

21. आई

(सुलभ)

22. देव

(सुलभ)

23. वंदन

(सुलभ)

24. दिलदार

(सुलभ)

25. शूर

(सुलभ)

ब) विरुद्धार्थी शब्द लिहा.

26. थोर ×

(सुलभ)

27. पवित्र ×

(सुलभ)

28. शूर ×

(सुलभ)

29. देशभक्त ×

(सुलभ)

30. ज्ञान ×

(सुलभ)

प्रश्न 5वा. खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

31. ध्येयास कोण पुजत आहे?

(सुलभ)

32. जगात कशाचा स्वीकार करावा?

(सुलभ)

33. कुलशिलात काय राखला पाहिजे?

(सुलभ)

34. आई-वडिलांनंतर पूज्यनीय कोण?

(सुलभ)

35. लाडक्या मुलांनो असे कोणी संबोधले आहे?

(सुलभ)

प्रश्न 6वा. खालील वाक्यप्रचारांचे अर्थ सांगुन वाक्यात उपयोग करा.

36. स्वीकार करणे -

(सामान्य)

37. देशाभिमान - (सामान्य)

38. सदैव (सामान्य)

39. ध्येयास पूजने (सामान्य)

40. वंदन करणे. (सामान्य)

प्रश्न 7वा. खालील प्रश्नांची दोन-तिन वाक्यात उत्तरे लिहा.

41. मुलांना नव हिंदवी युगाचे शिल्पकार असे का म्हटले आहे?

(सामान्य)

42. आपण देशाभिमान का बाळगला पाहिजे?
(सामान्य)

43. भावनेपेक्षा कर्तव्य थोर असते, कसे? (सामान्य)

प्रश्न 8 वा. सविस्तर लिहा.

44. खालील कवितेच्या ओळींचा भावार्थ लिहा?
(कठीण)

आईस देव माना वंदा गुरुजनाना
जगी भावने हुनी त्या कर्तव्य थोर जाणा
गंगेपरी पवित्र ठेवामनी विचार
नव हिंदवी युगाचे तुम्हीच शिल्पकार||

45. कवितेच्या ओळी पूर्ण करा? (कठीण)

शिवबा परी-----------------
--------------------------- स्वीकार.

स्वार आणि सावळ्या

प्रश्न 1ला : खालील प्रश्नांचे योग्य पर्याय निवडुन लिहा

1. सावळ्या कोणास पुढे जाण्यास मनाई करत आहे?
(सुलभ)
अ] पाटलाला ब] मुलांना क] घोड्याला. ड] स्वाराला

2. येथे स्वार म्हणून कोण चालले आहे?
(सुलभ)
अ] मावळे ब] शिवाजराजे क] तानाजी ड] धनाजी

3. मला ------- समजून हसू नका असे सावळ्या म्हणतो. (सुलभ)
अ] पोर ब] दुबळा क] शेतकरी ड]सावळा

4. सावळा --------- एवढ्या चिंध्या उडविन असे म्हणतो.
(सुलभ)
अ] बोटा एवढ्या ब] राईएवढ्या क] भाकरी एवढ्या ड]पर्वता एवढ्या

5. स्वार----------पाते चमकते आहे असे सांगत आहे.
(सुलभ)
अ] तलवारीचे ब] भाल्याचे क] बरचीचे ड] ढालीचे

6. खबरदार जर टाच मारुनी जाल पुढे असे --------यांनी म्हटले आहे.
(सुलभ)
अ] शिवाजी राजे ब] तानाजी क] सावळा. ड] शेतकरी

7. खबरदार जर पाऊल टाकशील पुढे असे ----- यांनीम्हटले आहे.
(सुलभ)
अ] शिवाजी राजे ब] तानाजी क] सावळा. ड] शेतकरी

8. शिवाजीराजांनी इनाम म्हणून-------- हे दिले .

(सुलभ)

अ]शेला ब] तलावर क] जमीन ड] सोने

प्रश्न 2रा. कंसातील योग्य शब्द घालून रिकाम्या जागा भरा.

(नसानसात, हसू, रणात, टाच ,पराक्रमांच्या)

(सुलभ)

9. खबरदार जर -------- मारूनी पुढे जाल.

(सुलभ)

10. शिवबांनीअनेकशत्रूंना------लोळविले आहे. (सुलभ)

11. शिवाजीराजे सावळयाला--------- बढाया मारू नकोस असे म्हणत आहेत.

(सुलभ)

12. मला पोर समजून --------- नका असे सावळे म्हणतो.

(सुलभ)

13. माझ्या ------- हिम्मतबाजी आहे.

(सुलभ)

प्रश्न 3रा. अ) खालील समानार्थी शब्द लिहा.

14. इनाम (सुलभ)

15. नयना (सुलभ)

16. रवी (सुलभ)

17. शीव (सुलभ)

18. फुका (सुलभ)

प्रश्न 3रा. ब) खालील विरुध्दार्थी शब्द पुर्ण करा.

19. वीर × (सुलभ)

20. पुढे × (सुलभ)

21. इमानी × (सुलभ)

22. सौम्य × (सुलभ)

23. त्वेष × (सुलभ)

प्रश्न 4था. खालील शब्दांचे वाक्यात उपयोग करा .

24. पराक्रम–

(सुलभ)

25. इमानी –

(सुलभ)

प्रश्न 5वा. खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

26. खडग म्हणजे काय? (सुलभ)

27. चिंधड्या केवढ्या उडवीन असे सावळया म्हणतो?

(सुलभ)

28. सावळ्या कोणाचा इमानी चेला आहे?
(सुलभ)
29. कशाचे टोक अनकुचीदार आहे?
(सुलभ)
30. शीव ओलांडून जाणे म्हणजे काय?
(सुलभ)
31. सावळ्या मी कोणाचा बच्चा आहे असे सांगतो?
(सुलभ)
32. नसानसात काय भरलेली आहे?
(सुलभ)
33. 'मोट' याचा अर्थ लिहा?
(सुलभ)
34. सावळ्याचा चेहरा कसा झाला आहे? (सुलभ)
35. कोणाच्या हुकुमाशिवाय सावळ्या स्वारास पुढे जाऊ देणार नाही?
(सुलभ)

प्रश्न 6 वा. खालील प्रश्नांची दोन-तीन वाक्यात उत्तरे लिहा.

36. शिवाजी राजांनी कोणकोणत्या शस्त्राची नावे या कवितेत घेतले आहेत?
(सामान्य)
37. सावळ्याचेतोंड लालभडक का झाले आहे?
(सामान्य)
38. लगाम खेचून इथेच थांबण्यास का सांगितले आहे?
(सामान्य)
39. शिवाजीराजांनी सावळ्यास इनाम देऊन काय म्हणण्यास सांगितले?
(सामान्य)
40. मुलाच्या चेहऱ्याला कशाची उपमा दिलेली आहे?
(सामान्य)
41. खबरदार जर जाल पुढे तर चिंधड्या उडवीन राई राई एवढ्या, असे सावळ्या का म्हणतो?
(सामान्य)
42. शिवबांचे वर्णन सावळ्या या कवितेत कसे करतो?
(सामान्य)

प्रश्न 7 वा. सविस्तर लिहा.

43. खालील कवितेच्या ओळींचा अर्थ लिहा.
(कठीण)

"आहेस इमानी माझा चेला खरा
चल इनाम घे हा माझा शेला तुला
पण बोल सावळ्या पुन्हा बोल एकदा
"खबरदार जर टाच मारुनी जाल पुढे चिंधड्या उडवीन राई राई एवढ्या."

44. खालील कवितेच्या ओळी पूर्ण करा. .

(कठीण)

कुण्या गावाचेपाटील आपण --------------

-------------------------------खड्या अंगणी!

नव्या जगाचीआण(समूह नृत्यगीत)

प्रश्न1 ला. खालील प्रश्नांचे योग्य पर्याय निवडून लिहा.

1. 'आण' म्हणजे --------- होय.

(सुलभ)

अ] आणणे   ब] शपथ   क] पैसा   ड] यापैकी नाही

2. कामामधून, घामामधून ------ रान पिकेल असे कवी म्हणतात.

(सुलभ)

अ] मोत्याचे   ब] आंब्याचे.   क] सोन्याचे.   ड] गव्हाचे.

3. जित्या पाण्याचे झरे--------- टाचे खालून निघतील.

(सुलभ)

अ] लोखंडी.   ब] तांब   क] लाकडी   ड]पोलादी

4. विजेची ताकद----- वाहते आहे.

(सुलभ)

अ] पायातून   ब] दंडातून   क] डोक्यातून   ड]छातीतून

5. खडक कसा फोडणार आहेत?

(सुलभ)

अ] धडक मारून.   ब]पाय मारून   क] हात मारून   ड] घन मारून

6. भाग्य घाम आलेल्या --------- वर लिहिलेले आहे.

(सुलभ)

अ] शरीरावर.   ब] कपाळावर.   क] हातावर.   ड]कुदळावर

7. तुझ्या----- घावा मधून उठे उद्याच्या जगाची आस.

(सुलभ)

अ] घनाच्या   ब] घामाच्या.   क] कामाच्या   ड]ध्यासाच्या

8. रान म्हणजे------- होय.

(सुलभ)

अ] गवत.   ब] शेती.   क] जंगल   ड]गाव

प्रश्न2 रा. रिकाम्याजागा भरा.

9. कवी --------- उचलण्यास सांगत आहे.

(सुलभ)

10. घामाच्या थेंबातून भुकेल्या भावाचा-------- पिकणार आहे.
(सुलभ)
11. काम करून देशाला--------- द्यावयास कवी सांगतो आहे.
(सुलभ)
12. टाचेखालून----------- --------- झरे निघतील.
(सुलभ)
13. ------ दंडातून विजेची ताकद वाहत आहे.
(सुलभ)

प्रश्न3 रा. जोड्या जुळवा

14. घामामधुन जगाची आस
(सुलभ)
15. घामाच्या थेंबा मधून. जगाचे गाणं
(सुलभ)
16. श्वासामधून पिकलं रान
(सुलभ)
17 घनाच्याघावामधून विजेची ताकद
(सुलभ)
18. पोलादी टाचेखालून फोडू खडक
(सुलभ)
19. मारून धडक पिकेल घास.
(सुलभ)
20. लोखंडी दंडामधून जित्या पाण्याचे झरे
(सुलभ)

प्रश्न 4 था. लयबद्ध शब्द लिहा.

21. रान
(सुलभ)
22. आस
(सुलभ)
23. ध्यासामधून (सुलभ)
24. धडक (सुलभ)
25. भाळावरी (सुलभ)

प्रश्न5 वा. एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

26. कवी कशाची आण देत आहे? (सुलभ)
27. उद्याच्या जगाची आस कशातून उठणार आहे? (सुलभ)
28. जित्या पाण्याचे झरे कुठून निघतात? (सुलभ)
29. भाग्य कोठे लिहिलेले आहे? (सुलभ)
30. ध्यासामधून श्वासा मधून काय होणार आहे? (सुलभ)

31. भुकेल्या भावाचा घास कशातून पिकणार आहे? (सुलभ)

32. धडक मारून काय फोडण्यास सांगत आहेत? (सुलभ)

प्रश्न6 वा. दोन-तीन वाक्यात उत्तरे लिहा.

33. सोन्याचे रान कशाने पिकणार आहे? (सामान्य)

34. तुला नव्या जगाची आन असे कवी का म्हणतो? (सामान्य)

35. कुदळखोर घेऊन काय करायचे आहे? (सामान्य)

36. कवी भूक तहान का विसरला आहे? (सामान्य)

37. खालील कवितेच्या ओळींचा अर्थ लिहा. (सामान्य)

तुझ्या पोलादी टाचे खालून जित्या पाण्याचे निघती लझरे
तुझ्या लोखंडी दंडा मधून वाहे विजेची ताकदकी रे.

38. खालील कवितेच्या ओळी पूर्ण करा.

भाग्य लिहिलेलं -- - (सामान्य)
--जीवदान.

39. अर्थलिहा. (कठीण)

भाग्य लिहिलेलं माझं तुझं घाम आलेल्या भाळावरी
स्वप्न लपलेलं माझं तुझं इथं बरड माळावरी.

40. खालील कवितेच्या ओळी पूर्ण करा. (कठीण)

तुझ्या घणाच्या घावामधून----------------------------------
--- जगाचे गान.

12.शब्दखेळ

अध्ययन निष्पत्ती:

1. विद्यार्थी स्वतःच्या चौकस बुद्धीचा वापर करून संशोधक जिज्ञासू कुतूहल इत्यादी गुणांचा विकास करून घेतात.
2. बोलीभाषा आणि प्रमाण भाषा यातील फरक समजून घेऊन दैनंदिन जीवनामध्ये त्यांचा वापर करतात.

3. शब्दकोश ग्रंथालय इंटरनेट इत्यादींच्या माध्यमातून साहित्य समजून घेतात. भाषा सूक्ष्मता पद्य विभाग प्रासयुक्त शब्दांचे निरीक्षण करतात.

उद्दिष्टानुसार शेकडेवार गुण विभागणी

अ. नं.	उद्दिष्टे	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा
1	ज्ञान	43	50	30%
2	आकलन	60	152	40%
3	अभिव्यक्ती	30	30	20%
4	प्रशंसा	13	10	10%
	एकूण	146	242	100%

प्रश्नांच्या स्वरूपावरून शेकडेवार गुण विभागणी

अ. नं.	प्रश्नांची कठीणता	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा
1	सुलभ	60	60	65 %
2	सामान्य	76	152	25 %
3	कठीण	10	30	15 %
	एकूण	146	242	100%

प्रश्न 1ला. खालील म्हणी योग्य पर्यायी शब्द निवडून पूर्ण करा.

1) कडू कारले तुपात …..…साखरेत घोळले तरी कडू ते कडूच.
(सुलभ)
अ)भाजले ब) शिजले क) तळले ड) करपले

2) सरड्याची धाव…
(सुलभ)
अ) घरापर्यंत ब) दारापर्यंत क) गावापर्यंत ड) कुंपणापर्यंत

3) असतील………. तर जमतील भुते.
(सुलभ)
अ) गहू ब) जोंधळा क) शेंगा ड) शिते

4) उंटावरून…. ……..हाकणे.
(सुलभ)
अ) शेळया ब) मेंढ्या क) बकऱ्या ड)कुत्री

5) हातच्या काकणाला….. कशाला.
(सुलभ)
अ) प्रकाश ब) अंधार क) आरसा ड) काच

6) दिसतं तसं….. म्हणून जग फसत.
(सुलभ)
अ) करतं ब) फस्त क) जमतं ड) नसतं.

7) न कर्त्याचा वार…
(सुलभ)

अ) सोमवार ब) गुरुवार क) शनिवार ड) रविवार

8) पळसाला पाने………

(सुलभ)

अ) एक ब) चार क) तीन ड) पाच

9) ज्याची खावी…. त्याची वाजवावी टाळी.

(सुलभ)

अ) भाजी ब) भाकरी क) पोळी ड) केळी

10) कामापुरता… आणि ताकापुरती आजी.

(सुलभ)

अ) ताई ब) दादा क) मावशी ड) मामा

11) रात्रं थोडी…. फार

(सुलभ)

अ) नाटक ब) गाणी क) कथा ड) सोंग

12) टाकीचे घाव सोसल्याशिवाय… येत नाही.

(सुलभ)

अ) बालपण ब) तरुण पण क) देव पण ड) म्हातारपण

13) काना मागून आली…. तिखट झाली.

(सुलभ)

अ) गोड ब) तिखट क) आंबट ड) कडू

14) ऐकावे……. करावे मनाचे.

(सुलभ)

अ) मित्राचे ब) सर्वांचे क) जनाचे ड) देवाचे

15) दुरून… साजरे

(सुलभ)

अ) धबधबा ब) नदी क) वेली ड) डोंगर

16) अंथरूण पाहून….. पसरावे.

(सुलभ)

अ) हात ब) डोळे क) पाय ड) डोके

17) उचलली…. लावली टाळयाला.

(सुलभ)

अ) काठी ब) जीभ क) पाटी ड) वाटी

18) आंधळा मागतो…… डोळा आणि देव देतो दोन डोळे.

(सुलभ)

अ) पाच ब) तीन क) एक ड) चार

19) आधी… मग विठोबा.

(सुलभ)

अ) पूजा ब) आरती क) पोटोबा ड) प्रसाद

20) वासरात लंगडी…. शहाणी.

(सुलभ)

अ) शेळी ब) बकरी क) म्हैस ड) गाय

प्रश्न 2 रा. शब्दसमूहाबद्दल एक शब्द लिहा.

21) कोणतीही तक्रार न करणारा.
(सामान्य)

22) देशाची सेवा करणारा. (सामान्य)

23) आठवड्यातून एकदा प्रसिद्ध होणारे.
(सामान्य)

24) रणांगणावर आलेले मरण.
(सामान्य)

25) कर्तव्य पार पाडण्यात नेहमी जागृत असणारा. (सामान्य)

26) किल्ल्याच्या सभोवतीची भिंत. (सामान्य)

27) केलेले उपकार जाणणारा.
(सामान्य)

28) स्वतःबद्दल अभिमान असणारा. (सामान्य)

29) दुसऱ्यावर अवलंबून असणारा. (सामान्य)

30) देवापुढे सतत जळणारा. (सामान्य)

31) फुकट जेवण मिळण्याचे ठिकाण.
(सामान्य)

32) केलेले उपकार न जाणणारा.
(सामान्य)

33) वर्षातून एकदा प्रसिद्ध होणारे. (सामान्य)

34) पंधरा दिवसातून एकदा प्रसिद्ध होणारे.
(सामान्य)

35) भाषण करणारा. (सामान्य)

36) नाव चालविणारा.
(सामान्य)

37) मृत्यूवर विजय मिळवलेला.
(सामान्य)

38) स्वतःचा फायदा न पाहणारा.
(सामान्य)

39) कविता करणारी. (सामान्य)

40) देव आहे असे मानणारा. (सामान्य)

41) ज्याचा थांग लागत नाही असा. (सामान्य)

42) कमी बोलणारा. (सामान्य)

43) दररोज प्रसिद्ध होणारे. (सामान्य)

44) जेथे आकाश टेकले आहे असे वाटते.
(सामान्य)

45) ज्याला एकही शत्रू नाही असा. (सामान्य)

46) कर्तव्याची जाण असणारा.
(सामान्य)

47) वेद जाणणारा. (सामान्य)

48) कमी बोलणारा. (सामान्य)
49) दगडावर कोरलेला लेख. (सामान्य)
50) कलेची आवड असणारा. (सामान्य)
51) गुप्त बातम्या काढणारा. (सामान्य)
52) पाहण्यास योग्य असे. (सामान्य)

प्रश्न 3 रा. वाक्यप्रचारांचा अर्थ सांगून वाक्यात उपयोग करा.

53) सामोरे जाणे
(कठीण)
54) डोळ्यात पाणी येणे
(कठीण)
55) निश्चय करणे (कठीण)
56) 'ध' चा 'मा' करणे
(कठीण)
57) सार्थक होणे (कठीण)
58) शिसारी बसणे (कठीण)
59) मात करणे
(कठीण)
60) नामा निराळी होणे
(कठीण)
61) हरभऱ्याच्या झाडावर चढवणे (कठीण)
62) अभिवादन करणे (कठीण)
63) गहिवरून येणे (कठीण)
64) अठरा विश्व दारिद्र्य असणे
(कठीण)
65) हायसे वाटणे (कठीण)
66) कपाळ पांढरे होणे
(कठीण)
67) शरणागती पत्करणे
(कठीण)
68) लुप्त होणे (कठीण)
69) कुर्णीसात करणे (कठीण)
70) पाचवीला पूजने (कठीण)
71) दाताच्या कण्या करणे (कठीण)
72) महती गाणे
(कठीण)
73) धुरा वाहने
(कठीण)
74) भरारी घेणे
(कठीण)

75) दिवा स्वप्न पाहणे
(कठीण)
76) हित जोपासणे (कठीण)
77) ठाण मांडणे
(कठीण)
78) प्रशंसा करणे (कठीण)
79) चेव चढणे
(कठीण)
80) तोंड देणे (कठीण)
81) माघार घेणे
(कठीण)
82) उर भरून येणे (कठीण)
83) घोडे मारणे
(कठीण)
84) बेत करणे (कठीण)
85) चाल करणे
(कठीण)
86) पैज लावणे
(कठीण)
87) तीट लावणे
(कठीण)
88) विनवणी करणे (कठीण)
89) माथा टेकणे (कठीण)
90) गळ घालने
(कठीण)
91) आकाश फाटणे (कठीण)
92) धावा करणे
(कठीण)
93) शब्द झेलणे (कठीण)
94) दडी मारणे
(कठीण)
95) देवाज्ञा होणे (कठीण)
96) घाम गाळणे
(कठीण)
97) हातावर तुरी ठेवणे
(कठीण)
98) कपाळ मोक्ष होणे
(कठीण)
99) जीवाचं रान करणे
(कठीण)

प्रश्न 4 था. साधन कोणते ते लिहा.

100) कांदे चिरण्यासाठी वापरतात (सुलभ)

101) दही घुसळण्यासाठी वापरतात (सुलभ)

102) चहा गाळण्यासाठी वापरतात (सुलभ)

103) लिहिण्यासाठी वापरतात (सुलभ)

104) कचरा झाडण्यासाठी वापरतात (सुलभ)

105) वेळ पाहण्यासाठी वापरतात (सुलभ)

106) चेहरा पाहण्यासाठी वापरतात (सुलभ)

107) पोळ्या लाटण्यासाठी वापरतात (सुलभ)

108) भाकरी भाजण्यासाठी वापरतात (सुलभ)

109) कपडे कातरण्यासाठी वापरतात (सुलभ)

110) शेत नांगरण्यासाठी वापरतात (सुलभ)

111) लाकूड तोडण्यासाठी वापरतात (सुलभ)

प्रश्न 5 वा. कंसामध्ये दिलेल्या प्रासंयुक्त शब्दांच्या जोड्या लावा.

112) [जसा, असती, भिजला, वसती] (सुलभ)
[वरती, खोकला, गणती, मासा]

113) [जिंकीन, नीट, माथे,रान, पिसारा] (सुलभ)
[चारा, राग, येथे, तीठ, लावीत]

114) [दुबळा, घडते, भरतो, आगळे, पंख] (सुलभ)
[उंच, सगळा, वाढते, पांगळे, करतो]

115) [वेंचे, केले, निववावे, धरावे, पाहे] (सुलभ)
[धरावे जावे झाले सांचे आहे]

116) [उडती, न्हाती, नाचू, राणी, गेला] (सुलभ)
[पाणी, बघती, बसल्या, शेला, कोसळुनी]

117) [चतुर काळे, आडल्या, स्पर्शेना, न्हावे] (सुलभ)

[सुंदर, मोकळे, भेदिना, वेलांट्या, लिहावे]

प्रश्न 6 वा. ओळखा पाहू मी कोण?

118) अंगणातले दाणे टिपते कोण? (सुलभ)

119) गुटर्रगुम गुटर्रगुम करतोय कोण?
(सुलभ)

120) थुई थुई नाच करते कोण?
(सुलभ)

121) घराची राखण करतो कोण? (सुलभ)

122) बागेतली भाजी खातो कोण? (सुलभ)

123) आकाशी उंच उंच जातो पंख नाहीत पण भरारी घेतो पतंग आणि आणखी कोण?
(कठीण)

124) डोंगराच्या आड राहे एक मित्र
(कठीण)
तेजाने त्याच्या दिवती नेत्र
निद्रेतून उठती मुले
तर तो मी कोण?

125) चिमुरडीवर चिमुरडी (कठीण)
नेसून आली हिरवी साडी
बघता बघता झाली लाल
खाणाऱ्यांचे हालच हाल
तर ती मी कोण?

126) अशी कोणती गोष्ट आहे
(कठीण)
जी वर्षातून तुम्ही एकदा विकत घेता
वर्ष संपले की फेकून देता?

प्रश्न 7 वा. खालील शब्दांच्या प्रमाण मराठीत जोड्या लावा.

अ	ब	
127) आये -	म्हणजे	(कठीण)
128) कंदी –	सगळी	
129) कुणीबी –	नाही	
130) समधी-	आई	
131) नाय-	कोणीही	

अ	ब	
132) सबूत	सुद्धा	(सामान्य)
133) बारीला	समोर	
134) येडा	शब्द	
135) म्होर	यावेळी	
136) सुदीक	वेडा	

अ ब

137) नाय मोडने

(सुलभ)

138) वावर वेळ

139) धाड पळणे

140)दौडत राहणे

141)येळ नाही

अ ब

142) व्हाय बाहेर (सुलभ)

143) बेत गोळमाट

144) संग योजना

145) भाईर सोबत

146) गुळमाट होय

13. संतवाणी

अध्ययन निष्पत्ती :

1. विद्यार्थ्यांमध्ये भक्ती, नैतिकता, परिसर संरक्षण इत्यादी मूल्यांची रुजणूक होईल.
2. विद्यार्थी संत ज्ञानेश्वर, संत तुकाराम, संत रामदास यांची साहित्य संपदा समजून घेतील.
3. कवितेचा भावार्थ स्वतःच्या शब्दात लिहितील.
4. कविता पाठांतर करून चालीमध्ये म्हणण्याचा प्रयत्न करतील.
5. मात्र लेखनाचा भाषाभ्यास समजून घेऊन काव्यपंक्तींचे गण पाडण्यास शिकतील.

उद्दिष्टानुसार शेकडेवार गुण विभागणी

अ. क्र.	उद्दिष्टे	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा
1	ज्ञान	20	27	21%
2	आकलन	24	34	25%
3	अभिव्यक्ती	40	57	43%
4	प्रशंसा	10	15	11%
	एकूण	94	133	100%

प्रश्नांच्या स्वरूपावरून शेकडेवार गुण विभागणी

अ. क्र.	प्रश्नांचे स्वरूप	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा
1	सुलभ	62	87	66%

2	सामान्य	23	32	24%
3	कठीण	09	13	10%
	एकूण	94	133	100%

अ. क्र.	प्रश्नाचे स्वरूप	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा
1	घटक आधारित	76	107	80%
2	भाषाभ्यास आधारित	18	26	20%

प्र.1ला. योग्य पर्याय निवडा व उत्तर लिहा.

1) अमृतानुभव हा ग्रंथ यांनी लिहिला (सुलभ)

अ) संत तुकाराम आ)संत ज्ञानेश्वर इ)संत रामदास ई)संत नामदेव

2) 'ज्ञानेश्वरी' या ग्रंथाला असेही म्हणतात.

(सुलभ)

अ) चांगदेव पासष्टी आ) अमृतानुभव इ).दासबोध इ). भावार्थदीपिका

3) गीतेवरील टीका म्हणजेच हा ग्रंथ होय

(सामान्य)

अ)ज्ञानेश्वरी आ)अमृतानुभव इ)चांगदेव ई)पासष्टी दासबोध

4) वृक्षवल्ली आम्हा सोयरे हा अभंग या संतांनी लिहिला.

(सुलभ)

अ) संत नामदेव. आ) संत तुकाराम इ)संत ज्ञानेश्वर इ)संत रामदास

5) 'अभंगांची गाथा' हा यांचा प्रसिद्ध ग्रंथ आहे. (सुलभ)

अ) संत ज्ञानेश्वर आ)संत रामदास इ)संत गोरा कुंभार ई)संत तुकाराम

6) संत रामदासांनी लिहिलेल्या हा प्रसिद्ध ग्रंथ आहे.

(सुलभ)

अ)अमृतानुभव आ).दासबोध इ)चांगदेव पासष्टी ई)अभंगांची गाथा

7) पक्षी कसे गात आहेत (सुलभ)

अ)कर्कश आ)बेसूर. इ) सुस्वरे इ)मोठ्याने

8) मनाचे श्लोक यांनी लिहिले. (सुलभा)

अ) संत रामदास आ)संत तुकाराम इ)संत ज्ञानेश्वर. इ) संत नामदेव

9) लघु अक्षर या चिन्हांनी दर्शवितात. (सुलभ)

अ) - आ) U इ) x इ) ✓

प्र.2रा. रिकाम्या जागा भरा .

10) आपला पाठीराखा-------- आहे.

(सुलभ)

11) कंथा या शब्दाचा समानार्थी शब्द------ आहे.

(सुलभ))

12) ‘ज्ञानेश्वरी’ हा ग्रंथ म्हणजेच -----वरील टीका होय. (सामान्य)

13) संत तुकारामांचे पूर्ण नाव--------- असे होते.

(सुलभ)

14) पर्यावरण प्रदूषणावर रामबाण उपाय म्हणजेच------- ची लागवड करणे.

(सामान्य)

15) ‘करुणाष्टके’ -----यांनी लिहिली. (सुलभ)

16) नारायण सूर्याजी ठोसर हे नाव संत--------- यांचे आहे.

(सुलभ)

17) आपण ----------खाली बसलो तर आपल्या इच्छा पूर्ण होतात.

(सुलभ)

18) ह्रस्व अक्षरांना------ व दीर्घ अक्षरांना ---------- अक्षरे म्हणतात.

(कठीण)

19) मात्रा मोजताना लघु अक्षराची -------- व दीर्घ अक्षरा च्या -------मात्रा मोजतात.

(कठीण)

प्र.3रा. सूचनेप्रमाणे लिहा.

समानार्थी शब्द लिहा. (सुलभ)

20) मित्र (सुलभ)

21) झाड (सुलभ)

22) वारा (सुलभ)

23) शरीर (सुलभ)

24) बायको

(सुलभ)

25) सेवक

(सुलभ)

26) वाणी (सुलभ)

27) काम (सुलभ)

विरुद्धार्थी शब्द लिहा.

28) सुसंवाद X (सुलभ)

29) मधुर X

(सुलभ)

30) सज्जन X (सुलभ)

31) कीर्ती X (सुलभ)

32) सुख X (सुलभ)

33) सुसंवाद X (सुलभ)

34) सगुण X (सुलभ)

35) सुस्वर X (सुलभ)

36) सत्य X

(सुलभ)

अर्थातील फरक स्पष्ट करा .

37) पाव - पाव, (सुलभ)

38) वाणी – वाणी (सुलभ)

39) अंग – अंग (सामान्य)

40) वास – वास (सुलभ)

41) अंतर – अंतर (सामान्य)

वाक्यप्रचारांचा अर्थ सांगा.

42) तरुण जाणे (सामान्य)

43) वास करणे (सुलभ)

44) सेवन करणे (सुलभ)

45) संवाद साधने (सुलभ)

प्र.4था. खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

46) संत ज्ञानेश्वर यांचे पूर्ण नाव काय? (सुलभ)

47) संत ज्ञानेश्वर यांची ग्रंथसंपदा सांगा (सुलभ)

48) राणीला भीक का मागावी लागत नाही?

(सामान्य)

49) तुकारामाने आपल्या देहाचे भोजन कोणते असे म्हटले आहे?

(सुलभ)

50) स्वतः नेहमी कसे बोलावे असे संत रामदास सांगतात?

(सुलभ)

51) संत रामदासांनी लिहिलेल्या रचना कोणत्या?

(सुलभ)

52) आपल्या ठिकाणी गर्व केव्हा निर्माण होतो असे संत रामदास सांगतात?

(सामान्य)

53) तुम्हाला माहित असणाऱ्या कोणत्याही पाच वारकरी संतांची नावे लिहा.

(सुलभ)

प्र.5वा. नवीन शब्दार्थांच्या जोड्या जुळवा.

54) कांता साध्य (सुलभ)

55) फुकाचे. सेवक (सुलभ)

56) वाणी. शरीर (सुलभ)

57) दास वाचणे (सुलभ)

. 58) तरणे. बोलणे (सुलभ)

59) देह धैर्य (सुलभ)

60) सेवन करणे कणभर (सुलभ)

61) लेखा फुकट (सुलभ)

62) लेश. बायको (सुलभ)

63) सिद्धी खाणे (सुलभ)

64) धारिष्ट हिशेब (सुलभ)

65) पाठीराखा झाडे वेली

(सुलभ)

66) वृक्षवल्ल सतत बडबडणारा (सुलभ)

67) वाचाळ सोबती

(सुलभ)

प्र.6वा. खालील गणनामांचे लघु गुरु क्रम चिन्ह दाखवा व संकेत चिन्हनाम सांगा.

(सामान्य)

	गणनाम	लघु गुरु क्रम चिन्ह	संकेत चिन्ह
68)	य		
69)	र		
70)	त		
71)	न		
72)	भ		
73)	ज		
74)	स		
75)	म		

प्र.7वा. दोन वाक्यात उत्तरे लिहा

76) आपण सद्‌गुरु का केला पाहिजे?

(सामान्य)

77) वन, पशुपक्षी यांचे संरक्षण आपण का केले पाहिजे?

(सामान्य)

78) माणसाचे जीवन व्यर्थ केव्हा होते?

(कठीण)

79) सेवक केव्हा धन्य होतो?

(सुलभ)

80) संत रामदासांचा थोडक्यात परिचय लिहा.
(कठीण)

81) संत ज्ञानेश्वरांचा थोडक्यात परिचय लिहा.
(कठीण)

82) संत तुकारामांचा थोडक्यात परिचय लिहा
(कठीण)

प्र.8वा. खालील चरणांचे गट करून लघु गुरु चिन्ह देऊन प्रत्येक गणाची मात्रा संख्या ओळखा व गण ओळखा व गण ओळखा.

83 मना सज्जना भक्ति पंथेचि जावे (सामान्य)

84) पकड चेंडू असा वरच्यावरी (सामान्य)

85) आनंदी आनंद गडे (सामान्य)

86) नववधू प्रिया मी बावरते
(सामान्य)

87) सदा सर्वदा योग तूझा घडावा (सामान्य)

88) तया वनी एक तटक तोये! (सुलभ)

प्र.9वा. खालील काव्यातल्या ओळींचा अर्थ स्पष्ट करा.

89) कल्पतरू तळवटी जो कोणी बैसला (कठीण)
काय वाणी त्याला संगीजोजी

90) मना श्रेष्ठ धारिष्ट जीवी धरावे (कठीण)
मला बोलणे नीच सोशित जावे.

प्र.10वा. खालील कविता पूर्ण करा.

91) श्री गुरु सारिखा असता -----------------------उधरलो गुरुकृपे
(सुलभ)

92) वृक्ष वल्ली आम्हा--------------------वाद आपणासी
(सामान्य)

93) फुकाचे मुखी बोलता-----------------रे निववावे
(कठीण)

94) जनी सर्वसूखी-----------------------दास सर्वोत्तमाचा.
(कठीण)

95) गुरु चे महत्व तुमच्या शब्दात लिहा. (कठीण)

14. डॉ. मौलाना अबुल कलाम आझाद

अध्ययन निष्पत्ती :

1. विद्यार्थ्यांची शिक्षण आणि ज्ञानावरील निष्ठा वाढविणे.
2. देशाच्या स्वातंत्र्य लढ्यामध्ये डॉ. मौलाना अबुल कलाम आझाद यांचे कार्य समजावून देणे.
3. डॉ. मौलाना अबुल कलाम आझाद यांचे शिक्षणाबद्दल चे विचार समजावून देणे.
4. विद्यार्थ्यांचे वाचन कौशल्य विकसित करणे.

उद्दिष्टानुसार शेकडेवार गुण विभागणी

अ. क्र.	उद्दिष्टे	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा प्रमाण
1	ज्ञान	28	30	31%
2	आकलन	19	32	33%
3	अभिव्यक्ती	18	28	30%
4	प्रशंसा	09	16	16%
	एकूण	74	106	100%

प्रश्नांच्या स्वरूपावरून शेकडेवार गुण विभागणी

अ. क्र.	प्रश्नांचे स्वरूप	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा
1	सुलभ	48	57	65%
2	सामान्य	18	25	25%
3	कठीण	08	08	10%
	एकूण	74	106	100%

अ. क्र.	प्रश्नाचे स्वरूप	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा
1	घटक आधारित	58	82	78%
2	भाषाभ्यास आधारित	16	24	22%
	एकूण	74	107	100%

प्र.1ला . रिकाम्या जागा भरा.

1) स्वतंत्र भारताचे पहिले शिक्षणमंत्री--------- होते.
   (सुलभ)
2) डॉ. अबुल कलाम आझाद यांचा जन्म--------- या ठिकाणी झाला.
   (सुलभ)
3) डॉ. अबुल कलाम लहानपणी--------- या नावाने ओळखले जात.
   (सामान्य)

4) डॉ. अबुल कलामांचे खरे नाव -----------असे होते.
(सुलभ)

5) डॉ. अबुल कलाम या शब्दाचा अर्थ -----असा होतो.
(सामान्य)

6) 1992 साली अबुल कलामाला भारत सरकारने -----------हा पुरस्कार दिला.
(सुलभ)

7) 'खिडकी उघड 'हे प्रकारचे -----------वाक्य आहे.
(सामान्य)

8) डॉ. अबुल कलाम यांनी ---------हा आत्मचरित्रपर ग्रंथ लिहिला.
(सुलभ)

9) ''अभ्यासाशिवाय परीक्षेत यश मिळत नाही 'हे -----प्रकारचे वाक्य आहे.
(सामान्य)

10) ---------- साली भारत सरकारने कलामाना भारतरत्न हा पुरस्कार दिला.
(सुलभ)

11) 'मी अक्षर सुधारेन 'हे -----------प्रकारचे वाक्य आहे.
(सामान्य)

12) दरवर्षी 11 नोव्हेंबर हा दिवस ----------दिन म्हणून साजरा केला जातो.
(सुलभ)

13) 'तुला वाचण्याची आवड आहे का?' हे ----------प्रकारचे वाक्य आहे.
(सामान्य)

14) डॉ. अब्दुल कलाम आझाद यांनी राष्ट्रभक्तीच्या प्रचारासाठी हे------------ वृत्तपत्र सुरू केले.
(सुलभ)

15) 'राम अभ्यास करतो'------------ हे प्रकारचे वाक्य आहे.
(सामान्य)

16) डॉ. अबुल कलाम आझाद यांचा मत्यू---------- रोजी झाला.
(सुलभ)

17) 'अबब !केवढी गर्दी आहे इथे 'हे------- प्रकारचे वाक्य आहे.
(सामान्य)

18) वयाच्या-------------------- वर्षापासून ते शाळेतील ग्रंथालय व अध्ययन केंद्र जबाबदारीने चालवत होते. (सामान्य)

19) आधी मुलांना प्रसाद द्यावा हे प्रकारचे वाक्य आहे.
(सामान्य

20) डॉ. अबुल कलाम आझाद यांच्या वडिलांचे नाव ------- व आईचे नाव-------- होते.

प्र.2रा. उलट अर्थाचे शब्द लिहा.

21) देशभक्त

(सुलभ)

22) प्रगती (सुलभ)

23) कीर्ती (सुलभ)

24) सोय (सुलभ)

25) प्रचार (सुलभ)

प्र.3रा. समानार्थी शब्द लिहा.

26) गौरव X

(सुलभ)

27) चेतना X

(सुलभ)

28) फाळणी X

(सुलभ)

29) विद्वान X

(सुलभ)

30) आधुनिक X

(सुलभ)

प्र.4था. खाली दिलेले विशेष दिन व दिनांक यांच्या जोड्या जुळवा.(सुलभ)

31) लोकसंख्या दिन 6 जून

(सुलभ)

32) वसुंधरा दिन 8 मार्च

(सुलभ)

33) शिक्षण दिन 5 सप्टेंबर

(सुलभ)

34) पर्यावरण दिन. 11 जुलै

(सुलभ)

35) शिक्षक दिन 11 नोव्हेंबर

(सुलभ)

36) महिला दिन 22 एप्रिल

(सुलभ)

प्र.5वा. एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

37) डॉ. मौलाना अबुल कलाम आझाद हे कोण होते?

(सुलभ)

38) डॉ. मौलाना अबुल कलाम आझाद यांचा जन्म केव्हा झाला?
(सुलभ)

39) आझाद यांनी कोणत्या देशांना भेटी दिल्या?
(सुलभ)

40) कोणाच्या नेतृत्वाखाली बंगालच्या फाळणीला विरोध चालू होता?
(सुलभ)

41) डॉ. अबुल कलाम आजाराने सुरू केलेली वृत्तपत्रे कोणती?
(सुलभ)

42) कोणत्या क्षेत्रात भारताची प्रगती व्हावी असे मला वाटे?
(सुलभ)

43) डॉ. अबुल कलाम आझाद यांची मातृभाषा कोणती?
(सुलभ)

44) डॉ. अबुल कलाम यांना कोणकोणत्या भाषांचे ज्ञान होते?
(सामान्य)

45) भारतात आल्यानंतर त्यांनी कशाचा प्रसार सुरू केला?
(सामान्य)

46) डॉ. अबुल कलाम यांना कोणता प्रश्न सतावू लागला?
(कठीण)

47) डॉ. अबुल कलाम आणि कोणत्या नावाने वृत्तपत्रातून लेखन सुरू केले?
(कठीण)

48) कोणत्या फाळणीमुळे अबुल कलाम आझाद चळवळीकडे आकर्षित झाले?
(सामान्य)

49) स्वातंत्र्य लढ्यासाठी अबुल कलाम यांनी कोणाचे मार्गदर्शन घेतले?
(सुलभ)

प्र.6वा. खालील प्रश्नांची दोन ते तीन वाक्यात उत्तरे लिहा.

50) वाक्याचे प्रकार किती व कोणते?
(सामान्य)

51) डॉ. अबुल कलाम आणि इंग्रजी भाषेचा अभ्यास स्वतंत्रपणे का सुरू केला?
(कठीण)

52) विधानार्थी वाक्य म्हणजे काय ते सांगून दोन उदाहरणे द्या.
(सामान्य)

53) डॉ. अबुल कलामांची कोणती इच्छा होती?
(सुलभ)

54) होकारार्थी वाक्य म्हणजे काय ते दोन उदाहरणे द्या.
(सुलभ)

55) इंग्रज सरकारने अबुल कलामांना तुरुंगात का घातले?
(सामान्य)

56) नकारार्थी वाक्य म्हणजे काय हे सांगून दोन उदाहरणे द्या.
(सुलभ)

57) डॉ. अबुल कलाम आझाद यांच्या कालावधीत संगीत, साहित्य व कलेला प्रोत्साहन देण्यासाठी कोणत्या अकादमींची स्थापना करण्यात आली?
(कठीण)

58) आज्ञार्थी वाक्य म्हणजे काय दोन उदाहरणे द्या.
(सुलभ)

59) देशाच्या साहित्य ,कला आणि संस्कृतीचा विकास व्हावा यासाठी अबुल कलाम आणि कोणत्या गोष्टींना जास्त महत्त्व दिले?
(सामान्य)

60) प्रश्नार्थक वाक्य म्हणजे काय ते सांगून उदाहरणे द्या.
(सुलभ)

61) बंगालची फाळणी कोणी व केव्हा केली?
(सामान्य)

62) उद्गारार्थी वाक्य म्हणजे काय ते सांगून दोन उदाहरणे द्या.
(कठीण)

63) इच्छा दर्शक वाक्य म्हणजे काय ते सांगून दोन उदाहरणे द्या.
(सुलभ)

64) देशाच्या प्रगतीसाठी प्रयत्न केलेल्या महान नेत्यांची नावे लिहा.
(सुलभ)

प्र.7वा. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा .

65) डॉ. अब्दुल कलाम यांचे शिक्षणाबद्दलचे कोणते विचार होते?
(कठीण)

66) हिंदू मुसलमानामध्ये फूट पडू नये म्हणून अबुल कलाम यांनी कोणते प्रयत्न केले?
(कठीण)

67) संगीत कला व साहित्याच्या विकासासाठी अबुल कलाम यांनी कशाप्रकारे प्रोत्साहन दिले?
(कठीण)

68) डॉ. अबुल कलाम आझाद यांच्या बालपणाविषयी माहिती लिहा.
(कठीण)

प्र.8वा. नवीन शब्दांचे अर्थ लिहा

69) प्राचीन
(सुलभ)
70) निरपेक्ष
(सुलभ)
71) वाचस्पती
(सामान्य)
72) अमूल्य
(सुलभ)
73) पारंगत
(सुलभ)
74) अध्ययन
(सुलभ)

15.तीन प्रश्न

अध्ययन निष्पत्ती :

1) चित्रातील विषयांश आणि पात्र अचूकपणे ओळखतो.
2) नाटकाचे कथेत रूपांतर करणे.
3) समानार्थी, विरुद्धार्थी शब्द, वाक्यप्रचार यांचा स्वतःच्या वाक्यात वापर करून अध्ययनात दृढीकरण आणतो.
4) घटना किंवा प्रसंग स्वतःच्या भाषेत व्यक्त करत असताना योग्य हाव भाव आणि अभिनयास व्यक्त करतो.

उद्दिष्टानुसार शेकडेवार गुण विभागणी

अ.नं.	उद्दीष्टे	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा
1	ज्ञान	15	20	35%
2	आकलन	17	30	40%
3	अभिव्यक्ती	07	16	16%
4	प्रशंसा	04	4	9%
	एकूण	43	70	100%

प्रश्नांच्या स्वरूपावरून शेकडेवार गुण विभागणी

अ.नं.	प्रश्न स्वरूप	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा
1	सुलभ	32	40	75%

2	सामान्य	07	22	16%
3	कठीण	04	08	9%
	एकूण	43	70	100%

प्र.1ला. खालील प्रश्नांचे योग्य पर्याय निवडुन लिहा.

1) 1. प्रवाशाने एकूण किती प्रश्न विचारले?
(सुलभ)
अ. 1 ब. 3 क. 4 ड. 2

2) 2. राजधानीत कोण आला होता?
(सुलभ)
अ. राजा ब. सेनापती क. प्रवासी ड. लेखक

3) 3. राजाने मंत्रिमंडळाला बोलावण्याचा आदेश कोणास दिला?
(सुलभ)
अ. प्रधानजी 2. सरसेनापती 3. द्वारपाल 4. राणी

4) 4. राजा कसा होता? (सुलभ)
अ. स्वार्थी ब.निर्दयी क.उदार ड. प्रेमळ

5) 5. राजाला त्याच्या प्रश्नांची उत्तरे कोणी दिली?
(सुलभ)
अ. प्रधानजी ब. मेंढपाळाने क. प्रवाशाने ड. सरदारने

6) 6. उत्तर न दिलेल्या व्यक्तीस राजाने कोणती शिक्षा फर्मावली?
(सुलभ)
अ. कडेलोट ब. तुरुंगवास क. फाशी ड. शिरच्छेद

प्र.2रा. रिकाम्या जागा भरा.

7) प्रवाशाला __________________ आवडली होती.
(सुलभ)

8) जबाबदार नागरिक प्रवाशाचे प्रश्न राजापर्यंत ____________ पोहोचविण असे म्हणाला.
(सुलभ)

9) प्रधानजीने राजाच्या प्रश्नांची उत्तरे मिळवण्यासाठी ______________ दिवसाची मुदत मागितली.
(सुलभ)

10) चतुर मेंढपाळाच्या न्यायबुद्धीने ____________ आनंदित केले.
(सुलभ)

प्र.3रा. खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

11) राजा कुणाला नकोसा वाटत होता?
(सुलभ)

12) लोकांच्या मते राजा कसा होता?
(सुलभ)

13) प्रवाशाचा पहिला प्रश्न कोणता होता?
(सुलभ)

14) प्रवाशाचा दुसरा प्रश्न कोणता?
(सुलभ)

15) प्रवाशाचा तिसरा प्रश्न कोणता होता?
(सुलभ)

16) चिंताग्रस्त प्रधानजीला मेंढपाळाने कोणता प्रश्न विचारला?
(सुलभ)

17) मेंढपाळाने राजाकडे कोणत्या विधीची अपेक्षा केली?
(सुलभ)

18) प्रवाशाचे तीन प्रश्न राजाची कोणती गोष्ट नाहीशी करणार होते?
(सुलभ)

19) प्रधानाने मेंढपाळाला काय सांगितले?
(सुलभ)

20) दरबारातील लोकांनी कोणती घोषणा दिली?
(सुलभ)

21) राजाला कोणी धडा शिकविला?
(सुलभ)

22) 'तीन प्रश्न' या पाठाचे लेखक कोण?
(सुलभ)

प्र.4था. खालील प्रश्नांची उत्तरे 2-3 वाक्यात लिहा.

23) मेंढपाळाने पहिल्या प्रश्नाचे उत्तर काय दिले?
(सामान्य)

24) मेंढपाळाने दुसऱ्या प्रश्नाचे उत्तर काय दिले?
(सामान्य)

25) मेंढपाळाने देवाधिदेवांचे काम कसे दाखवून दिले?
(कठीण)

26) राजवस्त्रे धारण केल्यानंतर मेंढपाळाने सैनिकांना कोणती आज्ञा दिली?
(कठीण)

27) संधी म्हणजे काय? संधीचे प्रकार लिहा.
(कठीण)

प्र.5वा. संदर्भा सहीत स्पष्टीकरण द्या.

28) “महाराज कोणते ते तीन प्रश्न? त्याची उत्तरे मला नक्की सापडतील.” (सामान्य)

29) “राज्याचा मध्यबिंदु हाच तो, नाही हे तुम्हीच सिद्ध करा.” (सामान्य)

30) “ठीक आहे, ह्याला आत नेऊन राजवस्त्रे घालून आणा.” (सामान्य)

31) “जशी आज्ञा महाराज, प्रश्नांची उत्तरे मी समाधी लावून मिळवीन मला एक दिवसाचा अवधी द्या.” (कठीण)

प्र.6वा. खालील शब्दांचा तुमच्या वाक्यात उपयोग करा.

32) अरेरावी 36) शिरच्छेद (सामान्य)

33) निर्भीड 37) राजवस्त्र (सामान्य)

34) न्यायबुद्धी 38) इभ्रत (सामान्य)

35) विधी (सामान्य)

प्र.7वा. संधी विग्रह करा.

39) अंतःकरण (सामान्य)

40) मनोराज्य (सामान्य)

41) निर्विकार (सामान्य)

42) निस्तेज (सामान्य)

16. क्षणात जिंकीन

अध्ययन निष्पत्ती :

1. कविता, कथा, नाटक ऐकून त्यांचा अर्थ समजून घेऊन पुनरुचार करतात.
2. कवितेचा सारांश चा सराव करतात.
3. आपल्या परिसरातील लोकगीते, कथा, देशभक्ती गीतांबद्दल चर्चा करतात.
4. आपल्याकडे उपलब्ध असलेल्या कविता, निबंध, नाटके अशा विविध प्रकारच्या साहित्यकृती ऐकतात व समजून घेतात.

उद्दिष्टानुसार शेकडेवार गुण विभागणी

अ. क्र.	उद्दीष्टे	प्रश्न संख्या	गुण	टक्केवारी
1	ज्ञान	15	20	38%

2	आकलन	17	22	04%
3	अभिव्यक्ती	05	8	12%
4	प्रशंसा	03	4	07%
	एकूण	40	54	100%

प्रश्नांच्या स्वरूपावरून शेकडेवार गुण विभागणी

अ. क्र.	प्रश्नाचे स्वरूप	प्रश्न संख्या	गुण	टक्केवारी
1	सुलभ	30	30	75%
2	सामान्य	06	12	15%
3	कठीण	04	12	10%
	एकूण	40	54	100%

प्र.1ला. बहुपर्यायी प्रश्न.

1. 'माझ्या मायदेशी यावेच सर्वांनी" यामध्ये कवींनी खालील देशाचा उल्लेख केला आहे.
   (सुलभ)
   A. भारत B. चीन C. श्रीलंका D. यापैकी नाही
2. विजेने कसे यावे असे कवीला वाटते? (सुलभ)
   A. फुगड्या घालत B. हळद लावून C. लवत फुलत D. पळत पळत
3. भूपाळीचे गायन केंव्हा करतात?
   (सुलभ)
   A. रात्री B. पहाटे C. दुपारी D. तपकिरी
4. शेती कोणत्या रंगाने नटली आहे?
   (सुलभ)
   A. निळया B. हिरव्या C. पिवळया D. तपकिरी

प्र.2रा. खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

5. क्षणात जिंकीन या कवितेचे कवी कोण?
   (सुलभ)
6. माझ्या मायदेशी कुणी यावे असे कवीला वाटते?
   (सुलभ)
7. भूपाळी म्हणजे काय? (कठीण)
8. मायदेशी फुगड्या घालत कोण आले आहे?
   (सुलभ)
9. मेघाने कसे यावे?
   (सुलभ)

10. लवत फुलत कोणी यावे? (सुलभ)
11. गडद रंगाने कोण नटले आहे? (सुलभ)
12. हळद कोणी लावलेली आहे? (सुलभ)
13. 'सह्याद्रीचा मोर' असे कोणास संबोधून म्हटले आहे? (सामान्य)
14. भूपाळीत कोणता राग आळविण्यास कवीने सांगितले आहे? (सुलभ)
15. कवी सूर्यदेवाला कोणती विनंती करतो? (सुलभ)
16. माथे कोठे नमवावे असे कवी म्हणतो? (सामान्य)
17. कवी कोणाची दृष्ठ काढण्यास सांगत आहे? (सुलभ)
18. विभक्ती म्हणजे काय? (कठीण)

प्र.3रा.जोड्या जुळवा.

19. फुगड्या घालाव्या	डुलत डुलत	(सुलभ)
20. मेघांनी यावे	लावून हळद	(सुलभ)
21. विजयाने यावे	मालकंस राग	(सुलभ)
22. पिवळी शेती	लवत फुलत	(सुलभ)
23. भूपाळीत ओवा	फुला तारकांनी	(सुलभ)

प्र.4था. खालील विधाने चूक बरोबर लिहा .

24. मेघानेही फुगड्या घालत यावे असे कवीला वाटते. (सुलभ)
25. या कवितेव्दारे मातृभूमीवरील प्रेम व्यक्त केले आहे. (सुलभ)
26. मालकंस या शब्दाचा अर्थ संगीतातील एक राग असा होतो. (सुलभ)
27. 'तीट' या शब्दाचा अर्थ तिरस्कार असा होतो. (सुलभ)
28. नगरी गडद रंगाने नटली आहे. (सुलभ)

प्र.5वा. अर्थ सांगून वाक्यात उपयोग करा.

29. माथा टेकने (सामान्य)
30. तीट लावणे (कठीण)
31. पैज लावणे (कठीण)
32. नमविणे (सामान्य)
33. जिंकणे (सामान्य)
34. मायदेश (सामान्य)

प्र.6वा. विरुद्ध अर्थी शब्द लिहा.

35. मायदेश
    (सुलभ)
36. अमृत (सुलभ)
37. प्राचीन (सुलभ)
38. फुलने (सुलभ)

39. जिंकणे (सुलभ)
40. प्रातःकाळी (सुलभ)

17. आमची गोव्याची सहल

अध्ययन निष्पत्ती :

1) मुलाना पत्र लिहिण्याची व वाचनाची आवड निर्माण होते.
2) प्रेक्षणीय स्थळाबद्दल उत्सुकता निर्माण होते.
3) प्रवासाबद्दल जागरुकता होते.
4) वाकप्रचाराचा अर्थ व नवीन शब्दांचे अर्थ याचे ज्ञान प्राप्त होते.
5) विभक्ती प्रत्यय याचा अर्थ समजतो.

उद्दिष्टानुसार शेकडेवार गुण विभागणी

अ.क्र.	उद्दिष्टे	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा
1	ज्ञान	16	26	33%
2	आकलन	10	24	21%
3	अभिव्यक्ती	10	10	21%
4	प्रशंसा	12	12	25%
	एकूण	48	72	100%

प्रश्नांच्या स्वरूपावरून शेकडेवार गुण विभागणी

अ.क्र.	प्रश्नाचे स्वरूप	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा
1	सुलभ	22	22	46%
2	सामान्य	12	20	25%
3	कठीण	14	30	29%
	एकूण	48	72	100%

प्र.1ला. योग्य पर्याय निवडा.

1. गोव्यातील प्रमुख नदी (सुलभ)

अ. गंगा ब. मलप्रभा क. मांडवी ड. कावेरी

2. दशावतार हा कोकणातील______

(सुलभ)

अ. नाट्यप्रकार ब. समुद्रकिनारा क. मसाली ड. साप

3. धामण, घोणस हे __ प्रकारातील आहेत?

(सुलभ)

अ. वृक्ष ब. प्राणी क. साप ड. फळ

4. कावेरीने हे पत्र __ यांना लिहिले.

(सुलभ)

अ. मामा ब. काका क. दादा ड. बाबा

5. कावेरीची परिक्षा __ दिवशी संपली? (सुलभ)

अ. 23 मार्च ब. 31 मार्च क. 28 मार्च ड. 30 मार्च

6. गोव्याच्या सहलीला _______जन गेले होते. (सुलभ)

अ. 100 ब. 110 क. 120 ड. 115

7. मुख्याध्यापकानी राहण्याची सोय ________येथे केली.

(सुलभ)

अ. शिव मंदीर 2.महालक्ष्मी मंदीर 3.मोलेम 4. नागेश देव मंदीर

8. हेमाडपंथी बांधणीचे शिवमंदिर ________येथे आहे.

(सुलभ)

अ. तांबडी सुर्ल ब. फोंडा क. मोलेम ड. मंगेशी

9. गोव्या ला स्वातंत्र्य _______यांच्या पासून मिळाले.

(सुलभ)

अ. पोर्तुगीज ब. इंग्रज क. डच ड. फ्रेंच

10. वास्को हे_______आहे.

(सुलभ)

अ. राज्य ब. बंदर क. गांव ड. विमान तल

11. गोव्याची राजधानी _______आहे.

(सुलभ)

अ. पणजी ब. वास्को क. फोंडा ड. ओल्ड गोवा

12. गोव्यातील प्रमुख नदी…

(सुलभ)

अ. गंगा ब. मलप्रभा क. मांडवी ड. कावेरी

13. दशावतार हा कोकणातील________ आहे.

(सुलभ)

अ. नाट्यप्रकार ब. अभयारण्य क. मसाला ड. साप

14. कावेरीने हे पत्र _______ या ना लिहित होते.

(सुलभ)

अ. बाबा ब. काका क. दादा ड. मामा

15. कावेरीची परीक्षा _______ दिवशी संपली.

(सुलभ)

अ. 29 मार्च ब. 31मार्च क. 28 मार्च ड. मार्च

प्र.2रा. रिकामा जागा भरा.

16. मुख्याध्यापकांनी __ या कालावधीत सहलीचे आयोजन केले.

(सामान्य)

17. गोव्यात मुलांनी सहलीत पाहिलेले पहिले ठिकाण __

(सुलभ)

18. मुलांनी दोणापॉल येथे __ पाहिले

(कठीण)

19. मंत्रमुग्ध होणे याचा अर्थ __ (कठीण)

20. गोव्याला__ साली स्वातंत्र्य मिळाले. (कठीण)

21. __ येथे सेंट फ्रान्सिस चर्च आहे

(कठीण)

22. गोव्यातील मध्यवर्ती शहर __ होय. (सुलभ)

23. वास्कोमधून __ ची निर्यात होते.

(सुलभ)

24. __ येथे मांडवी नदी अरबी समुद्राला मिळते. (सामान्य)

25. गोव्याच्या अभयारण्यात __ नावाचा साप होता.

(सामान्य)

26. गोव्यातील __ सरबत प्रसिद्ध आहे. (सुलभ)

27. साळुंदरी म्हणजे _____

(कठीण)

28. मुंगुसाच्या आकाराचा प्राणी म्हणजे __

(सामान्य)

29. कोकणात चालणाऱ्या पारंपरिक नृत्याचा प्रकार. ________

(सामान्य)

30. गोव्याची मुख्य भाषा __

(सामान्य)

31. उत्तेजन देणे ___

(सामान्य)

प्र.3रा. खालील प्रश्नांची उत्तरे एका वाक्यात लिहा.

32. गोव्याची सहल हे पत्र कोणी कोणास लिहिले?

(सुलभ)

33. कावेरीला आश्चर्य का वाटले? (सामान्य)

34. सहलीला जाताना वाटेत कोणती गावे लागली?

(कठीण)

35. मूले मंत्रमुग्ध का झाली?

(सामान्य)

36. गोव्यातील मंदिरे कोणती? (सामान्य)

37. चैत्री म्हणजे काय? (सुलभ)

38. गोव्यात मिळणारे मसाले कोणते?

(सामान्य)

39. मुलांनी काय काय खाल्ले? (सुलभ)

प्र.4था. 2-3 वाक्यात उत्तरे लिहा

40. गोव्यातील प्रमुख शहरे व त्यांची वैशिष्ट्ये कोणती? (कठीण)

41. डोनापोल येथे मुलांनी काय पाहिले ? (कठीण)

42. गोव्याला समुद्रकिनारा कसा आहे? (कठीण)

43. मुलांनी गोव्याच्या अभयारण्यात काय पाहिले?

(कठीण)

44. विभक्ती प्रत्यय कोणकोणती? (सामान्य)

45. घर, शाळा हे शब्द वापरून विभक्ती प्रत्ययचा तक्ता तयार करा.

(कठीण)

46. गोव्याच्या सहलीचे वर्णन करणारे पत्र तुमच्या आई/वडिलांना लिहा!

(कठीण)

47. तुम्ही पाहिलेल्या प्रेक्षणीय स्थळाचे वर्णन करा.

(कठीण)

48. आम्ही सहलीला का जावे?

(कठीण)

18. वयाची अट नाही

अध्ययन निष्पत्ती :

- मुलांना पत्र लिहिण्याची व वाचनाची आवड निर्माण होते.
- शिक्षण घ्यायला वयाची अट नसते याचे आकलन होते.
- प्रशिक्षणाचे महत्व समजते.
- वर्तमान पत्र वाचायची गोडी लागते.
- वाक्यप्रचाराचा अर्थ व नवीन शब्दांचे अर्थ याचे ज्ञान प्राप्त होते.
- प्रयोग व त्याचे प्रकार याची माहिती मिळते.

उद्दिष्टानुसार शेकडेवार गुण विभागणी

अ.क्र.	उद्दिष्टे	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा
1	ज्ञान	14	28	29%
2	आकलन	15	20	31%
3	अभिव्यक्ती	10	15	20%
4	प्रशंसा	10	15	20%
	एकूण	49	78	100%

प्रश्नांच्या स्वरूपावरून शेकडेवार गुण विभागणी

अ.क्र.	प्रश्नाचे स्वरूप	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा
1	सुलभ	21	21	43%
2	सामान्य	15	23	31%
3	कठीण	13	34	26%
	एकूण	49	78	100%

प्र.1ला. बहुपर्यायी प्रश्न.

1. वयाची अट नाही या पाठाचे लेखक कोण आहेत? (सुलभ)
   अ) सुधा मूर्ती ब) ललीता साहनी क) ब. इंदिरा संत ड) शांता शेळके
2. कन्नडमधील प्रसिद्ध लेखिका कोण? (सामान्य)
   अ) त्रिवेणी ब) सुधा मूर्ती क) सुधा राघव ड) शोभा देसाई
3. साप्ताहिक म्हणजे? (सुलभ)
   अ) नेहमी प्रसिद्ध होणारे ब) आठवड्याला प्रसिद्ध होणारे क) महिन्याला प्रसिद्ध होणारे ड) वर्षाला प्रसिद्ध होणारे
4. आजीबाईंना कुठे जायचे असते? (सुलभ)
   अ) काशीला ब) फैजपूर क) धनश्रीकडे ड) मुंबई
5. लेखिकेच्या आजीचे नाव काय? (सुलभ)
   अ) कृष्णाक्का ब) सुधा मूर्ती क) मृणालिनी ड) काशी
6. अव्वा म्हणजे? (सुलभ)
   अ) बहिण ब) आई क) आजी ड) मैत्रीण
7. साक्षर याचा अर्थ? (सामान्य)
   अ) निरक्षर ब) लिहिता-वाचता येणारा क) प्रसिद्ध ड) साक्ष देणारा
8. आजीची वय किती होते? (सुलभ)
   अ) 60 ब) 50 क) 75 ड) 62
9. आजीने लेखिकेला (गुरुदक्षिणा) काय दिले? (सुलभ)
   अ) पेन ब) पुस्तक क) फ्रॉक ड) साडी
10. दृढ याचा अर्थ? (सामान्य)
    अ) घट्ट ब) कठिन क) शुद्ध दूध ड)ठाम
11. “स्वावलंबी” चा विरुद्धार्थी शब्द कोणता? (सुलभ)
    अ) अडकलेली ब) परावलंबी क) उपलंबी ड) स्वावलंबी
12. शिक्षणाला कशाची अट नसते? (सामान्य)
    अ) श्रमांची ब) गुणवत्तेची क) वयाची ड) पैशांची

13. लेखिकेच्या आजीने ___ हा मुहूर्त ठरविला.

(सामान्य)

अ) दसऱ्याचे ब) लिहावयाचे क) निर्धार ड) लग्नाचे

14. तरुण भारत हे ___ आहे.

(सुलभ)

अ) वर्तमानपत्र ब) नियतकालिक क) धार्मिक ड) शालेय

15. "अग मी अगदी लहान होते ना" या वाक्यातील क्रियापद कोणते?

(कठीण)

अ) मी ब) लहान क) ना ड) होते

प्र.2रा. रिकाम्या जागा भरा.

16. वयाची अट नाही या पाठाची मूळ लेखिका कोण________.

(कठीण)

17. _________ नामक कन्नड साप्ताहिकात काशीयात्रा प्रसिद्ध झाली होती.

(कठीण)

18. काशीयात्रा मधील म्हातारी ला_______ यात्रेला जायचे होते.

(सामान्य)

19. काशीयात्रा च्या लेखिका_______

(सुलभ)

20. लेखिकेच्या आजीचे नाव काय__________

(सुलभ)

21. आजी ने सर्व प्रथम _________ची बाराखडी शिकली.

(सामान्य)

22. लेखिकेने ___ ला शिकविले. (सुलभ)

23. आजीच्या मैत्रिणी ________मधे भेटत होत्या.

(सामान्य)

24. आजीने _________ चा निश्चय केला.

(सामान्य)

25. चौरंग याचा अर्थ_______

(कठीण)

प्र.3रा. खालील प्रश्नांची उत्तरे एका वाक्यात लिहा.

26. लेखिकेने आजीला शिकविले त्यावेळी लेखिकेचे वय किती होते?

(सुलभ)

27. त्रिवेणी लेखिकेचे लेखन कसे होते? (कठीण)

28. आजीला कोणत्या कादंबरीतील कथा ऐकायची होती?

(सामान्य)

29. आजी का रडत होती? (सामान्य)

30. आजी शाळेत का शिकली नाही?
(सुलभ)
31. कर्मवीर साप्ताहिक मधे कोणती कादंबरी प्रसिद्ध होत होती?
(सुलभ)
32. लेखिका आणि तिच्या घरातील लोक उन्हाळ्यात कोठे झोपत असत?
(सुलभ)
33. आजीने लेखिकेला दसऱ्याच्या दिवशी काय आणले होते?
(सुलभ)
34. अव्वाला काय करायचे होते? (सुलभ)
35. लेखिका लहान असताना कोठे गेली होती?
(सुलभ)
36. तुमची आजी शिकलेली आहे का?
(सुलभ)
37. तुम्ही आजीला शिकवायचा प्रयत्न कराल?
(कठीण)

प्र.4था.सविस्तर उत्तरे लिहा.

38. आजीने लेखिकेला आपल्या आयुष्याबद्दल काय सांगितले?
(कठीण)
39. आजीने शिकण्याचे महत्त्व का समजावले?
(सामान्य)
40. आजीने शिकण्याचा दृढ निश्चय का केला?
(सामान्य)
41. दसऱ्याच्या दिवशी आजीने काय केले? (सुलभ)
42. अव्वा सगळे ठीक आहे ना. "तु बरी आहेस ना" हे वाक्य कोणी कोणाला म्हटले
(कठीण)
43. हा नमस्कार माझ्या नातीला नाही तर माझ्या गुरुला आहे – हे वाक्य कोणी कोणाला म्हटले?
(कठीण)
44. प्रयोग म्हणजे काय? त्याचे प्रकार कोणते? उदाहरणे द्या.
(कठीण)
45. कर्तरी प्रयोग म्हणजे काय? (सामान्य)
46. शिक्षणाला वयाची मर्यादा नसते या विषयावर 10 ओळींचा निबंध लिहा.
(कठीण)
47. "शिक्षणाचे महत्व या" विषयावर निबंध लिहा.
(कठीण)
48. तुम्ही शिक्षणाच्या प्रसारासाठी काय कराल? (कठीण)
49. आजीने शिकून काय केले? (सामान्य)

19. अपंग आम्हा म्हणू नका

अध्ययन निष्पत्ती-

1) कविता/कथा/नाटक ऐकून त्याचा अर्थ समजून घेऊन पुनरुच्चार करतो.

2) व्याकरण समजून घेऊन वाचन करतो आणि देण्याची कला अवगत करतो.

उद्दिष्टानुसार शेकडेवार गुण विभागणी

अ.क्र.	उद्दिष्टे	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा
1	ज्ञान	16	16	44%
2	आकलन	14	23	39%
3	अभिव्यक्ती	05	10	14%
4	प्रशंसा	01	02	03%
	एकूण	36	51	100%

प्रश्नांच्या स्वरूपावरून शेकडेवार गुण विभागणी

अ.क्र.	प्रश्नाचे स्वरूप	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा
1	सुलभ	21	21	58%
2	साधारण	14	28	39%
3	कठीण	01	02	03%
	एकूण	36	51	100%

प्र.1ला. खालील विधानांना कंसातील योग्य शब्द निवडून लिहा.

(बहिरेपणा, मुकेपणा, मंदबुद्धी, पांगळेपणा, आंधळेपणा).

1. कानाने ऐकू न येणे- (सुलभ)
2. पायाने चालता न येणे- (सुलभ)
3. डोळ्यांनी न दिसणे- (सुलभ)
4. बोलता न येणे- (सुलभ)
5. ऐकलेले न समजणे- (सुलभ)

प्र.2रा. खालील विधाने चूक की बरोबर ओळखून लिहा.

6. अपंग व्यक्तीमध्ये इतरांप्रमाणेच सर्वसामर्थ्य असते.
   (सुलभ)
7. शांता ज.शेळके या समाजसेविका आहेत.
   (सुलभ)
8. समुद्राच्या किनाऱ्याला "क्षितिज" म्हणतात.
   (सुलभ)
9. जसे आपण स्वप्न पाहतो तसे आपले भविष्य घडते.
   (सुलभ)
10. "अपंग आम्हा म्हणू नका" ही कविता "गोंदन" या काव्यसंग्रहातून निवडलेली आहे.
    (सुलभ)

प्र.3रा. योग्य जोड्या लावा.

11. बोटां वाचून — अ) भविष्य घडते (सुलभ)
12. चोर पाऊली — आ) लेखन करतो (सुलभ)
13. स्वप्ना संगे — इ) क्षितिज (सुलभ)
14. उंच हिमालयाप्रमाणे — ई) अरुण (सुलभ)
15. सूर्यास्ताचा सारथी — उ) सुगंध येतो
    (सुलभ)
16. क्षणाक्षणाला वाढते — ऊ) यशाचे शिखर (सुलभ)

प्र.4था. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

17. सुगंध कसा येतो असे कवयित्री म्हणतात? (सामान्य)
18. आम्हाला अपंग म्हणू नका असे ते का म्हणत आहेत? (सामान्य)
19. अपंगांच्या मनात कोणती जिद्द आहे? (सामान्य)
20. "डोळस" या शब्दाचा सुलभ अर्थ काय? (सामान्य)
21. एका यशस्वी अपंग व्यक्तीचे नाव लिहा. (सामान्य)
22. अपंग माणसांशी कसे वागलं पाहिजे? (सामान्य)
23. भविष्य घडविण्यासाठी प्रथम काय केले पाहिजे? (सामान्य)
24. हाताची बोटे नसलेल्या व्यक्ती आपली कौशल्य कसे दाखवतात? (सामान्य)
25. "दिव्यांग" हा शब्द कोणत्या व्यक्तीसाठी वापरला जातो? (सामान्य)
26. अपंग व्यक्ती खूप चतुर असतात हे कशावरून कळते? (सामान्य)

प्र.5वा. खालील कवितेच्या ओळींचा अर्थ तुमच्या शब्दात लिहा.

27. असोत असतील पाय पांगळे (कठीण)
    तरी मनाला पंख आगळे
    चढूनी जाऊ उंच हिमालय जिद्द आमची सरेल का?
    अपंग आम्हा म्हणू नका !

प्र.6वा. विरुद्ध अर्थाचे शब्द लिही. (सामान्य)

28. डोळस (सामान्य)
29. सुगंध (सामान्य)
30. ऊन (सामान्य)
31. उंच (सामान्य)

प्र.7वा. खालील ओळी कंसातील शब्दांच्या सहाय्याने पूर्ण कर.

(सूर्यरथाचा, लेखन, भविष्य, हिमालय, सुगंध)

32. चोर पाऊली....... येतो. (सुलभ)
33. चढूनी जाऊ उंच....... (सुलभ)
34. बोटा वाचून....... करतो. (सुलभ)

35. स्वप्न संगे....... घडते. (सुलभ)

36. अरुण सारथी. (सुलभ)

20.जावयाची करामत

अध्ययन निष्पत्ती :

1) विषयाचे श्रवण केल्यानंतर का? कसे? असे असेल तर? अशा प्रश्नांची कार्यकारण संबंध समजून घेऊन आपले मत व्यक्त करणे.

2) समानार्थी शब्द, विरुद्धार्थी शब्द, वाक्प्रचार त्यांचा स्वतःच्या वाक्यात वापर करून अध्ययनात दृष्टिकोन आणतो.

उद्दिष्टानुसार शेकडेवार गुण विभागणी

अ. क्र.	उद्दिष्टे	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा प्रमाण
1	ज्ञान	33	44	59%
2	आकलन	13	21	23%
3	अभिव्यक्ती	3	6	05%
4	प्रशंसा	7	14	13%
	एकूण	56	85	100%

प्रश्नांच्या स्वरूपावरून शेकडेवार गुण विभागणी

अ. क्र.	प्रश्नाचा प्रकार	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा प्रमाण
1	सुलभ	24		43%
2	सामान्य	28		50%
3	कठीण	04		07%
	एकूण	56		100%

प्र.1ला. बहुपर्यायी प्रश्नांना योग्य उत्तर निवडून वर्तुळ करा.

1. "स्तुती" या शब्दाचा अर्थ असा आहे -

(सुलभ)

अ) निंदा ब) विद्या क) प्रशंसा ड) प्रार्थना

2." समाधान" या शब्दाचा अर्थ हा आहे.

(सुलभ)

अ) सुख ब) निदान क) असमाधानड) कुसमाधान

3. "फुशारकी मारणे" या वाक्प्रचाराचा अर्थ असा होतो.

(सामान्य)

अ) हुशारी दाखवणे ब) स्वतःचीच प्रशंसा क) शिकार करणे ड) उडी मारणे

4. बेत करणे या वाक्प्रचाराचा अर्थ असा होतो.

(सामान्य)

अ) योजना ब) युक्ती क) काम करणे ड) घाबरणे

5. कर्मणी प्रयोगात हे सकर्मक असते. (सामान्य)

अ) कर्ता ब)क्रियापद क) कर्म ड) सर्वनाम

6. नवीन कर्मणी प्रयोगात कर्त्याला हा शब्दयोगी अव्यय जोडला जातो.

(सामान्य)

अ) पासून ब) मधून क) कडून ड) बरोबर

7. कर्मणी प्रयोगात क्रियापद हे यानुसार चालते.

(सुलभ)

अ) कर्म ब) लिंग क) कर्ता ड) वचन

8. पायांचा आवाज न करता चालणे म्हणजे (सामान्य)

अ) घाबरत चालणे ब) दबकत चालणे क) लडखडत चालणे ड) सहज चालणे

9. "साहस"या शब्दाला समानार्थी शब्द

(सुलभ)

अ) विश्वास ब) धाडस क) विचार ड) कीर्ती

10. कर्मणी प्रयोगात कर्ता नेहमी असतो. (सामान्य)

अ) प्रथमेचा ब) तृतीयेचा क) पंचमीचा ड) द्वितीयेचा

11. नवीन कर्मणी प्रयोगात क्रियापदाचे स्वरूप यानुसार बदलते.

(सामान्य)

अ) लिंग ब)वचन क) काल ड) कर्ता

12. कर्मणी प्रयोगात कर्म असते-

(सामान्य)

अ) प्रथमेचे ब) चतुर्थीचे क) तृतीयेचे ड) पंचमीचे

प्र. 2 रा. खालील वाक्प्रचारांचा सुलभ अर्थ लिहा.

13. मुलांनी घराकडे धूम ठोकली. (कठीण)

14. चोरांची पाचावर धारण बसली (कठीण)

प्र. 3 रा.योग्य जोड्या लावा.

15. जावयाची करामत अ) घाबरणे

(सुलभ)

16. अंधुक आ) मुक्काम ठोकणे (सुलभ)

17. काकवी इ) एक विनोदी कथा (सुलभ)

18. भेदरणे ई) धुसर

(सुलभ)

19. बसून राहणे उ) गोड पदार्थ

(सुलभ)

प्र. 4 था. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

20. सासुबाईंनी मडके कोठे ठेवले? (सुलभ)

21. जेवणात कोणता रुचकर पदार्थ वाढला होता? (सुलभ)

22. जावईबुवा का घाबरले? (सामान्य)

23. चोरांची कशी फजिती झाली?

(सामान्य)

24. तुम्ही ऐकलेल्या विनोदी कथेचे वर्णन करा.

(सामान्य)

25. अडगळी मध्ये पांढरे अस्वल कसे आले? (सामान्य)

26. कथेमधील जावईबुवा स्वभावाने कसे होते?

(सामान्य)

27. चोरांना कोणी पकडून दिले असे तुम्हाला वाटते?

(सामान्य)

28. स्वयंपाकामध्ये जेवणात कोणता रुचकर पदार्थ वाढला होता? (सामान्य)

29. जावईबुवानि काकवी पिण्यासाठी कोणती युक्ती केली? (सामान्य)

30. पांढऱ्या अस्वलाच्या रूपातील जावईबुवांना पाहताच घरच्या मंडळींची अवस्था काय झाली?

(सामान्य)

31. जेवणात कोणकोणते पदार्थ होते?

(सामान्य)

32. काकवी कशी तयार होते?

(सामान्य)

33. काकवी चे मडके कुठे ठेवले होते? (सामान्य)

34. जावईबुवाणी कोणता बेत केला? (सुलभ)

35. जावईबुवानि मडक्याला कसे छिद्र पाडले?

(सुलभ)

36. शेतातल्या खोलीत कशाचा ढीग पडला होता? (सुलभ)

37. चोर किती होते? (सामान्य)

38. चोर कुठे लपले होते? (सामान्य)

प्र. 5 वा. खालील विधान कोणी कोणाला म्हटले ते लिहा.

39. "कवी नव्हे हो , काकवी!"

(सामान्य)

40. "धावा , धावा मेलो !" (सामान्य)

41. "कोण रे तुम्ही? इथे काय करताय?"

(सामान्य)

प्र. 6 वा. समानार्थी शब्द लिहा.

42. स्वाद (सुलभ)

43. रात्र

(सुलभ)

44. स्तुती (सुलभ)

45. अंधार (सुलभ)

प्र. 7 वा. विरुद्ध अर्थाचे शब्द लिहा.

46. चविष्ट (सामान्य)

47. गोड (सामान्य)

48. समाधान (सामान्य)

49. बाहेर (सामान्य)

50. स्तुती (सामान्य)

प्र. 8 वा. खालील वाक्प्रचारांचा अर्थ सांगा.

51. बेत करणे (सुलभ)

52. धूम ठोकणे

(सुलभ)

53. पाचावर धारण (सुलभ)

54. भेदरणे (सुलभ)

प्र. 9 वा. खालील मुद्‌द्यावरून गोष्ट लिहा.

(कठीण)

55. एक नाराज चिमणी ......तिला सगळे पक्षी आनंदी वाटतात ...... सुंदर मोर ...... चिमणीने त्याला विचारले ...... तू खूप सुंदर व आनंदी दिसतोस ...... मोर हसला...... मला तुझ्याप्रमाणे उंच उडता येत नाही ......चिमणीच्या लक्षात आले प्रत्येकामध्ये......

56. एक जंगल ......पारधी...... पक्षांची शिकार ......जाळे पसरले...... पक्षी अडकले...... खूप प्रयत्न केला ......मोठ्या कबुतराने...... पक्ष्यांना आवडले ......पाराध्याला खूप आनंद...... मोठ्या कबुतराने ......सर्व पक्षी...... कबुतराने खून केली ......पारधी दुखी झाला.

21. वाढती लोकसंख्या

अध्ययन निष्पत्ती

1. आपण वाचलेल्या अथवा जाणून घेतलेल्या विषयाबद्दल विचाराने तर्क संगतीने का? काय? कसे? हे जाणून घेण्यासाठी प्रश्न विचारतात अथवा सामूहिक चर्चा करतात.
2. संवेदनशील घटना संबंधीचे तार्किक मत लेखी स्वरुपात मांडतात तसेच भित्तिपत्रक वर्तमानपत्रातील मासिकातील कात्रणे संग्रहित करून त्यावर विश्लेषण करतात.
3. प्रयोग आणि प्रयोगाचे तीन प्रकार व भावे प्रयोग समजून घेतात.
4. पाठात येणारे वाक्यप्रचार, समानार्थी शब्द, विरुद्धार्थी शब्द त्यांचा अर्थ समाजतात आणि त्यांचा वाक्यात उपयोग करतात.

उद्दिष्टानुसार शेकडेवार गुण विभागणी

अ.क्र.	उद्दिष्टे	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा
1	ज्ञान	49	49	61%
2	आकलन	19	19	24%
3	अभिव्यक्ती	3	6	4%
4	प्रशंसा	9	16	11%
	एकूण	80	90	100%

प्रश्नांच्या स्वरूपावरून शेकडेवार गुण विभागणी

अ.क्र.	प्रश्नाचे स्वरूप	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा
1	सुलभ	52	52	65%
2	सामान्य	20	22	25%
3	कठीण	8	16	10%
	एकूण	80	90	100%

प्र.1ला.. रिकाम्या जागा भरा.

1. 11जुलै हा दिवस ......दिन म्हणून साजरा करतात.

(सुलभ)

2. दिवसेंदिवस ....चटके देत आहे.

(सुलभ)

3. इ.स.1718 मध्ये....... यांनी लोकसंख्येवर निबंध सादर केला. (सुलभ)

4. लोकसंख्या वाढ ही सार्‍या समस्यांची....... आहे.

(सुलभ)

5. आज ....ही प्रत्येक मानवाची जीवनावश्यक गरज आहे.

(सुलभ)

6. वस्तूंची टंचाई निर्माण झाल्याने वस्तूंच्या किंमतीत ......होते.

(सुलभ)

7. नैसर्गिक साधन संपत्तीचा वापर..... करणे गरजेचे आहे.

(सुलभ)

8. वाढत्या .... मुळे जंगल संपत्ती कमी होत आहे.

(सुलभ)

9. शहरी भागात निवार्‍याची सोय न झाल्यामुळे.......ची संख्या वाढत आहे.

(सुलभ)

10. उद्योगधंदे नसल्यामुळे तरुण ......झाले आहेत.

(सुलभ)

प्र.2रा. योग्य पर्याय निवडून प्रश्नांचे उत्तर लिहा.

11. लोकसंख्या वाढल्यामुळे कोणती समस्या निर्माण होते? (सुलभ)

अ) शिक्षण वाढते ब) नोकर्‍या वाढतात क) संसाधनांवर ताण येतो ड) आरोग्य सुधारते

12. लोकसंख्या नियंत्रणाचे एक महत्त्वाचे साधन कोणते आहे?

(सुलभ)

अ) सण उत्सव ब) कौटुंबिक नियोजन क) जलसिंचन ड) संगणक शिक्षण

13. लोकसंख्या वाढीचा आरोग्यावर काय परिणाम होतो?

(सुलभ)

अ) आरोग्य सेवा चांगल्या होतात ब) औषधांची उपलब्धता वाढते क) अनारोग्य वाढते ड) डॉक्टरांची संख्या वाढते

14. लोकसंख्येमुळे कोणती नैसर्गिक संपत्ती कमी होत आहे ?

(सुलभ)

अ) मोबाईल ब) इंटरनेट क) जंगल संपत्ती1 ड) खेळ

15. लोकसंख्येचा शिक्षणावर काय परिणाम होतो? (सुलभ)

अ) शाळा वाढतात ब) विद्यार्थी कमी होतात क) शिक्षक भरपूर असतात ड) गुणवत्ता खालावत जाते

16. ‘वाढती लोकसंख्या’ या धड्याचे मुख्य उद्दिष्ट काय आहे?

(सुलभ)

अ) लोकसंख्या वाढवणे ब) लोकसंख्या नियंत्रित करणे क) सण साजरे करणे ड) पर्यटन वाढवणे

17. लोकसंख्या वाढ नियंत्रणासाठी सरकार काय उपाय करते?

(सुलभ)

अ) रोजगार योजना ब) कौटुंबिक नियोजन कार्यक्रम क) क्रीडा स्पर्धा ड) जलसिंचन योजना

18. लोकसंख्येमुळे वाहतुकीवर काय परिणाम होतो?

(सुलभ)

अ) रस्ते मोकळे असतात ब) वाहतूक सुरळीत होते क) वाहतूक कोंडी होते ड) वाहनांची गरज कमी होते

19. वाढती लोकसंख्या थांबवण्यासाठी आपण काय करू शकतो?

(सुलभ)

अ) मोठ्या कुटुंबाचा आग्रह ब) मुलांचे शिक्षण दुर्लक्षित करणे क) जनजागृती करणे ड) अन्न वाया घालवणे

20. लोकसंख्या वाढीचा सर्वात मोठा धोका कोणता आहे?

(सुलभ)

अ) चित्रपट कमी होतात ब) मनोरंजनाची साधने वाढतात क) मूलभूत गरजा भागवता येत नाहीत ड) परीक्षा रद्द होतात

प्र.3 रा. जोड्या जुळावा.

21. साधन संपत्तीचा तुटवडा. श्वसन रोग

(सुलभ)

22. निवाऱ्याची समस्या. राष्ट्रीय कर्तव्य

(सुलभ)

23. वाढती गुन्हेगारी. बेकारी

(सुलभ)

24. वायु प्रदूषण. वस्तूची टंचाई

(सुलभ)

25. कुटुंब नियोजन झोपडपट्टी

(सुलभ)

प्र.4था. शब्दातील फरक सांगा.

26. चिंता (सामान्य)

चिता

27. वस्तू (सामान्य)

वास्तू

28. नियंत्रण

(सामान्य)

निमंत्रण

29. अध्ययन (सामान्य)

अध्यापन

प्र.5वा. विरुद्धार्थी शब्द योग्य पर्याय निवडून लिहा.

30. प्रगती (सुलभ)

अ) यश ब) अधोगती क) चैतन्य ड) अप्रगती

31.नैसर्गिक

(सुलभ)

अ) प्रदूषित ब) कृत्रिम क)अनैसर्गिक ड) नैतिक

32.आरोग्य (सुलभ)

अ) सौंदर्य ब) विष क) अनारोग्य ड) विश्रांती

33. बेरोजगारी (सुलभ)

अ) व्यायाम ब) शिक्षण क) आळस ड) नोकरी

34. विकसित (सुलभ)

अ) अविकसित ब) वैभवशाली क) आधुनिक ड) नम्र

35 .अत्यल्प

(सुलभ)

अ) अन्न ब) अल्प क) अत्याधिक ड) अत्युच्च

प्र.6वा. समानार्थी शब्द – योग्य पर्याय निवडा.

36. युद्ध (सुलभ)

अ) पाठ ब) संग्राम क) पाटील ड) शांती

37. जननी (सुलभ)

अ) मावशी ब) मैत्रीण क) आई ड) आजी

38. पाणी (सुलभ)

अ) अन्न ब) जल क) वायू ड) नदी

39. सकस (सुलभ)

अ) गोड ब) अपूर्ण क) पौष्टिक ड) वाईट

40. अभाव (सुलभ)

अ) भरपूर ब) कमतरता क) संधी ड) लाभ

41. तुटवडा

(सुलभ)

अ) चणचण ब) संपत्ती क) वाढ ड) संकलन

42 .जंगल (सुलभ)

अ) प्राणी ब) शिवार क) वन ड) खडक

प्र.7वा. वाक्यप्रचार – योग्य अर्थ ओळखा.

43. 'तोंड देणे' (सामान्य)

अ) गोड बोलणे ब) स्वागत करणे क) धैर्याने सामना करणे ड) हास्य करणे

44. 'गुऱ्हाळ सुरू असणे' (सामान्य)

अ) गाणे गाणे ब) खूप गोंधळ असणे क) चर्चा चालू असणे ड)भांडण करणे

प्र.8वा. वाक्यातील विशेषण ओळखा.

45. बाळ सुंदर आहे

(सुलभ)

46. माणूस गरीब होता. (सुलभ)

47. रमेश प्रामाणिक मुलगा आहे. (सुलभ)

48. लता मंगेशकर यांचा आवाज मधुर आहे.

(सुलभ)

प्र.9वा. शब्दसमूहास एक शब्द – योग्य पर्याय निवडून लिहा.

49. आपोआप निर्माण झालेले - (सामान्य)

अ) कृत्रिम ब) नैसर्गिक क) मानवनिर्मित ड) जटिल

50. कामधंदा नसलेला - (सामान्य)

अ) व्यापारी ब) बेरोजगार क) कामगार ड) शिक्षक

51. लोकात भीती निर्माण करणे - (सामान्य)

अ) प्रेरणा देणे ब) मनोरंजन करणे क) दहशतवाद ड) सल्ला देणे

52. विकासाकडे वाटचाल करणारा -

(सामान्य)

अ) विकसनशील ब) प्रगत क) ग्रामीण ड) निष्क्रिय

53. निसर्गातील सजीव निर्जीव घटक मिळून बनलेले - (सामान्य)

अ) परिसर ब) प्रदूषण क) जंगल ड) हवामान

प्र.10वा.जर -तर वापरून वाक्य पूर्ण करा.

54. लोकसंख्या वाढ मूलभूत गरजा पूर्ण होत नाहीत.

(सामान्य)

55. अधिक झाडे वाढवणे हवा शुद्ध राहते.

(सामान्य)

56. चांगले शिक्षण मिळणे देशाची प्रगती होते.

(सामान्य)

57. वस्तूचे टंचाई भाव वाढ होते.
(सामान्य)
58. जागृती झाली लोकसंख्या वाढीवर नियंत्रण घालता येते.
(सामान्य)

प्र.11वा. प्रश्नांची उत्तरे एका वाक्यात लिहा.

59. संपूर्ण विश्वाला भेडसावणारी समस्या कोणती?
(सुलभ)
60. वाढती लोकसंख्या ही समस्या कोणत्या देशांना अडसर ठरत आहे? (सुलभ)
61. पूर्वी लोकसंख्येवर नियंत्रण कोण घालत असे?
(सुलभ)
62. जागतिक लोकसंख्या दिन कोणता? (सुलभ)
63. आपल्या गरजा कोणत्या? (सुलभ)
64. झोपडपट्ट्या का वाढत आहेत?
(सुलभ)
65. शैक्षणिक सुविधा न मिळाल्यामुळे कशावर परिणाम होत आहे?
(सुलभ)
66. दूषित हवेमुळे कोणत्या रोगांचा प्रसार होत आहे?
(सुलभ)
67. आपले राष्ट्रीय कर्तव्य कोणते? (सुलभ)
68. थॉमस मार्फत यांनी कोणता निबंध लिहिला?
(सुलभ)
69. शहरामध्ये झोपडपट्ट्यांची संख्या का वाढत आहे?
(सामान्य)
70. पर्यावरणातील प्रदूषण वाढण्यामागे सर्वात मोठे कारण काय आहे?
(सामान्य)

प्र.12वा. खालील प्रश्नांची चार ते पाच वाक्यात उत्तरे लिहा.

71. लोकसंख्येचा विस्फोट ही देशापुढील समस्या कशी बनली आहे?
(कठीण)
72. लोकसंख्येवर निसर्गा मार्फत कसे नियंत्रण ठेवले जात असे? (कठीण)
73. वाढत्या लोकसंख्येचा युवकांवर कोणता परिणाम होत आहे?
(कठीण)
74. लोकसंख्या व पर्यावरण प्रदूषण यांचा कसा संबंध आहे?
(कठीण)
75. लोकसंख्या वाढीमुळे मानवाला मिळणाऱ्या अन्नावर कोणता परिणाम होत आहे?
(कठीण)

76. लोकसंख्या वाढीचा शिक्षणावर कोणता परिणाम होत आहे?
(कठीण)
77. लोकसंख्या वाढ आणि वस्तूंच्या किमतीमध्ये असलेल्या संबंध लिहा. (सामान्य)
78. वायु प्रदूषणामुळे कोणत्या रोगांचा प्रसार होत आहे? (सामान्य)
79. प्रयोगाचे मुख्य तीन प्रकार कोणते? ते लिहा. (कठीण)
80. भावे प्रयोगाचे दोन उपप्रकार लिहा.
(कठीण)

22. भलरी

अध्ययन निष्पत्ती:

1. आपल्या स्थानिक परिसरातील लोककथा लोकगीत बालगीते इत्यादीं बाबत चर्चा करतात आणि हस्तकला शिल्पकला कला नृत्यकला यांच्या आवडी बाबत चर्चा करतात.
2. कथा कविता वाचून त्यांच्या लेखनाची शैली ओळखतात उदाहरणार्थ वर्णनात्मक भावनात्मक इत्यादी.
3. समास म्हणजे काय त्याचे प्रकार जाणून घेतात.

उद्दिष्टानुसार शेकडेवार गुण विभागणी

अ. क्र.	उद्दिष्टे	प्रश्न	गुण	शेकडा
1	ज्ञान	45	45	60%
2	आकलन	18	20	24%
3	अभिव्यक्ती	6	16	8%
4	प्रशंसा	6	14	8%
	एकूण	75	95	100%

प्रश्नांच्या स्वरूपावरून शेकडेवार गुण विभागणी

अ. क्र.	प्रश्नाचे स्वरूप	प्रश्न	गुण	शेकडा
1	सुलभ	49	49	65%
2	सामान्य	18	30	25%
3	कठीण	8	16	10%
	एकूण	75	95	100%

प्र.1ला. योग्य पर्याय निवडून प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

1. भलरीची गीते कोणत्या काळात म्हटली जातात?
(सुलभ)
अ) नवरात्री ब) सुगीच्या काळात क) पावसाळ्यात ड) सणांमध्ये
2. ‘रुपेरी डोंगर’ या ओळीत ‘रुपेरी’ म्हणजे काय?
(सुलभ)
अ) सोनं ब) चांदी क) सोनेरी ड) काळे

3. ‘सुगी’ या शब्दाचा अर्थ काय? (सुलभ)

अ) धान्य कापण्याची वेळ ब)पिक रोपण.क)पावसाळा. ड) हिवाळा

4. ‘शीतल वारा सळसळत’ यात वारा कसा आहे? (सुलभ)

अ) उबदार. ब) दमट क) स्वच्छंदी आणि थंड ड) उंच आणि थंड

5. ‘घाम मातीमध्ये गाळू’ या वाक्यात ‘गाळू’ म्हणजे काय?

(सुलभ)

अ) उडवू. ब) मिसळू क) पिटाळू ड) पिळू

प्र.2रा. समानार्थी शब्द लिहा.

6. शीतल – (सुलभ)

अ) बर्फ ब) थंड क) गरम ड) उष्ण

7. भलरी – (सुलभ)

अ) सुगी ब) भरणे क) धान्य ड) शेतकरी

8. राजा - (सुलभ)

अ) नृप ब) प्रधान क)मंत्री ड)प्रवासी

9.वारा – (सुलभ)

अ) हवा ब) सोमवार क) पाणी ड) थंडी

10. खडक – (सुलभ)

अ) माती ब) दगड क) ढग ड) पाऊस

11. डोंगर – (सुलभ)

अ)रुपेरी ब) पठार क) जमीन ड) गिरी

12. आनंद – (सुलभ)

अ) हर्ष ब) दुःख क) खेद ड) हसणे

13. गडी - (सुलभ)

अ) कामगार ब)बेरोजगार क) गाडी ड) शेतकरी

14.लवने - (सुलभ)

अ) बसणे ब) वाकने क) तोडणे ड) लावणे

प्र.3रा. विरुद्धार्थी शब्द

15. वेडा - (सुलभ)

अ) शहाणा ब) वेडी क) बेडी ड) चपळ

16. शीतल –

(सुलभ)

अ) उष्ण ब) बर्फ क) शीत ड)संध्याकाळ

17. आनंद –

(सुलभ)

अ) दुःख ब) हर्ष क) सुख ड) गीत

प्र.4था. जोड्या जुळवा

18. घुमू लागलं आनंदाचं भलेरीच गा गीत

(सुलभ)

19. इर्जीत खाऊ आनंदान आपुल्याच लहरीत
(सुलभ)
20. स्वच्छंदाणे गात गा चालला गाळू या मातीत
(सुलभ)
21. गाळून त्याला घाम जरासा बसून मग काळीत
(सुलभ)
22. भलरी घाला चला गड्यानो शेतातून संगीत
(सुलभ)

प्र.5वा. कवितेत आलेले लयबद्ध शब्द लिहा.

23. चंदेरी - (सुलभ)
24. सळसळणारा (सुलभ)
25. देई डोल -
(सुलभ)
26. म्हराटबाणा- (सुलभ)

प्र.6वा. ग्रामीण भाषेतील शब्द प्रमाणित भाषेत लिहा

27. समद (सुलभ)
28. आपुल्याच
(सुलभ)
29. येड्यावानी (सुलभ)
30. लवून (सुलभ)
31. म्हराटबाणा (सुलभ)

प्र.7वा. जी' या अक्षराने शेवट होणारे दोन अक्षरी शब्द लिहून पूर्ण करा.

32. आईची आई …..जी
(सुलभ)
33. भाकरी बरोबर खातात ती. …..जी
(सुलभ)
34. फसविणारा …..जी
(सुलभ)
35. होऊन गेलेला …..जी
(सुलभ)
36. कबूल होणे …..जी
(सुलभ)
37. उंचीने कमी असलेली …..जी
(सुलभ)
38. मुस्लिम पंडित अथवा न्यायाधीश …..जी
(सुलभ)
39. कांदा मिरची घालून तेलात तळलेली …..जी
(सुलभ)

प्र.8वा. सामासिक शब्दांचा विग्रह लिहा .

40. राजवाडा
(सामान्य)
41. तोंडपाठ (सामान्य)
42. खरेखोटे
(सामान्य)
43. प्रतिदिन
(सामान्य)

प्र.9वा. खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तर लिहा .

44. डोंगर कसा दिसत आहे?
(सुलभ)
45. घाम कोठे गाळूया असे कवी म्हणतो? (सुलभ)
46. 'इर्जीत खाऊ आनंदान बसून मग काळीत' या ओळीचा अर्थ सांगा.
(सामान्य)
47. वारा कसा गात आहे? (सुलभ)
48. ही कविता कोणी लिहिली आहे?
(सुलभ)
49. कवी गिरीश यांचे पूर्ण नाव लिहा.
(सुलभ)
50. कवी गिरीश यांच्या काव्यसंग्रहाचे नाव लिहा.
(सुलभ)
51. कवी गिरीश यांनी लिहिलेल्या खंड काव्याचे नाव लिहा.
(सामान्य)
52. कवितेमध्ये कवी गड्यांना कशासाठी बोलवत आहे? (सुलभ)
53. स्वच्छंदाने गाणं कोण गात आहे?
(सुलभ)
54. वेड्यावाणी सूर लावून गाणे कोण गात आहे?
(सुलभ)
55. मोती दाणा म्हणजे काय?
(सुलभ)
56. इर्जित खाऊ आनंदान बसून मग काळीत ' या वाक्यामध्ये 'काळीत ' शब्दाचा अर्थ सांगा.
(सामान्य)
57. कवी गड्यांना कोणते गीत गायला सांगत आहे?
(सामान्य)
58. शेतातून कोणते संगीत घुमू लागले आहे?
(सामान्य)
59. कवीने शेतामधून काय गोळा करण्यास सांगितले आहे?
(सामान्य)

60. 'राजा 'या शब्दाचे लिंग ओळखा.
(सुलभ)
61. डोंगर रुपेरी दिसतात' या दृश्याचे वर्णन सांगा.
(सामान्य)
62. समास म्हणजे काय? (सामान्य)
63. सामासिक शब्द म्हणजे काय? (सामान्य)
64. समासाची पदे म्हणजे काय? (सामान्य)
65. समासाचे मुख्य चार प्रकार लिहा.
(सामान्य)

प्र.10वा.खालील प्रश्नांची दोन ते चार वाक्यात उत्तरे लिहा.

66. घाम मातीमध्ये गाळू' यातून काय संदेश मिळतो?
(सामान्य)
67. 'पाण्याचा ओढा वेडा होऊन गाणी गातो' या ओळीचा अर्थ तुमच्या शब्दात लिहा.
(कठीण)
68. कवितेत वारा आणि डोंगराचे सौंदर्य कसे वर्णन केले आहे?
(कठीण)
69. 'घाम मातीमध्ये गाळू' हे वाक्य मेहनतीचा प्रतीक कसे आहे? (कठीण)
70. कवितेतील शेतकऱ्यांचे जीवन चित्रित करा. (कठीण)
71. गोळा करूया मोतीदाणा' या वाक्यातील 'मोती दाणा' या शब्दाचा अर्थ लिहा.
(सामान्य)
72. 'भलरी' कविता का आवडली? (कठीण)
73. कवितेतील नैसर्गिक सौंदर्याचे वर्णन करा.
(कठीण)
74. शेतकरी स्त्रीचे श्रम कसे दिसतात?
(कठीण)
75. कविता वाचून काय शिकायला मिळते?
(कठीण)

23. मनातले चांदणे

अध्ययन निष्पत्ती:-

1. साहित्याचे वाचन केल्यानंतर रचनाकाराच्या/ लेखकाच्या नजरेतून व्यक्त झालेल्या दृष्टिकोनाचा अर्थ जाणून घेतात.
2. आपल्या रोजच्या अनुभवाशी त्यातील साम्य जाणून घेऊन आपले विचार व्यक्त करतात.

उद्दिष्टानुसार शेकडेवार गुण विभागणी

अ. क्र.	उद्दिष्ट	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा प्रमाण

1	ज्ञान	12	12	25%
2	आकलन	20	30	45%
3	अभिव्यक्ती	9	10	20%
4	प्रशंसा	5	8	10%
	एकूण	46	60	100%

प्रश्नांच्या स्वरूपावरून शेकडेवार गुण विभागणी

अ. क्र.	प्रश्नाचे स्वरूप	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा प्रमाण
1	सुलभ	30	30	65%
2	सामान्य	12	22	25%
3	कठीण	4	8	10%
	एकूण	46	60	100%

प्र. 1ला. योग्य पर्याय निवडा.

1) मनातले चांदणे या पाठाचे लेखक (सुलभ)

अ)मधु मंगेश कर्णिक ब)स्वाती महळंक क)नारायण सुर्वे ड)डॉ.चित्रा नाईक

2) सर्वजण कशासाठी उत्सुक असत. (सुलभ)

अ)बातमी वाचण्यासाठी ब)जेवणासाठी क)खेळासाठी ड)फिरण्यासाठी

3) बल्लू चे वय (सुलभ)

अ)10-11 ब)9-10 क)4-5 ड)15-16

4) लेखक काय पीत होते? (सुलभ)

अ)पाणी ब)चहा क)दूध ड)सरबत

5) बल्लू या येथेच शिकत होता. (सुलभ)

अ)पाचवी ब)सहावी क)सातवी ड)आठवी

6) बल्लूच नाव (सुलभ)

अ)बल्लव ब)बलराम क)बसवंत ड)बजरंग

7) बल्लूला दर महा मिळणारा पगार (सुलभ)

अ)200रू ब)100रु क)500रु ड)1000रु

प्र. 2रा. रिकाम्या जागा भरा.

8) बल्लू सकाळी रोज…………टाकत होता.
(सुलभ)

9) बल्लूने लेखकाकडे....... मागितले. (सुलभ)

10) तुमची दात....... स्वच्छ दिसत होते. (सुलभ)

11) दूरदर्शनवर...... आधारित मालिका लागत होती.
(सुलभ)

12) बल्लू........... कुटुंबातील होता.
(सुलभ)

13) बल्लूच्या घरी....... नव्हता. (सुलभ)

14) बल्लूला......... वाचायला खूप आवडत.
(सुलभ)

प्र 3रा. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

15) बल्लूने लेखकाकडे काय मागितले? (सुलभ)

16) रविवारी बल्लू लेखकाच्या घरी किती वाजता जात होता?
(सुलभ)

17) बल्लू आणखी कोणते काम करत होता?
(सुलभ)

18) बल्लू आणखी किती बिल बनवतात होता?
(सुलभ)

19) बिनचूक हिशोब कोण करत होता? (सुलभ)

20) बल्लूचे वडील केंव्हा वारले? (सुलभ)

21) बल्लू कुठे राहत होता?
(सुलभ)

22) बल्लूला कोणती मालिका आवडली? (सुलभ)

23) बल्लूचा कोणता प्रश्न अनपेक्षित होता?
(सुलभ)

24) बल्लूला लेखकाचा कोणता धडा होता?
(सुलभ)

25) बल्लूला लेखकाने काय भेट दिली? (सुलभ)

26) बल्लू दर आठवड्याला लेखकाकडे कशाला येत होता?
(सुलभ)

27) बल्लू आपले काम कसे करीत होता? (सुलभ)

28) बल्लूचा जन्म कुठे झाला?
(सुलभ)

29) बल्लूनी काय पाहिलं नव्हते? (सुलभ)

30) बल्लूला काय पाहायचे होते? (सुलभ)

31) बल्लूने मुंबईत काय पाहिले नव्हते? (सामान्य)

32) लेखक बल्लू ला कोठे नेणार होते? (सामान्य)

33) लेखकाने बल्लूच्या डोळयात काय पाहिले? (सामान्य)

34) लेखक बल्लूला खूप दिवसांनी कोठे भेटले? (सामान्य)

35) बल्लूचा स्पर्धेत कितवा नंबर आला? (सामान्य)

36) बलुच्या निबंध लेखनाचे शीर्षक काय होते? (सामान्य)

37) लेखक बल्लूला पुन्हा किती वर्षांनी भेटले? (सामान्य)

38) बल्लूने बक्षीस घेतल्यानंतर लेखकाकडे काय मागितले? (सामान्य)

39) बल्लूने लेखकांना शेवटी आपला निरोप कसा कळविला? (सामान्य)

40) शेवटी बिल्लू कोणत्या शाळेत शिकत होता? (सामान्य)

प्र.4था. खालील प्रश्नांची उत्तरे दोन तीन वाक्यात लिहा.

41) बल्लू रोज सकाळी काय काम करीत होता? (सामान्य)

42) बल्लू आपले काम कोणत्या प्रकारे करीत होतो? (कठीण)

43) बल्लूला दिवसा शाळेत जाणे का जमले नाही? (कठीण)

44) बल्लू च्या घरची परिस्थिती कशी होती? (कठीण)

45) लेखक बोलला शेवटी केव्हा भेटले? (सामान्य)

46) बल्लूने लेखकाला पत्र का लिहिले? (कठीण)

24. वीर स्त्री रायबागन

अध्ययन निष्पत्ती:

1) दुसऱ्याचे विचार संभाषण अभिप्राय आणि त्याचे अनुभव आपल्या शैली मध्ये लिहतात.

उद्दिष्टानुसार शेकडेवार गुण विभागणी

अ. क्र.	उद्दिष्ट	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा प्रमाण
1	ज्ञान	10	10	25%
2	आकलन	18	24	45%
3	अभिव्यक्ती	08	16	20%
4	प्रशंशा	04	08	10%
	एकूण	40	60	100%

प्रश्नाच्या स्वरूपावरून शेकडेवार गुण विभागणी

अ. क्र.	प्रश्नाचे स्वरूप	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा प्रमाण
1	सुलभ	26	32	65%

2	सामान्य	10	20	25%
3	कठीण	04	08	10%
	एकूण	40	60	100%

प्र. 1ला. योग्य पर्याय निवडा.

1. वीर स्त्री रायबागन पाठाचे लेखक कोण आहेत?
(सुलभ)
अ) स्वाती महाळंक ब) डॉ. चित्रा नाईक क) गिरीश ड) सुधा मूर्ती

2. शिवाजी महाराज …………यांच्या सोबत फेरफटका मारत.
(सुलभ)
अ) सैनिक ब) जिजाबाई क) तानाजी ड) संभाजी

3. रायबागन………………. यांची पत्नी होती.
(सुलभ)
अ) उदाराम देशमुख ब) तानाजी क) संभाजी ड) शिवाजी

4. खानाचे सैन्य …………. ने टिपले.
(सुलभ)
अ) तोपेच्या गोळ्यांनी ब) तलवारीने क) बंदुकीने ड) बाणाने

5. राजांचे शब्द …………… कानात घुमत होते. (सुलभ)
अ) खानाच्या ब) रायबागनच्या क) संभाजीच्या ड) सैनिकांच्या

प्र. 2रा. रिकाम्या जागा भरा.

6. रायबागन........ सैन्यात होती.
(सुलभ)
7. संध्याकाळच्या वेळेला खानाची फौज......... येथे आली.
(सुलभ)
8. रायबाग म्हणजे दरबारातील........ होती.
(सुलभ)
9. शिवाजी अत्यंत....... राजा असा त्याचा लौकिक आहे.
(सुलभ)
10. शिवाजी राजांनी...... व....... याना नमस्कार सांगितला.
(सुलभ)
11. शरण आलेल्या शत्रूला राजे........ लावत नाहीत.
(सुलभ)

प्र. 3रा. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

12.शाहिस्तेखांचा प्रबळ सरदार कोण? (सुलभ)

13.खान कोणत्या मार्गाने कोकणात येणार आहे.? (सुलभ)

14.शिवाजी राजांनी खानाच्या सैन्याला कोठे गाठण्याचा बेत केला.? (सुलभ)

15.सारा परिसर कशाने नटलेला होता? (सुलभ)

16.महाराजांनी सैन्याला कोठे बसवले? (सुलभ)

17.घोड्यावर बसून कोण आले? (सामान्य)

18.साऱ्या खिंडीत चारी बाजूंनी कशाचा आवाज झाला? (कठीण)

19.रायबागची किंमत कोणाला माहित होती? (सामान्य)

20.खान कोणाच्या आज्ञेवरून शिवाजी महाराजांच्या मुलखात आला? (सामान्य)

21.खानाने राजाला काय देण्याचे मान्य केले? (कठीण)

22.राजांना पाठ न दाखवता कोणी मुजरा केला? (सामान्य)

23.वीर स्त्री रायबागन विषयी माहिती लिहा. (कठीण)

प्र. 4था. कोणी कोणाला म्हटले ते लिहा.

24."खान साहेब शिवाजीने आपल्याला सगळीकडून घेरलंय." (सामान्य)

25."खान साहेब खिंडीच्या दोन्ही वाटा बंद झाल्या आहेत." (सामान्य)

26."कुछ भी करके हमे बचाव." (सामान्य)

27."खान साहेब ताबडतोब तुमचा वकील तहासाठी पाठवा". (सामान्य)

28."आपण कसं ओळखलं महाराज." (सामान्य)

29."असं धाडस तुमच्याशिवाय कोण करणार." (सामान्य)

30.“आज तुमचा सत्कार करू न शकल्यामुळे आम्ही शर्मिंदे आहोत.” (कठीण)

प्र. 5वा. खालील शब्दांचा वाक्यात उपयोग करा.

31.धाडस (सुलभ)

32.लढाई (सुलभ)

33.बातमी (सुलभ)

34.शत्रु (सुलभ)

35.सैनिक (सुलभ)

36.राजा (सुलभ)

37.नमस्कार (सुलभ)

38.दर्शन (सुलभ)
39.संरक्षण (सुलभ)
40.निरोप (सुलभ)

25. शब्दखेळ

अध्ययन निष्पत्ती:

1. मराठी भाषेतील वाक्प्रचार व म्हणी ओळखतात सांगतात अर्थ समजून घेतात.
2. मराठी भाषेतील समानार्थी शब्द विरुद्धार्थी शब्द ओळखून सांगतात लिहितात.

उद्दिष्टानुसार शेकडेवार गुण विभागणी

अ. क्र.	उद्दिष्टा	प्रश्नसंख्या	गुण	शेकडा
1	ज्ञान	20	30	37%
2	आकलन	10	11	14%
3	अन्वय	10	11	14%
4	प्रशंसा	12	28	35%
	एकूण	52	80	100%

प्रश्नांच्या स्वरूपावरून शेकडेवार गुण विभागणी

अ. क्र.	प्रश्नांचा प्रकार	प्रश्नसंख्या	गुण	शेकडा
1	सुलभ	20	30	37.5%
2	साधारण	20	20	25%
3	कठीण	12	30	37.5%
	एकूण	52	80	100%

प्र.1ला. योग्य उत्तर निवडून लिहा.

1. घरोघरी मातीच्या. --
(सुलभ)
(भांडी, चमचा, चुली, शेगडी)
2. गर्वाचे घर -------------------------------------
(सुलभ)
(खाली, वर, आत, बाहेर)
3. दुरून डोंगर. -------------------------------------
(सुलभ)

(लहान, मोठे, साजरे, छान)

4. बुडत्याचा पाय. --

(सुलभ)

(खोलात, दारात, अंगणात, घरात)

5. उथळ पाण्याला खळखळाट --

(सुलभ)

(कमी, जास्त, फार, भरपूर)

6. काखेत कळसा. -----------------------------------

(सुलभ)

(गावाला वळसा, झाडाला वळसा, घराला वळसा)

7. पळसाला पाणी ---------------------------------

(सुलभ)

(दोन, तीन, पाच, सहा)

8. कर नाही त्याला. ------------------------------------

(सुलभ)

(भीती कशाला, डर कशाला)

9. हरभराच्या झाडावर ----------------------------------

(सुलभ)

(चढवणे, उतरणे,पाडणे, पाडवणे)

10. गाढवाला गुळाची------------------------------ काय?

(सुलभ)

(ढेप, चव, खीर)

प्र.2रा. समानार्थी शब्द लिहा

11. सूर्य

(सामान्य)

12. वारा.

(सामान्य)

13. डोंगर

(सामान्य)

14. फुल.

(सामान्य)

15. गगन.

(सामान्य)

प्र.3रा. रिकाम्या जागा भरा.

16. उंटावरचा ---

(सामान्य)

17. वासरात लंगडी गाय.   ----------------------- ---------------------

(सामान्य)

18.-------------------- ची धाव कुंपणापर्यंत

(कठीण)

19.--------------------------------- दोन बोटे उरणे.

(कठीण)

20. अति शहाणा त्याचा……………..

(सुलभ)

प्र.4था. (अ) खालील वाक्प्रचारांचा अर्थ सांगून वाक्यात उपयोग करा.

21. रसातळाला जाणे

(कठीण)

22. जीव भांड्यात पडणे

(कठीण)

23. आकाश ठेंगणे होणे

(कठीण)

24. हात गगनाला टेकणे

(कठीण)

25. डोक्यावर पडणे

(कठीण)

26. हात दाखवून अवलक्षण.

(कठीण)

(ब) लयबद्ध शब्द लिहा

27. रानात

(सामान्य)

28. झाडांना

(सामान्य)

29. मांजराचा.

(सामान्य)

30. दाव्याचं

(सामान्य)

(क) अर्थ स्पष्ट करा

31. डोंगराच्या आड राहे एक मित्र
तेजाने त्याच्या दीप्ती नेत्र
पाहून त्याला हसती फुले

निद्रित तुम्ही उठती मुले.
(कठीण)

32. चिमुरडी वर चिमुरडी
नेसून आली हिरवी साडी
बघता बघता झाली लाल
खाणाऱ्याचे हालचाल हाल.
(कठीण)

33. उलटा टांगला तरी फिरायचं थांबत नाही
स्वभाव बदलत नाही
असे कुणाला व का म्हटले आहे.
(कठीण)

34. वाऱ्यावर माया देवी छाया
देश ही याचा ही याचा जाईन वाया
त्याच्यामुळे निर्मळ हवा
मित्र हा सर्वांचाच वाटे हवाच हवा
असे कोणाला व का म्हटले आहे.
(कठीण)

प्र.5वा. विरुद्धार्थी शब्द लिहा.

35. वर X
(सुलभ)

36. जाणे X
(सुलभ)

37. आकाश X
(सामान्य)

38. चढेल X
(सुलभ)

39. स्वर्ग X
(सामान्य)

प्र.6वा. अर्थपूर्ण शब्द लिहा.

40. नालागग
(सामान्य)

41. लखटखालख
(सुलभ)

42. ळथउ.
(सुलभ)

43. ठाकोतरा

(सामान्य)

44. ळर्मनि.

(सामान्य)

प्र.7वा. खालील शब्दांचे जोडशब्द लिहा.

45. घरो.

(सुलभ)

46. हिरवं.

(सुलभ)

47. दोन.

(सुलभ)

48. तन

(सामान्य)

प्र.8वा. ओळी पूर्ण करा.

49. डोंगराच्या आड ---

(सामान्य)

50. ते जान त्याच्या ---

(सामान्य)

51. पाहून त्याला. ---

(सामान्य)

52. निद्रेतूनी ---

(सुलभ)

26. गोडगाणी

अध्ययन निष्पत्ती:

1. लोकनृत्य, लोकगीत, देशभक्ती गीत, गंमत गाणी समजून घेणे.

2. प्रसंगाला अनुसरून जुन्या गीतांचा संग्रह करणे.

उद्दिष्टानुसार शेकडेवार गुण विभागणी

अ. क्र.	उद्दिष्टे	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा प्रमाण
1	ज्ञान	19	19	31%
2	आकलन	17	17	27%
3	अभिव्यक्ती	10	10	16%
4	प्रशंसा	4	16	26%
	एकूण	50	62	100%

प्रश्नांच्या स्वरूपावरून शेकडेवार गुण विभागणी

अ. क्र.	प्रश्नाचा प्रकार	प्रश्न संख्या	गुण	शेकडा प्रमाण
1	सुलभ	19	19	31%
2	सामान्य	24	24	38%
3	कठीण	7	19	31%
	एकूण	50	62	100%

प्र. 1 ला. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

1. राजा सारंगा असे कोणाला म्हटले आहे?
(सामान्य)
2. सुनेला कोणता वेल लावायला सांगितले आहे?
(सुलभ)
3. सून कोठे जाणार आहे?
(सुलभ)
4. सुनेला वेल लावायला कोणी सांगितला आहे?
(सुलभ)
5. कारल्याची चव कशी असते?
(सुलभ)
6. कारले कोठे लागते?
(सामान्य)
7. सून माहेरी केव्हा गेली?
(कठीण)
8. सदैव सैनिका हे गीत कोणत्या प्रकारचे आहे?
(सामान्य)
9. सैनिकाला कोठे जायला सांगितले आहे?
(सामान्य)

10. विजा कशा हसत आहेत?
(सामान्य)
11. मेघ काय करत आहे?
(सुलभ)
12. दिशा किती आहेत?
(सुलभ)
13. पक्षी कसे जातात?
(सुलभ)
14. सर्व जगात काय लागू दे असे कवी म्हणतात?
(सामान्य)
15. सैनिकाचे पाय केव्हा शांत राहणार आहेत?
(सामान्य)
16. फुला फुलावर कशाची शोभा येऊ दे असे कवी म्हणतात?
(सामान्य)
17. दैन्य या शब्दाचा अर्थ लिहा?
(सामान्य)
18. तुफान कोठे आले आहे?
(सुलभ)
19. सुनेला माहेरी कसे पाठवले आहे?
(कठीण)
20. सासूने कुणाला माहेरी पाठवले?
(सुलभ)

प्र. 2 रा. ओळी पूर्ण करा

21. वसन्त वा शरद् तुला न ती क्षिति | ---------------------------- निशापती ||
(कठीण)
22. नभात सैनिका ------------------- | खगांसवें जगा --------------------- ||
(कठीण)
23. सदैव सैनिका ------------------ --| न मागुती तुवा -------------------- ||
(कठीण)
24. प्रलोभने तुला ------------------ --| न मोह ---------------------------- ||
(कठीण)

प्र. 3 रा. अर्थ लिहा

25. पद -

(सामान्य)

26. क्रोध -

(सामान्य)

27. मलीन -

(सामान्य)

28. निशापती -

(सामान्य)

29. तुफान -

(सुलभ)

प्र. 4 था. समानार्थी शब्द लिहा

30. मेघ -

(सामान्य)

31. सूर्य -

(सामान्य)

32. लोचन -

(सामान्य)

33. खग -

(सामान्य)

34. फुल -

(सामान्य)

प्र. 5 वा. विरुद्धार्थी शब्द लिहा.

35. हसणे X

(सुलभ)

36. पुढे X

(सुलभ)

37. सुख X

(सुलभ)

38. सासर X

(सुलभ)

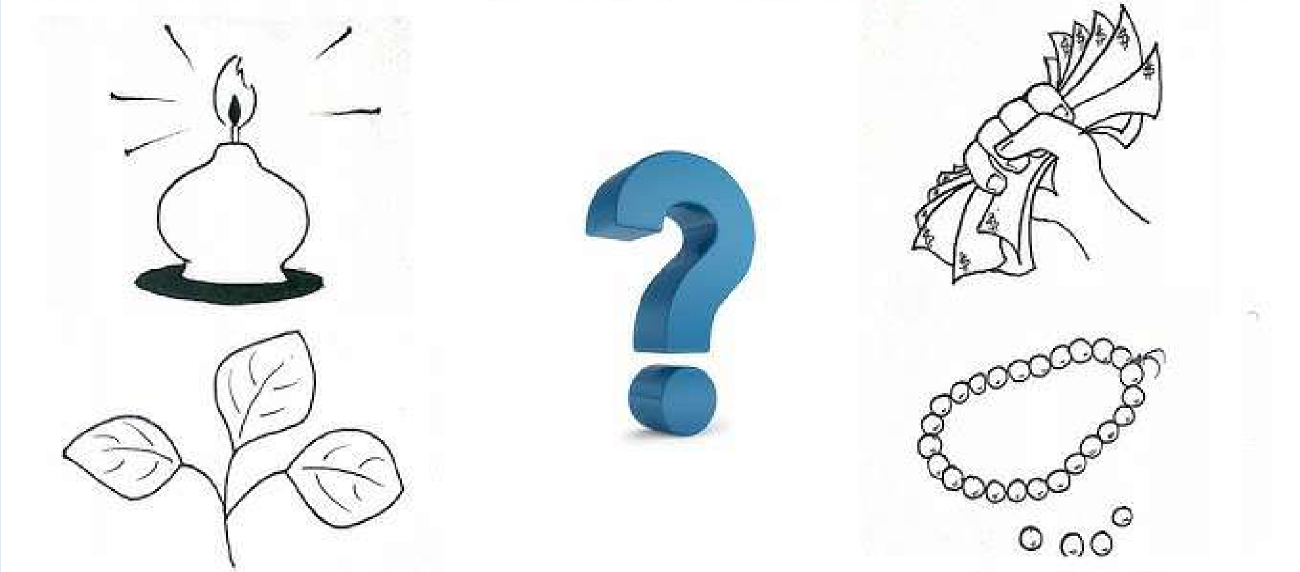
प्र. 6 वा. रिकाम्या जागा भरा.

39. दारियाच्या पान्याला ……………………
(सामान्य)
40. शीड फाटल …………………..
(सामान्य)
41. डोल लोटोला ………………….
(सामान्य)
42. संबाल संसार ………………….
(सुलभ)

प्र. 7 वा. शुद्ध करून लिहा.

43. पुनवा
(सामान्य)
44. धाकल्या
(सामान्य)
45. संबाल
(सुलभ)
46. लोटोला
(सामान्य)
47 फेसाल
(सुलभ)
48. पान्याचा
(सामान्य)
49. आलय
(सुलभ)
50. कोलीवाडा
(सुलभ)

चित्रावरून म्हणी ओळखणे

1. सर्वात्मका शिवसुंदरा

उत्तरसूची

प्र.1ला. खालील प्रश्नांचे योग्य पर्याय निवडुन लिहा.

1. क) कुसुमाग्रज

2. अ) 1912

3. ब) कुसुमाग्रज

4. ड) नमन

5. ब) श्रमिक

6. क) पुष्प

7. ब) प्रकाश

8. ब) प्रभूची

9. क) परमेश्वर

10. अ) सर्व आत्म्यास सामावलेला

11. अ) प्रभू

12. क) महादेव

13. अ) शिव

14. क) देवाची

15. ब) ईश्वर

प्र.2रा. खालील समानार्थी शब्द उर्ण करा.

16. उजेड

17. आसवे

18. नभ

19. प्रयत्न

20. काळोख

21. पुष्प

22. दीप

23. दया

24. हात

25. नमस्कार

26. हृदय

27. प्रभू

प्र.3रा. खालील विरुध्दार्थी शब्द पुर्ण करा.

28. अन्याय

29. निर्भय

30.अनिती

31. निस्वार्थ

32. राक्षस

33 .अज्ञान

34 .प्रकाश

प्र.4था. खालील शब्दांचे वाक्यात उपयोग करा.

35. मी थोरा मोठ्यांना अभिवादन करते.
36. आम्ही रोज सकाळी प्रार्थना करतो.
37. प्रत्येक काम पूर्ण करण्यासाठी साधना केली पाहिजे.
38 मुक्या प्राण्यांवर करुणा केली पाहिजे
39. आपण आपलं ध्येय साध्य करण्यासाठी प्रयत्न केला पाहिजे.
40. ज्ञानाने मनुष्य प्रतिभाषाली बनतो.
41. कोर्टामध्ये आपल्याला न्याय मिळतो.
42. आम्ही रोज संध्याकाळी दीप लावतो

प्र.5वा. खालील प्रश्नांची दोन तीन आक्यात उत्तरे लिहा.

43. ती मीराकडून तेजाकडे आमच्या जीवनाला ने ही विनंती केली आहे.
44. फुलांमध्ये, आकाशांमध्ये, ताऱ्यांमध्ये, साऱ्यामध्ये, श्रमिकांमध्ये, सर्वीकडे त्याची रूपे आहेत.
45. गोरगरिबांनी दीनदुबळयांची प्रभू आसवे पुसतो.
46. न्यायासाठी लढणाऱ्यांना ईश्वर न्याय देतो.
47. ज्यावेळी आपल्या सोबत ईश्वराची साथ असेल तर आपल्याला कोणतीही भीती वाटत नाही.
48. कारण ईश्वर सर्व आत्म्यास सामावलेला आहे.
49. जेथे निस्वार्थ भावनेने सेवा केली जाते आणि शेतामध्ये काम करणाऱ्या श्रमिकांमध्ये देव दिसतो.
50. करुणाकराची करुणा आपल्यावर असल्यास आपल्याला कोणतेही भय वाटत नाही.
51. ज्यावेळी आपण निस्वार्थ भावनेने काम करतो.
52. चोहीकडे आणि सर्वीकडे ईश्वराची रूपे आहेत.
53. ती मीरा तुम्ही तेजाकडे आपले जीवन शिव नेत आहे.
54. जे मनापासून काम करतात त्यांचे मन निस्वार्थ आहे.

2.आभ्यास एक छंद

उत्तरसूची

प्रश्न. 1ला

1. ब) पु. ल. देशपांडे
2. अ) पाण्याची
3. ब) पुरुषोत्तम लक्ष्मण देशपांडे
4. क) पु ल देशपांडे
5. अ) कंटाळा
6. क) कोडी
7. ब) कंटाळवाणा
8. ड) लेखक
9. अ) भूगोलाच
10. अ) त्याच्याशी मैत्री करणे
11. ड) लेखिका
12. ब) मित्रासारखं
13. क) पळत सुटणे
14. ब) बटाट्याची चाळ
15. अ) लेखकाशी
16. क) गुपित जोडणे
17. अ) मैत्रीचा हात पुढे करणे
18. ब) त्याच्या मागे लागणे
19. अ) वाचून काढलं पाहिजे
20. अ) मराठी

प्रश्न 2रा

21. गुपित सांगणे
22. खूप घाबरणे
23. मदत करणे
24. संवाद साधने
25. धूम ठोकणे

प्रश्न 3रा

26. हिरवीगार

27. पिवळी जर्द

28. पांढऱ्याशुभ्र

29. काळे कुट्ट

30. निळया भोर

प्रश्न 4था

31. कोडी-प्रश्न   कोंडी - खोलीत बंद करणे

32. तोड-उपाय   तोंड - चेहरा

33. चिता - प्रेत चिंता - काळजी

34. नदी- पाण्याचा प्रवाह   नंदी - बैल

35. दिन दिवस   दीन गरीब

36. सूत- पुत्र . सूत- धागा

37. खून -मारणे   खूण -चिन्ह

प्रश्न 5वा

38. लेखक

39. नाटककार

40. चित्रकार

41. शिल्पकार

42. कादंबरीकार

43. नकलाकार

44. मूर्तिकार

45. हस्तकलाकार

प्रश्न 6वा

46. आपण ते पुस्तक वाचत असताना आनंदाने आणि हौसेने वाचले पाहिजे.

47. आपण ज्यावेळी पुस्तकाशी मैत्री करतो त्याच्या मागं लागून ते वाचतो.

48. पाण्यात पडलेल्या मुलाशी अभ्यासाच्या सरावाची तुलना केलेली आहे.

49. ज्यावेळी आपण त्या भाषेतील शब्दांची मैत्री जमवतो त्यामधील एकेक शब्द गोळा करतो.

50. कारण आपण ते मनापासून करतो तो एक आनंदाचा भाग होऊन जातो यासाठी अभ्यासाला एक छंद म्हटले आहे.

51. जेव्हा आपण खेळापासून ते गणितापर्यंत मैत्री करू त्यावेळी परीक्षा हा आनंदाचा सोहळा होईल.

52. आपल्याला एखादा विषय न आवडल्यास आपण तो पुन्हा पुन्हा वाचला पाहिजे सराव केला पाहिजे लक्षात ठेवलं पाहिजे.

53. नवीन पुस्तक वाचतेवेळी त्यातील शब्द स्पष्ट वाचून अर्थ समजून घेतला पाहिजे.

54. एखादं काम आपल्याला न करता जमणारच नाही म्हणून बसणं हे भ्याडपणाचे लक्षण आहे

55. एखाद्याशी मैत्री जमविण्याचा उत्तम उपाय म्हणजे आपण आपल्या मैत्रीचा हात पुढे करणे.

56. सर्वजण पुस्तकाची मैत्री करून खूप अभ्यास करून चांगले गुण मिळविणे हाच आनंदाचा सोहळा होईल.

3. माझी आई

उत्तरसूची

1. डॉ. रघुनाथ माशेलकर
2. ज्ञान आणि तंत्रज्ञान
3. आई
4. 1 जानेवारी 1943
5. माशेल(दक्षिण गोवा)
6. 6 व्या वर्षी
7. मुंबई
8. अंजली बाई
9. जेमतेम वाचण्या लिहिण्या पुरते
10. किमान तिसरी पास असण्याची अट होती
11. तीन पैशाचा
12. अनवाणी
13. 21 रुपये
14. 30वे
15. पत्ते आणि गोट्या
16. डॉ रघुनाथ माशेलकरांना त्यांच्या आईकडून प्रेरणा मिळाली.
17. इ.स.2000 सालचे विज्ञान अधिवेशन पुण्यात भरले होते
18. डॉ माशेलकरांच्या आईचे नाव अंजली बाई होते
19. डॉ माशेलकरांचे मुळगाव दक्षिण गोव्यातील मार्शल हे आहे

20. डॉ माशेलकरांच्या आईला ते लहानपणी पत्ते आणि गोट्या खेळलेले अजिबात आवडत नसेल

21. डॉ माशेलकर यांची पत्नी वैशाली आणि त्यांची आई अंजली बाई यांच्यातील संबंध अगदी आई आणि मुली सारखेच होते

22.
   1. वैज्ञानिक
   2. आदर्श राजा
   3. भारतीय तत्त्वज्ञान
   4. श्यामची आई
   5. क्रिकेटपटू

23.
   1. प्रोत्साहन
   2. तेजस्वी
   3. परतीच्या बोलीवर घेतलेली वस्तू
   4. व्यवस्था करणे
   5. आधार

24. अंजली बाईंनी जेव्हा शिवणकाम मिळाले नाही कारण त्या तिसरी पास नव्हत्या तेव्हा त्यांनी मनाशी निश्चय केला की मी माझ्या मुलाला खूप खूप शिकवीन कारण शिक्षणाशिवाय या जगात मान नाही हा निश्चय केला.

25. डॉ माशेलकरांना अभ्यासात शंका आली तर त्यांचे मामा जे मुंबईत राहत होते त्यांची ते मदत घेत होते.

26. महाविद्यालयीन शिक्षणानंतर डॉक्टर माशेलकर नोकरी शोधू लागले कारण एवढ्या वर्षाच्या आईच्या काबाडकष्टानंतर तिला चार दिवस सुखाचे लावावेत अशी त्यांची इच्छा होती त्यांना वाटले की नोकरी करून आईच्या कष्टाचे थोडं फळ मिळेल.

27. डॉ माशेलकरांच्या आईने त्यांच्यासाठी प्रचंड कष्ट केले होते त्यांना शिकवण्यासाठी खूप त्या केला होता जेव्हा डॉक्टर माशेलकरांनी जागतिक स्तरावर यश मिळवले विशेषता2000 साली सायन्स काँग्रेसचे त्यांना अध्यक्ष भाषण दिले तेव्हा ते पाहून आईला तिच्या सर्व कष्टांचे सार्थक झाल्याचे समाधान वाटले.

28. डॉ माशेलकरांच्या आयुष्याच्या जडणघडणीमध्ये त्यांच्या शाळेतील शिक्षकांचा वाटा खूप मोलाचा आहे त्यांना अभ्यासात शंका आली किंवा काही अडले तेव्हा शिक्षकांनीच त्यांना मार्गदर्शन केले त्यांच्याकडून मिळालेले चांगले मार्गदर्शन हे त्यांच्या यशात महत्त्वाचे ठरले

29. सायन्स काँग्रेसच्या अधिवेशनात डॉक्टर मार्शलकरांचे अध्यक्ष भाषण टीव्ही वरून पाहून आईला खूप समाधान वाटले आणि तिच्या सर्व कष्टांचे सार्थक झाले अशी भावना होती.

30. डॉ माशेलकर यांच्या बालपणीची परिस्थिती अत्यंत प्रतिकूल होती वयाच्या सहाव्या वर्षीच वडिलांचे निधन झाले आणि ते एकटेच राहिले आईला जेमतेम शिक्षणामुळे नोकरी मिळत नव्हती त्यामुळे उदरनिर्वाहासाठी खूप काबाडकष्ट केले कधी ती डोक्यावर कापडाचे तागे घेऊन चालायची कारण पाटीवाल्याला द्यायला सहा आणे ही नसायचे शाळेच्या चाचणी परीक्षेसाठी तीन पैशाचा कागद आणणेही त्यांना शक्य असायचे डॉक्टर माशेलकरांना वयाच्या 12 व्या वर्षापर्यंत अनवाणी चालावे लागले या सर्व प्रतिकूलतेवर मात करण्यासाठी त्यांनी मोठ्या निर्धाराने आणि प्रयत्नपूर्वक अभ्यास सुरू

ठेवला गिरगाव चौपाटीवरील दिव्यांच्या प्रकाशात आणि रेल्वे स्टेशनवर जाऊन त्यांनी अभ्यास केला या चिकाटीमुळेच ते मॅट्रिक मध्ये 30 वे आणि बारावीत11 वे आले.

31. माझी आई माझं प्रेरणास्थान आहे असे सांगताना डॉक्टर माशेलकर आईच्या त्यागाचे आणि तिच्या शिकवणीचे महत्त्व स्पष्ट करतात आईने त्यांना फक्त जन्मच दिला नाही तर जीवनमूल्य शिकवली संस्कारिक केले आणि आयुष्यातील अनेक आव्हानांना सामोरे जाण्याची शक्ती दिली तिच्या प्रचंड सोशिकतेमुळे धीरामुळे आणि जिद्दीमुळेच ते उच्च शिक्षण घेऊन जागतिक कीर्तीचे वैज्ञानिक बनू शकले आईने स्वतः काबाडकष्ट केले पण मुलाला शिकवण्याचा ध्यास सोडला नाही तिने शिक्षणाशिवाय मान नाही हे जीवन मंत्र देऊन त्यांना कायम प्रोत्साहन केले तिने आपल्या मुलासाठी स्वतःच्या इच्छा बाजूला सारल्या आणि पोट हे भरतच त्यासाठी मी काम करीन असे म्हणत त्याला केवळ अभ्यासावर लक्ष केंद्रित करायला सांगितले तिचे हे दिव्य त्याग आणि दृढ निश्चय डॉक्टर माशेलकरांच्या यशामागील खरी प्रेरणा होती.
32. तंत्रज्ञानाच्या
33. पाठबळ
34. प्रेरणास्थान
35. मान
36. जिद्दीची ही
37. मोलाचा
38. सुखाचे
39. वार्धक्याने
40. सामोरे जाणे

    अर्थ- एखाद्या परिस्थितीला तोंड देणे

    वाक्य- आयुष्यातील प्रत्येक संकटाला धैर्याने सामोरे जाणे महत्त्वाचे आहे
41. डोळयात पाणी येणे

    अर्थ- दुःखी होणे , रडू येणे

    वाक्य- मुलाने परीक्षेत यश मिळवल्याचे पाहून आईच्या डोळयात पाणी आले
42. निश्चय करणे

    अर्थ- पक्का निर्धार करणे,ठरविणे

    वाक्य- अभ्यास करून चांगले गुण मिळविण्याचा मी निश्चय केला.
43. सार्थक होणे

    अर्थ- उद्देश सफल होणे

    वाक्य- तिच्या मेहनतीचे फळ मिळाल्याने तिचे आयुष्य सार्थक झाले.
44. प्रतिकूल × अनुकूल
45. कीर्ती × अपकीर्ती
46. यश × अपयश
47. पास × नापास

48. मृत्यू × जन्म

49. परदेश × स्वदेश

50. व्यक्त × अव्यक्त

संदर्भ स्पष्टीकरण

51." माझी आई माझं प्रेरणास्थान आहे"

कोणी म्हटले- डॉ रघुनाथ माशेलकर

केव्हा म्हटले- आयुष्यातील अनेक आव्हानांना सामोरे जाऊन यशस्वी झाल्यावर

कोणास म्हटले- इतरांना

संदर्भ- डॉ माशेलकर आपल्या यशाचे श्रेय आईला देतात आणि तिच्यामुळेच आपण घडलो व संस्कारित झालो असे सांगतात..

52." मी माझ्या मुलाला खूप खूप शिकवीन"

कोणी म्हटले- अंजली बाईने

केव्हा म्हटले- जेव्हा त्यांना शिवणकाम मिळाले नाही कारण त्या तिसरी पास नव्हत्या

कोणास म्हटले- स्वतःच्या मनाशी

संदर्भ- शिक्षणाचे महत्त्व ओळखून आणि स्वतःच्या शिक्षणाच्या कमतरतेमुळे नोकरी न मिळाल्याने तिने हा निश्चय

53." तुझ्या विषयातील पुढची पदवी कोणती?"

कोणी म्हटले- अंजली बाई

केव्हा म्हटले- डॉ माशेलकर रासायनिक अभियंता झाल्यावर नोकरी शोधू लागल्यावर

कोणास म्हटले- डॉ रघुनाथ माशेलकर यांना

संदर्भ- आईला चार दिवस सुखाचे लाभावेत म्हणून डॉक्टर माशेलकर नोकरी शोधत असताना आईने त्यांना उच्च शिक्षण घेण्यास प्रोत्साहन केले.

54." आपल्या कष्टाचे फळ परमेश्वर आपल्याला देतोच"

कोणी म्हटले- अंजली ताईने

केव्हा म्हटले- डॉ माशेलकर पी एचडी करत असताना किंवा उच्च शिक्षण घेत असताना

कोणास म्हटले- डॉ रघुनाथ माशेलकर यांना

संदर्भ- आईने डॉक्टर मार्शलकरांना केवळ अभ्यासावर लक्ष केंद्रित करायला सांगितले आणि पोटे भरतच त्यासाठी मी काम करीन असे म्हणत कष्टाचे महत्त्व पटवून दिले.

55. कोणतीही तक्रार न करणारा- शोषित

56. सतत पैसे खर्च करणारा- उधळ्या

57. देशाची सेवा करणारा- देशभक्त

58. आपल्या मनाप्रमाणे चालणारा- मनमानी, स्वच्छंदी

59. इतरांना मार्ग दाखवणारा- मार्गदर्शक

60. स्वतःशी केलेले भाषण- स्वागत

4. जिंकू आम्ही लढाई

उत्तरसूची

प्र1 ला. खालील प्रश्नांची उत्तरे निवडून लिहा .

1) क) जिंकू आमची लढाई
2) ब) मनोहर आंधळे
3) क) मुलांचा
4) क) ज्ञानामुळे उंच भरारी
5) ब) मोठे ध्येय ठेवून प्रयत्न करणे
6) क) विद्यार्थ्यांच्या
7) क) विद्यार्थी आणि मुलं
8) ब) भारत
9) क) तिरंगा झेंडा
10) ब) आमचे (मुलांचे)
11) ब) आम्ही शूर आहोत
12) क) देशाच्या एकतेसाठी प्रयत्न
13) ब) विज्ञान युग
14) क) प्रगतीसाठी प्रयत्न
15) अ) सर्वांनी एक होणे
16) क) आधुनिक युग
17) क) गौरव आणि आत्मविश्वास
18) ब) शौर्य आणि नेतृत्व
19) अ) देशभक्ती
20) ब) विज्ञान व देशप्रेम

प्र 2 रा. खालील एका वाक्यातील प्रश्नांची उत्तरे लिहा .

21) कवितेचे शीर्षक "जिंकू आमची लढाई" असे आहे. या शीर्षकातून मुलांची शिक्षण, विज्ञान, आणि देशभक्ती यासाठीची झुंज व्यक्त होते.
22) या कवितेचे कवी मनोहर आंधळे आहेत. त्यांनी ही कविता मुलांमध्ये विज्ञानाची ओढ, देशप्रेम आणि एकतेचा संदेश देण्यासाठी लिहिली आहे.
23) 'ज्ञानाच्या पंखांनी' या ओळीत असे सांगितले आहे की ज्ञानाच्या आधारे आपण उंच भरारी घेऊ शकतो. ज्ञान हे आपल्याला प्रगतीकडे घेऊन जाते.
24) आपण विज्ञान युगात स्वतःचा वाटा अभिमानाने उचलतो आणि देशाच्या प्रगतीसाठी कार्य करतो, असे कवीने या कवितेत सांगितले आहे.

25) ‘घेऊ उच्च भरारी’ याचा अर्थ असा होतो की आपण मोठी स्वप्ने पाहून ती साकार करण्यासाठी प्रयत्नशील राहावे.

26) भारत हा विविध फुले आणि धर्मांनी सजलेला आहे, असे कवीने म्हटले आहे. या ओळीत भारताची विविधतेतील एकता दाखवली आहे.

27) तिरंगा सर्वांना प्रिय आहे कारण तो आपल्या देशाचे प्रतीक आहे. त्यात देशप्रेम आणि एकतेची भावना दडलेली असते.

28) आपले आदर्श छत्रपती शिवाजी आहेत. त्यांनी शौर्य, स्वाभिमान आणि स्वराज्याचा आदर्श निर्माण केला.

29) ‘आम्ही शूर शिवाजी’ या ओळीत मुलांनी शिवाजी महाराजांचे शौर्य आणि धैर्य आपल्या जीवनात अंगीकारले आहे, हे दाखवले आहे.

30) भारताच्या अखंडतेची लढाई म्हणजे देशात एकता राखणे, समाजात सलोखा ठेवणे आणि कोणत्याही प्रकारच्या फाटाफुटीला विरोध करणे होय.

31) ‘तंत्र आणि विज्ञान युग’ याचा अर्थ आहे सध्याचे युग, जेथे विज्ञान आणि तंत्रज्ञानाच्या मदतीने आपली प्रगती घडते.

32) ‘अभिमानाने गातो आम्ही’ या ओळीत देशप्रेम, आत्मविश्वास आणि विज्ञानावरील विश्वास या भावना आहेत.

33) ही कविता मुख्यतः विद्यार्थ्यांना उद्देशून लिहिली आहे. त्यांच्या देशप्रेम, शौर्य व ज्ञानावर विश्वास व्यक्त केला आहे.

34) ‘विज्ञानाच्या हाती’ हे भविष्य दिले आहे कारण विज्ञानाच्या माध्यमातूनच आपला देश पुढे जाईल, प्रगती करेल आणि आत्मनिर्भर बनेल.

35) ‘जिंकू आमची लढाई’ या ओळीत शस्त्रांची नव्हे तर ज्ञान, विज्ञान, देशप्रेम, एकता आणि स्वाभिमानासाठीची लढाई आहे.

प्र 3 रा. खालील प्रश्नांची उत्तरे 2, वाक्यान लिहा.

36) या ओळीत सांगितले आहे की आपण सध्या तंत्रज्ञान आणि विज्ञानाच्या युगात जगतो. आजची मुले आधुनिक युगाची प्रतिनिधी असून विज्ञानाच्या मदतीने देशाचे भविष्य घडवू शकतात.

37) ‘ज्ञानाच्या पंखांनी’ या ओळीत ज्ञानाला पंखांसारखे दर्शवले आहे. जसे पंखांनी पक्षी उडतो, तसेच ज्ञानाच्या मदतीने माणूस उंच भरारी घेऊ शकतो, म्हणजेच प्रगती करू शकतो.

38) या ओळीतून मोठ्या ध्येयासाठी प्रयत्न करण्याचा संदेश दिला आहे. आपण आत्मविश्वासाने आणि मेहनतीने जीवनात यशस्वी होऊ शकतो, असा विश्वास यात दिसतो.

39) या ओळीत सांगितले आहे की देशाची प्रगती आणि भविष्य हे विज्ञानावर अवलंबून आहे. विज्ञानाच्या सहाय्याने आपल्याला अधिक समृद्ध व विकसित राष्ट्र घडवता येते

40) या ओळीत विद्यार्थ्यांनी देशावर असलेल्या अभिमानाची भावना व्यक्त केली आहे. ते देशाच्या गौरवगाथा आनंदाने आणि गर्वाने गातात.

41) भारत विविध फुले आणि धर्मांनी सजलेला आहे असे कवितेत म्हटले आहे. यातून आपल्याला भारतातील सांस्कृतिक विविधतेतून निर्माण होणाऱ्या सौंदर्याचा परिचय होतो.

42) या ओळीतून प्रत्येक भारतीयाच्या मनातील देशप्रेम व्यक्त होते. सर्व धर्म, जाती, भाषांचे लोक एकत्र राहून तिरंग्याला आपल्या आत्म्याचा भाग मानतात.

43) या ओळीत छत्रपती शिवाजी महाराज हे आपले आदर्श असल्याचे म्हटले आहे. त्यांनी शौर्य, चातुर्य व स्वराज्याची शिकवण दिली, म्हणून ते मुलांचे आदर्श आहेत.

44) या ओळीत मुलांनी शिवाजी महाराजांप्रमाणे शौर्यवान, निडर आणि देशासाठी झुंजणारे होण्याचा निश्चय व्यक्त केला आहे.

45) या ओळीत देशाच्या एकतेसाठी, सलोख्यासाठी आणि सौहार्दासाठी झुंज देण्याचा निर्धार व्यक्त केला आहे. ही लढाई शिक्षण, सहिष्णुता व विज्ञानाद्वारे जिंकण्याची आहे.

46) या कवितेचा मुख्य संदेश म्हणजे विद्यार्थ्यांनी शिक्षण, विज्ञान आणि देशभक्तीच्या आधारे प्रगती करून देशाची एकता टिकवावी आणि आदर्श नागरिक व्हावे.

47) या कवितेत छत्रपती शिवाजी महाराजांचा आदर्श दाखवलेला आहे. त्यांचे धैर्य, स्वराज्य आणि जनतेवरील प्रेम मुलांनी अंगीकारावे असे सांगितले आहे.

48) 'विज्ञानाच्या हाती' ही ओळ महत्त्वाची आहे कारण त्यातून आपण देशाच्या भविष्यासाठी विज्ञान किती गरजेचे आहे हे समजते.

49) या ओळीतून स्पष्ट होते की आपण सध्या विज्ञान व तंत्रज्ञानाच्या आधारे जीवन जगत आहोत. संगणक, मोबाइल, अंतराळ प्रवास हे सर्व त्याचेच उदाहरण आहेत.

50) 'देशाची महती' म्हणजे आपल्या देशाचे महत्त्व, त्याची संस्कृती, परंपरा, शौर्य, आणि एकता यांचे गौरवगान होय.

51) बालकांची लढाई ही तलवारीची नसून, ज्ञान, विज्ञान, देशभक्ती आणि सामाजिक एकतेसाठीची आहे.

52) या कवितेत तिरंग्याला विशेष स्थान दिले आहे. तो सर्वांच्या मनात प्रिय आहे आणि देशाच्या अभिमानाचे प्रतीक मानले गेले आहे.

53) ही कविता वाचल्यावर आपल्याला देशप्रेम, विज्ञानाचे महत्त्व, शिवाजी महाराजांचे अनुकरण, व प्रामाणिक प्रयत्न याची प्रेरणा मिळते.

54) कवितेत भारत विविध फुले व धर्मांनी सजलेला आहे असे सांगितले आहे. याच उदाहरणातून विविधतेतून निर्माण होणारी एकता अधोरेखित होते.

55) ही कविता आपल्याला प्रेरणा देते की आपण विज्ञान, तंत्रज्ञान, आणि देशभक्तीच्या मार्गाने चालत देशाचे उज्वल भविष्य घडवू शकतो.

प्र 4 था. रिकाम्या जागा भरा.

56) विज्ञान

57) पंखांनी

58) भविष्य भविष्य

59) देशाची

60) धर्मांनी

61) तिरंगा

62) छत्रपती

63) शूर

64) अखंडतेची

65) मनोहर

66) ज्ञान

67) प्रगती

68) संदेश

69) महत्त्वाकांक्षेचे

70) एकता

71) स्वराज्य

72) योद्धे

73) महत्त्व

74) शिवाजी महाराज

75) देश

प्र 5 वा. जोड्या जुळवा .

स्तंभ अ		स्तंभ ब
76. तंत्र आणि विज्ञान युगातील	→	अ. आम्ही बालक सारे
77. ज्ञानाच्या पंखांनी	→	ब. घेऊ उच्च भरारी
78. शिवराय छत्रपती	→	क. आमचे आदर्श
79. आम्ही शूर	→	ड. शिवाजी महाराज
80. विज्ञानाच्या हाती	→	च. राष्ट्राचे भविष्य
81. विविध फुले आणि धर्मांनी	→	छ. भारत सजलेला
82. अभिमानाने गातो	→	ज. देशाची महती
83. तिरंगा	→	झ. सर्वांचा मनापासून प्रिय
84. लढाई	→	ट. भारताच्या अखंडतेसाठी
85. कवीचे नाव	→	ठ. मनोहर आंधळे

प्र 6 वा. खालील 3.4 वाक्यान उत्तरे लिहा.

86) ‘जिंकू आमची लढाई’ ही कविता विद्यार्थ्यांच्या आत्मविश्वास, देशप्रेम आणि विज्ञानावरच्या विश्वासावर आधारित आहे. ही लढाई तलवारीची किंवा हत्यारांची नाही, तर ज्ञान, विज्ञान, आत्मबल आणि एकतेसाठीची आहे. मुलांनी स्वतःमध्ये शिवाजी महाराजांचे शौर्य, विज्ञानाचे बळ आणि राष्ट्रासाठी समर्पण भाव ठेवावा, असा संदेश कवितेच्या प्रत्येक ओळीतून दिला आहे

87) या ओळीत ‘ज्ञानाच्या पंखांनी’ हे एक रूपक आहे. जसे पंखांमुळे पक्षी उडतो तसेच ज्ञानामुळे माणूस उंच भरारी घेतो, म्हणजेच यश, प्रगती आणि उन्नतीच्या शिखरावर पोहोचतो. ही ओळ विद्यार्थ्यांना प्रेरणा देते की जर त्यांनी ज्ञान घेतले तर कोणतीही उंची गाठू शकतात.

88) या ओळीत विद्यार्थ्यांनी छत्रपती शिवाजी महाराजांना आपले आदर्श मानले आहे. कारण शिवाजी महाराज हे शौर्य, धैर्य, नेतृत्व आणि राष्ट्रप्रेम यांचे प्रतीक आहेत. त्यांनी स्वराज्य निर्माण केले आणि जनतेसाठी जीवन जगले. मुलांनी त्यांच्या गुणांचा आदर्श घेऊन त्याप्रमाणे जीवन जगावे, असा बोध या ओळीतून मिळतो.

89) या कवितेत ‘भारताची अखंडता’ जपण्यासाठी सर्वांनी एकत्र राहणे, विविधतेतून एकता निर्माण करणे, विज्ञानाच्या माध्यमातून प्रगती करणे, आणि देशभक्तीच्या भावनेने काम करणे आवश्यक आहे, असा संदेश दिला आहे. ही लढाई बंदूक, हत्यारे यांची नाही, तर शिक्षण, एकता व आत्मविश्वासाची आहे.

90) ‘विज्ञानाच्या हाती भविष्य’ हे विधान योग्य आहे कारण विज्ञानाच्या मदतीने आज जग प्रगती करत आहे. विज्ञानामुळे औषधे, शिक्षण, वाहतूक, तंत्रज्ञान आणि अंतराळ संशोधन यामध्ये प्रचंड विकास झाला आहे. देशाचे भवितव्य हे तरुण पिढीच्या हातात आहे आणि त्यांनी विज्ञानाचा योग्य वापर करून देशाची प्रगती साध्य करावी, हा या कवितेचा मुख्य उद्देश आहे.

प्र 7 वा. विरुद्धार्थी शब्द लिहा.

91 ज्ञान x अज्ञान

92 यश x अपयश

93 एकता x फूट

94 प्रगती x अधोगती

95 अभिमान x लाज

96 शौर्य x भीती

97 समर्पण x स्वार्थ

98 विजय x पराभव

99 प्रेम x द्वेष

100 सत्य x असत्य

प्र 8 वा खालील कवितेच्या ओळीचा भावार्थ सांगा .

101.

या कडव्यात भारताच्या सांस्कृतिक विविधतेचे आणि एकतेचे सुंदर वर्णन केले आहे. आपल्या भारत देशात विविध जाती, धर्म, पंथ आणि प्रांतातील लोक राहतात. प्रत्येकाची भाषा, परंपरा, श्रद्धा वेगळी असली तरी, ही विविधता म्हणजेच भारतातील सौंदर्याची आणि संपत्तीची ओळख आहे.

या साऱ्या विविधतेनंतरही एक गोष्ट सर्वांना एकत्र बांधून ठेवते – ती म्हणजे आपला राष्ट्रीय तिरंगा ध्वज. सर्व धर्मातील, सर्व जातीतील लोक मनापासून तिरंग्यावर प्रेम करतात. तिरंगा हा आपली एकता, अभिमान आणि देशभक्तीचे प्रतीक आहे.

प्र 9 वा. कविता पाठांतर करून घेणे .

102. तंत्र आणि विज्ञान युगातील
आम्ही बालके सारी,
ज्ञानाच्या पंखांनी आता
घेऊ उंच भरारी

राष्ट्राची सर्वोच्च धुरा ही
विज्ञानाच्या हाती
अभिमानाने गातो आम्ही
या देशाची महती.
विविध फुले अन् धर्मानी
नटलेला भारत सारा
पण सर्वांना मनापासुनी
एक तिरंगा प्यारा

शिरीष हुतात्मा आदर्श अमुचा
आम्ही शूर शिपाई,
भारतभूच्या अखंडतेची
जिंकू आम्ही लढाई

5.आमचा राष्ट्रीय खेळ - हॉकी

उत्तरसूची

प्रश्न 1.ला

1. हॉकी
2. कब्बडी
3. कॅरम
4. निरोगी बनते
5. पांढरा
6. 35-35 मि.
7. मध्यरेषा
8. मेजर ध्यानचंद

9. लाकडी असते

10. बॅडी

प्रश्न 2रा

11. निरोगी

12. हॉकी

13. पाच

14. 163 ग्राम

15. 652 ग्राम

16. ‘ण’

17. आयताकृती

18. 1840

19. ‘हल्ला'

20. 789

21. 35-35 मि.

22. 11

23. 60 यार्ड (52-24 मीटर)

24. दंडात्मक

25. मेझर ध्यानचंद

26. सिमारेषा

27. धनसंपदा

28. पांढरा

29. एकाग्रता

30. दोन

प्रश्न 3रा

ब

31. क्रिकेट

32. बैठे खेळ

33. फुटबाॅल

34. मैदानी खेळ

35. नेमबाज

36. डोक्यावरील सुरक्षा कवच

37. बुद्धिबळ

38. सुवर्ण पदक

39. हॉकी

40. हातातील मोजे

प्रश्न 4था

41. परदेशी 42. पराजय

43. मरण 44. वाईट

45. चूक 46. अरुंद
47. कडू 48. कुप्रसिद्ध
49. अनारोग्य 50.असमान

प्रश्न 5 वा

51. निरोगी 52. फार, पुष्कळ
53. सशक्त 54. आराम, सवड
55. नाव 56. बाई
57. अतिशय 58. निष्ठा, श्रद्धा
59. संपत्ती 60. माणूस

प्रश्न 6 वा

61. खेळ आणि व्यायामाची नितांत गरज आहे.
62. हॉकी
63. खेळामुळे शरीर सुदृढ राहते, मन कणखर बनते, आत्मविश्वास वाढतो आणि स्फूर्ती येते.
64. खो-खो, बॅडमिंटन, क्रिकेट, हॉकी, फुटबॉल, कब्बडी.
65. कॅरम, बुद्धिबळ, सापशीडी, लुडो.
66. मेजर ध्यानचंद यांना
67. सचिन तेंडुलकर
68. साधारणपणे अडीच हजार वर्षापूर्वी ग्रीक देशात झाला.
69. शिटी
70. 11
71. ‘ण’
72. काका
73. 100 यार्ड
74. सिमारेषा
75. हॉकी स्टिक, हॉकीचा चेंडू, दोन लाकडी खांब, जाळी.
76. छत्रीच्या दांड्यासारखा असतो.
77. 163 ग्राम
78. दोन

प्रश्न 7 वा

79. शरीर सुदृढ राहते, मन कणखर बनते, आत्मविश्वास वाढतो, स्फूर्ती येते. सांघिक भावना निर्माण होते.
80. धिप्पाड, किरकोळ शरीरयष्टीचे पण तीक्ष्ण नजरेचे, लवचीक व चपळ हालचाल करु शकणारे खेळाडू असावे.
81. खो-खो, कब्बडी, क्रिकेट, कुस्ती, हॉकी, फुटबॉल, हॉलीबॉल, बॅडमिंटन इ.
82. हॉकी स्टिक लाकडी असते. तिचा आकार छत्रीच्या दांड्यासारखा असतो. ती डाव्या बाजुला काहीशी चपटी तर दुसऱ्या बाजुला गोल असते. स्टिकच्या खालच्या बाजुस ‘ण’ आकाराचे वळण असते. या वळणातून दोन व्यास असलेला चेंडु सहज निघून जाऊ शकतो.

6.डॉ.चंद्रशेखर व्यंकटरामन

उत्तरसूची

प्रश्न 1.ला

1. डा. चंद्रशेखर
2. 1930
3. पार्वती अम्मा
4. 1888
5. इंग्रजी व भौतिक
6. 1921
7. भारतीय तंतुवाद्ये
8. 1943
9. 28 फेब्रुवारी
10. भारतरत्न

प्रश्न 2रा

11. चंद्रशेखर अय्यर
12. 15 व्या
13. नोबेल पुरस्कार
14. खूप प्रोत्साहन
15. शिक्षक
16. पार्वती आम्मा
17. 7 नोव्हेंबर 1888
18. तामिळनाडू मधील तिरुचेरापल्ली जवळील थिरुवनैकवल्ल.
19. 1921
20. भारतीय तंतूवाद्ये
21. 21 नोव्हेंबर 1970
22. 16
23. 8
24. पगडी
25. सर चंद्रशेखर व्यंकटरमन
26. विज्ञान
27. ‘भारतरत्न’
28. सुरक्षित
29. 21 नोव्हेंबर 1970
30. 28 फेब्रुवारी 1928

प्रश्न 3रा

ब

31. 1930
32. 1921
33. 1888
34. 1928

35. 1943
36. 1954
37. 1986
38. 1970

प्रश्न 4था

39. नावड 40. रात्र

41. असाध्य 42. सहज

43. स्वीकय 44. अनेक

45. लहान 46. उत्तर

47. अपुणा 48. प्रसिद्ध

प्रश्न 5 वा

49. जल 50. खेडे

51. मुल्यवान 52. माता

53. खजिना 54. पिता

55. सरिता 56. होतकरु

57. दिवस 58. चतूर

प्रश्न 6 वा

59. सर चंद्रशेखर व्यंकटरमन

60. चंद्रशेखर अय्यर व पार्वती अम्मा.

61. भारतरत्न सर. चंद्रशेखर व्यंकटरमन होय.

62. 7 नोव्हेंबर 1888 साली.

63. तामिळनाडुमधील तिरुचेरापल्ली जवळील थिरुवनैकवल्ल या गावी.

64. शिक्षणाला

65. ब्रिटनला

66. भारतीय तंतू वाद्ये

67. सर्वांना थकक करुन सोडणारी होती.

68. प्रेरणा

69. इंग्रजी आणि भौतिक

70. मद्रासी जरीकाठी पगडी

71. प्रेम आणि प्रचंड अभिमान

72. रामन इन्स्टिट्यूट ऑफची स्थापना केली.

73. 27 फेब्रुवारी 1928.

74. पाणी, बर्फ यामधुन प्रकाशाचे विकिरण

75. पदार्थांच्या अणु विषयक प्रक्रिया

76. भारतरत्न

77. 28 फेब्रुवारी

78. 21 नोव्हेंबर 1970

प्रश्न 7 वा

79. रामन यांनी केलेल्या संशोधनामुळे जगातील अनेक नवनोवन शोध लावले गेले. त्यामुळे लोकांचे ांजवन सुरांक्षत व सुखी होण्यास मदत झाली.
80. सर सी.व्ही रामन यांनी आपला रामन इफेक्टचा शोध ांनबंध 28 फेब्रुवारी 1928 रोजी प्रांसद्ध केला. त्याची आठवण म्हणुन 1986 साला पासुन 28 फेब्रुवारी हा ांदवस ांवज्ञान ांदन म्हणुन साजरा करतात.
81. दोन ांकंवा दोनापेक्षा जास्त शब्दांना ांकंवा वाक्याना जोडणाांया शब्दांना उभयान्वयी अव्यय असे म्हणतात.
82. डा. अब्दुल कलाम, डा. सी.व्ही. रामन, श्रीांनवास रामानुजन, जगदीशचंद्र बोस, ांवक्रम साराभाई.
83. रांवंद्रनाथ टागोर, मदर तेरेसा, अमत्यां सेन, हरगोांवंद खुराणा.

7. आठवणींचे गाव

उत्तरसूची

1) आठवणींच्या गावात
2) पिंपळाचा पार
3) निळा ,पोपटी व हिरवा
4) निळा पोपटी व हिरवा
5) नदी
6) नारळाच्या
7) सूरपारंब्या
8) निळा पोपटी पहाटवारा
9) बैल व गाय
10) पिंपळाच्या पारावर
11) आंब्याच्या झाडांची बाग
12) अतिशय खोल
13) दाट
14) नारळाचे झाड
15) अपेक्षा
16) झाडाच्या भोवतीचा कट्टा
17) समूहदर्शक
18) हिरव्या पाऊलवाटांनी
19) बैलांची
20) मोर
21) कपिला
22) गगन, अंबर ,नभ ,ख, आभाळ

23) सरिता ,तरंगिनी

24) अनिल ,पवन, वायु ,समीरण

25) समुद्र ,सिंधू, अर्णव ,रत्नाकर

26) दुःख

27) पाताळ

28) द्वेष

29) विस्मरण

30) भाषेचे अलंकार

31) अनुप्रास

32) श्लेष

33) यमक

34) आठवणीच्या गावात पिंपळाचे झाड असावे पहाटेचा निळसर वारा असावा ,गावाकडेने नदी असावी ,गोठ्यात ढवळ्या पवळ्या बैलांची जोडी,व कपिला गाय,तसेच गर्द आमराई, निळे निळे आकाश, अथांग सागर ,आकांक्षाचे माड असावे आणि अशा सुंदर आठवणीच्या गावी मोरपिसांचा पदर लेवून जावे .

35) नारळाच्या झाडाला `आकांक्षाचे माड`असे कवींनी म्हटले आहे. कारण `आकांक्षा` म्हणजे अपेक्षा ,जसे नारळाचे झाड उंच आकाशाकडे झेपावणारे असते तशाच आपल्या आकांक्षा देखील उंच आकाशाला भिडणाऱ्या असाव्यात म्हणजे जीवनात मोठी उद्दिष्ट ठेवावीत आणि ती साध्य करण्यासाठी तसे प्रयत्न करावेत असे कवीला वाटते.

36) आठवणीच्या गावात गर्द आमराई असावी निळेनिळे आकाशही असावे तिथे एकमेकांसोबत रुसत फुगत सुरपारंब्या खेळताना आनंदाला भरती यावी असे कवीला वाटते.

37) कवीला जिव्हाळयाच्या आपुलकीच्या नात्याने भरलेले गाव हवे आहे .त्या गावात सगळे लोक एकमेकांशी प्रेमाने राहतील घराभोवती सुंदर असे पिंपळाचे पार असेल आणि त्या पारावर फावल्या वेळेत बसून लोक आपुलकीच्या, प्रेमाच्या गप्पा मारतील.म्हणजेच कवीला मैत्री ,प्रेमाने, आपुलकीने नटलेले निसर्गशी जोडलेले सुंदर गाव हवे आहे.

38) कवीला असे गावा हवे आहे. ज्या गावात शेतामध्ये काम करणारे ढवळ्या पवळ्या नावाचे बैल असावेत, गोठ्यात कपिला गाय असावी तसेच स्त्रियांनी मोरपिसांचा सुंदर पदर अंगावर घेऊन आठवणींच्या गावी जावे.

39) अनुप्रास अलंकार

कारण या अलंकारात वाक्यात किंवा कवितेच्या चरणात एकाच अक्षरांची पुनरावृत्ती होऊन त्यातील नादामुळे जेव्हा त्याला सौंदर्य प्राप्त होते तेव्हा तो अनुप्रास अलंकार होतो. या ठिकाणी `क`या अक्षराची पुनरावृत्ती झाली आहे.

40) यमक जुळणाऱ्या जोड्या

झाड - माड

वरती – भरती

घराभोवती - गप्पा भोवती.

पवळया – ढवळया

पडो - नावडो

41) भाषेच्या अलंकाराचे प्रकार दोन आहेत. ते म्हणजे शब्दालंकार व अर्थालंकार.

42) अ) अधीन ब) ज्योती

43) अ) गर्द ब) अथांग क) निळया ड) हिरव्या

44) माझा स्वप्नातला गाव सुद्धा खूप सुंदर असावा निसर्ग सौंदर्याने नटलेला असावा, गावाच्या कडेने उंच डोंगर, झुळझुळणारी नदी, गावात सुंदर मंदिर ,शाळा, गुजगोष्टी करण्यासाठी पिंपळाचा पार असावा असे वाटते.

45) गावाकडे नदी असावी, या वाक्यावरून तर माझा खूप साऱ्या आठवणी ताज्या होतात. नदीकटी खेळण्याचा अनुभव, आईसोबत कपडे धुण्याचा अनुभव, संध्याकाळी नदीकाठी बसून सूर्यास्त पाहणे, पक्षांची किलबिल ऐकणे आणि गार वाऱ्याचा स्पर्श. या सर्व आठवणी ताज्या होतात.

46) ग्रामीण जीवन निसर्गरम्य व हिरवाईने नटलेले शांत असते ,मात्र शहरी जीवनात गजबजलेले सतत गोंधळ, वाहतुकीची वर्दळ, गाड्यांचा आवाज ऐकू येत असतो.

ग्रामीण जीवनात कमी सुविधा शहरी जीवनात सर्व सुविधा. ग्रामीण जीवनात कमी लोकसंख्या सगळे एकमेकांना ओळखतात. शहरात लोकसंख्या जास्त कोणाला कोण ओळखत नाहीत. ग्रामीण जीवनात प्रदूषण कमी शहरी जीवनात प्रदूषण जास्त.

47) `माझ्या गोड आठवणी`

लहानपणीच्या गप्पा रंगल्या,
अंगणातल्या खेळात मोहरल्या,
आईच्या ओव्या अंगाई गीते,
मनात अजूनही गुंजत राहिते.

48) माझ्या कोकणातील सुंदर आठवणी. मी उन्हाळयाच्या सुट्टीमध्ये माझ्या मामाकडे कोकणात गेले होते. त्यांचं घर शेतातच होतं.सकाळची पहिली किरणे हिरव्यागार डोंगरावर पडली होती.

सभोवताली पसरलेली गर्द झाडी होती. त्यांच्या फांद्यावर बसलेले रंगीत पक्षी गोड किलबिलाट करत होते .सकाळी स्त्रिया अंगणात सडा रांगोळी करत होत्या. लांब वर डोंगराच्या कुशीतून जरा झुळझुळ वाहत होता .काही लोक गुरांच्या धारा काढत. ओढ्यावरती काही स्त्रिया पाणी भरत होत्या गार वारा अंगावर येत होता. आणि मनाला अपार आनंद देत होता. या ठिकाणचा निसर्ग इतका सुंदर आहे की जणू स्वर्गच पृथ्वीवर अवतरला आहे असे वाटत होते.

49) * माझा गाव *

माझा मला खूप आवडतो. माझा गाव खूप सुंदर आहे. माझ्या गावात त सुंदर शाळा आहे मंदिरे आहेत माझा गाव डोंगराच्या पायथ्याशी आहे माझ्या गावाच्या शेजारी एक छोटीशी नदी आहे गावातील लोक साधे प्रेमळ आणि आपुलकीने राहतात. सर्वजण एकमेकांना मदत करतात .शेतात शेतकरी मेहनत करून धान्य पिकवतात. आम्ही आमच्या गावात मित्रांसोबत वेगवेगळे खेळ खेळतो शेतात फिरतो आणि झाडावर चढणे ,पोहणे लपंडाव खेळणे या माझ्या गोड आठवणी आहेत.

50) दिल्या घेतल्या सुखदुःखांचे आठवणींचे झाड असावे. या कवितेच्या ओळी मला खूप आवडल्या करण आम्ही आमची सुखदुःखे ज्या ठिकाणी बसून एकमेकांना सांगतो आपले मन हलके करतो. अशा गावाची कुणालाही आठवण येणार.

51) आठवणींचा गाव असावा
जिव्हाळयाच्या घराभोवती
पिंपळाचा पार असावा
आपुलकीच्या गप्पा भोवती.
गावाकडेने नदी असावी
निळा पोपटी पहाटवारा,
हिरव्या पाऊलवाटांनी
पापणीचा भिजे किनारा.

8. परोपकाराचे फळ

उत्तरसूची

1) क. रत्ना
2) क. गावाबाहेर
3) क. गुरु
4) ड .औषधाच्या बाटल्या
5) अ .आठवडा
6) अ .एक
7) क. इतरांना त्रास देणे
8) क .आनंदी

9) ड .आनंदी
10) ब .अप्पा
11) क .गरजूंसाठी
12) अ .केलेले उपकार जाणणारा
13) चतुर्दशीची
14) थरथरत्या
15) देवाचे काम
16) समाजाच्या
17) राक्षसाचं
18) संपत्तीचा
19) मंद हास्य
20) बेटगेरी कृष्णशर्मा
21) दया करा अन माझ्या मुलाला वाचवा
22) गाठोड्यातून चोराने वैद्याच्या घरातील सर्व वस्तू आणल्या होत्या.
23) भीमनायकाचा मुलगा
24) भिमनायक
25) तापाने तळमळत होता.
26) वैद्याच्या
27) वैद्याची
28) एका छोट्या खेड्यात
29) मुलाची आई
30) अंथरूण
31) कृष्णपक्षातील चतुर्दशीची रात्र होती. त्यामुळे घराला चहुबाजूनी घेरले होते.
32) दिनपणा
33) मुलाचे डोळे
34) दहाचे ठोके
35) बरोबर
36) चूक
37) बरोबर
38) बरोबर
39) चूक
40) डॉक्टर
41) मोबाईल
42) रेडिओ
43) टीव्ही

44) सर्जन
45) पेन
46) टेबल
47) फोटो
48) कॅलेंडर
49) रेल्वे स्टेशन
50) दाग दागिने
51) अस्ता व्यस्त
52) पैसा अडका
53) अक्राळ विक्राळ
54) झोप मोड
55) पय
56) उजेड
57) तनुजा
58) पंक
59) सूर
60) वारंवार विनंती करणे
61) कमतरता असणे
62) खूप भीती वाटणे
63) घाबरणे/रोमांचित होणे
64) भावना दाटून येणे
65) आश्चर्यचकित होणे
66) देणे
67) वैद्याची पत्नी गावाबाहेरच घर नको म्हणत असताना वैद्याने ते घर घेतले होते. घर गावाबाहेर असल्यामुळे घरात चोरी झाली होती. चोरांनी घरात एक पैसा ,धान्याचा कणही ठेवला नव्हता म्हणून वैद्याची पत्नी रागावली होती.
68) `हे लोक आपल्याला फसवणार तर नाहीत ना? नको म्हटलं तरी पोलिसांनी आपल्या घराचा चोरीचा तपास चालूच ठेवला आहे. त्यामुळे यांचा मला मारायचा तर विचार नाही ना? तसं झालं तर माझ्या रत्नाचं काय होणार? चोरांच्या बरोबर जाताना वैद्याच्या मनात हे वेगवेगळे विचार येत होते.
69) चोर दिसायला काळे व धिप्पाड होते. डोक्यावर वाढलेले केस अस्ताव्यस्त पसरलेले,विजार घातलेली, अंगावर काळी घोंगडी घेतली होती.
70) "रक्षण करण हे देवाचं काम… मारणे हे राक्षसाचं काम" वैद्याने सांगितलेले हे शब्द भिमनायकाच्या मनाला भिडले. त्याच्या मनात प्रश्न उभा राहिला. `मी रक्षण करण्याचे कोणतेही काम केलं नाही .देव मला कशी मदत करणार? हा विचार मनात येऊन चोरांच्या धन्याचे मन परिवर्तन झाले.

71) कारण वैद्यांच्या उच्चारलेल्या शब्दांमुळे चोराचा नायक भीमनायकाचे मन परिवर्तन झाले होते. त्यामुळे दुसऱ्याच दिवशी भीमनायक स्वतः वैद्यच्या घरी चोरलेल्या वस्तू परत देण्यासाठी आला होता .भिमनायकाने वैद्यांना नमस्कार करून माफी मागितली व दया करून हे आपलं साहित्य घ्या अशी विनंती केली म्हणून वैद्याच्या पत्नीच्या चेहऱ्यावर मंद हास्य उमलले.

72) कारण चोरांच्या धन्याला एकुलता एक मुलगा तो मुलगा चार-पाच दिवसापासून तापाने तळमळत होता. त्याला बरं होण्यासाठी औषध देणे गरजेचे होते म्हणून चोर वैद्यांना धन्याच्या घरी येण्याचा आग्रह करत होते.

73) अ) दीन _पणा ब) पाय _ वाट

74) शिल्लक , धिप्पाड , घट्ट, अप्पा, लख्ख, काळीकुट्ट.

75) दुहेरी अवतरी चिन्ह, प्रश्नचिन्ह, स्वल्पविराम पूर्णविराम आणि उद्गारवाचक चिन्ह.

76) आहाहा!

77) हॅट्!

78) अबब!

79) छेछे !

80) हे वाक्य वैद्याच्या पत्नीने वैद्यांना उद्देशून म्हटले आहे.

81) हे वाक्य भिमनायकाने वैद्यांना उद्देशून म्हटले आहे

82) हे वाक्य ज्यावेळी मुलांची आई थरथर त्या आवाजात म्हणाली "बाळाला घाम आलाय" तेव्हा वैद्य मुलाच्या आईला उद्देशून हे वाक्य म्हणतात.

83) हे वाक्य जेव्हा जंगलातून वैद्य व चोर धन्याच्या घरी जात असतात. तेव्हा वाटेत चोरांना नाग साप दिसतो त्यावेळी त्यामधील एक चोर वैद्यांना उद्देशून हे वाक्य म्हणतात.

84) हे वाक्य भिमनायकाने पाठवलेल्या माणसांनी वैद्यांना उद्देशून म्हटले आहे. कारण भीम नाईकाला वाटते की ते आलेले व्यक्ती चोरी करण्यासाठी आले आहेत.

85) हे वाक्य वैद्यांनी त्यांच्या पत्नीला उद्देशून म्हटले आहे.कारण घरातील सर्व वस्तू चोरांनी चोरून घेऊन जातात.व रत्ना फार रागावलेली असते. तेव्हा वैद्य तिची समजूत काढण्यासाठी हे वाक्य बोलतात.

86) आपण या पाठातून निस्वार्थ भावना, दया, परोपकार आपल्या जीवनात कशाप्रकारे अंगीकृत करून घ्यावे, आपल्यापरीने जेवढे होईल तेवढे गरजू व्यक्तींना मदत करणे त्यांच्याबद्दल प्रेम,आपुलकी व सहानुभूती बाळगणे या सर्व गोष्टी आम्ही शिकलो आहोत.

87) हो नक्कीच मदत केली असती. कारण दुसऱ्याला मदत केल्यामुळे आपले भले होते आपल्याला देवाचा आशीर्वाद मिळतो असे आमच्या शाळेत शिक्षकांनी, घरात आई-वडिलांनी आम्हाला शिकविले आहे. कारण प्रत्येक व्यक्तीला कोणाची ना कोणाची कायम गरज भासतेच त्यामुळे गरजूवंतांना निस्वार्थ मदत करणे हा आपला धर्म समजावा.

88) एका गावात एका वर्षी खूप खूप पाऊस पडला, पावसाच्या पाण्याने गावात पूर आला. गावातील लोकांची घरे धारे शेतीवाडीतील पिके पाण्याखाली वाहून गेली. त्यां लोकांना राहण्यासाठी कोठे

आसरा सापडला नाही त्यावेळी आम्ही त्या लोकांच्या मदतीला धावून जाऊन त्यांना काही आमचे जुने कपडे, घरातील काही धान्य औषध गोळया देऊन मदत केली.

89) हो मी नक्कीच शाळेत निस्वार्थपणे माझ्या मित्र-मैत्रिणींना मदत करत असते. काही वेळेला त्यांना वह्या, पेन माझे पुस्तक देऊन मदत करते तर काही वेळेला त्यांना अभ्यासामध्ये मदत करत असते.

90) शेतकरी व गरुड

एकदा एक शेतकरी रानात फिरत असता त्याला काट्यांच्या झुडपात अडकलेला एक गरुड दिसला. त्या पक्षाचे सौंदर्य पाहून त्याला त्याची दया आली व त्याने त्याला त्या काटेरी झुडपापासून सोडवून मोकळे केले. मोकळा होताच गरुड आकाशात उडून गेला .इकडे तो शेतकरी उन्हाचा त्रास नको म्हणून एका पडक्या भिंतीजवळ बसला काही वेळाने तो गरुड खाली आला व त्या शेतकऱ्याचे पागोटे चोचित घेऊन पळत सुटला व काही अंतरावर ते टाकून दिले .हा प्रकार पाहून गरुडाच्या कृतघ्नतेबद्दल शेतकऱ्याला फार राग आला .तो बसल्या जागेवरून उठला व आपले पागोटे घेऊन पुन्हा त्या पडक्या भिंतीजवळ आला. पण ती भिंत त्याला सगळीच पडलेली दिसली तेथे फक्त मातीचा ढीग होता. ते पाहून गरुडाने आपला जीव वाचवला ही गोष्ट त्याच्या लक्षात आली व त्या मुक्या प्राण्यांच्या परोपकाराचे कौतुक करून तो घरी गेला.

तात्पर्य: सत्कार्याचे फळ मिळाल्याशिवाय राहत नाही.

91) परोपकार

परोपकार म्हणजे दुसऱ्याच्या भल्यासाठी निस्वार्थपणे केलेले कार्य. ज्या व्यक्तीच्या मनात करुणा दया आणि सहानुभूती आहे, तोच खरा परोपकारी असतो. परोपकार केल्याने समाजात सौहार्द आणि बंधुभाव वाढतो .

आपल्या धर्मग्रंथातही परोपकाराचे महत्व सांगितले आहे. असे म्हटले की शरीर हे परोपकारासाठीच आहे. इतरांची मदत केल्याने आपल्या मनाला समाधान मिळते आणि जीवन अर्थपूर्ण होते.

92) परोपकार या पाठातील आम्हाला वैद्य यांचे पात्र खूप आवडले .कारण त्यांनी आपल्या जीवाची परवा न करता , आपल्या पत्नीला समजावत आमचे हे वैद्यकीय ज्ञान पैसा कमविण्यासाठी नाही, समाजाच्या सेवेसाठी आहे. आपल्याला थोडं फार समाजाकडून मिळालं की झालं". आजारी लोकांना औषधोपचारासाठी मदत करणे हे परोपकाराचे उत्तम उदाहरण आहे. परोपकार फक्त पैशानेच नाही तर शब्दाने आणि कृतीनेही करता येतो एखाद्याला योग्य सल्ला देणे संकटात धीर देणे हे ही परोपकार आहे.

93) भीमनायक जेव्हा कृतज्ञतेने वैद्यांशी बोलू लागला, "आपल् अंथरूण माझ्या मुलाच्या शेजारी आहे. तेवढं मात्र आणलं नाही. आपले आशीर्वाद म्हणून ते माझ्या मुलासाठी राहू दे, मालक" हा प्रसंग मला खूप आवडला कारण भिमनायकाला आपली चूक कळली व व त्याने माफी मागितली कारण माणूस चुकत चुकत शिकत असतो मात्र चुका पुन्हा होऊ नये याची काळजी घेतली पाहिजे.

9.आम्ही टिकलो तर तुम्ही टीकाल

उत्तरसूची

प्रश्न 1 अ) रिकाम्याजागा भरा.

1. पर्जन्यमान
2. धोक्यात
3. आजार
4. पर्यावरणाचे
5. सजीव
6. पर्यावरण

ब) समानार्थीशब्द.

7. समुद्र= सागर, रत्नाकर
8. सूर्य = भास्कर मित्र रवी
9. सरिता = नदीत, तटिनी
10. पृथ्वी= वसुंधरा, धरती

क) खालीलप्रश्नांनायोग्यपर्यायनिवडा.

11. पृथ्वीवर प्रदूषण कोण वाढवत आहे.
    ड) मानव
12. पृथ्वीला तापमान वाढीपासून वाचविण्यासाठी.
    ब) झाडे लावली पाहिजेत.
13. समुद्राच्यामते पाणी कोण दूषित करत आहेत.
    क) नद्या व माणसे.
14. ओझोनचा थर कमी होण्याचे मुख्य कारण कोणते सामान्य कोणते?
    क) प्रदूषण.

ड) खालील म्हणी पूर्णकरा.

15. भटाला दिली ओसरी भट हात पाय पसरी
16. चोराच्या मनात चांदणे
17. झाडे लावा झाडे जगवा

इ) जोड्याजुळवा.

18. सुरक्षित - असुरक्षित
19. सजीव - निर्जीव
20. वाढ - घट
21. पर्जन - पाऊस

प्रश्न 2 रा थोडक्यात उत्तरे द्या.

22. या पाठात पवनराजा असे कोणाला म्हटलेआहे?
    = वाऱ्याला म्हटले आहे.
23. समुद्र कोणाला सुंदर म्हणतो?
    = समुद्र पृथ्वीला सुंदर म्हणतो.
24. पृथ्वीवर बुद्धीमान गणला जाणारा प्राणी कोणता?
    = पृथ्वीवर बुद्धिमान गणला जाणारा प्राणी मानव होय.
25. वसुंधरा दिन केव्हा साजरा करतात

= वसुंधरा दिन 22 एप्रिल रोजी साजरा करतात.

26. या पाठात "भटाला दिली ओसरी भट हात पाय पसरी" असे कोणी म्हटले आहे.

= हे वाक्य पृथ्वीने समुद्राला उद्देशून म्हटले आहे.

प्रश्न 3 रा दोन ते तीन वाक्यात उत्तरे द्या.

27. या जगात निसर्गनिर्मित गोष्टी कोणत्या आहेत?

= या जगात ओढे तलाव आकाश सूर्य वारा पृथ्वी समुद्र इत्यादी गोष्टी निसर्गनिर्मित आहेत.

28. पृथ्वी सुंदर का दिसते?

= पृथ्वीवरील फिगर झाडे, वेली उंच उंच पर्वत शिखरे स्वच्छ ओढेसरोवरे नद्याहेसारे पृथ्वीवरती दागिन्यासारखे आहे म्हणून पृथ्वी सुंदर दिसत आहे.

29. आम्ही टिकलो तरच तो टिकेल असे कोणी म्हटले?

= आम्ही टिकलो तरच तो टिकेल असे सूर्याने म्हटले आहे.

30. शेवटी पृथ्वीने काय संदेश दिला?

= सर्वांनी मिळून पर्यावरणाचे रक्षण केले पाहिजे असा पृथ्वीने सर्वांना संदेश दिला आहे.

31. या नाटकात कोणकोणती पात्रे आहेत?

= पृथ्वी वारा सूर्य नदी समुद्र व आकाश असे पात्रे आहेत.

32. झोन ची जाडी दिवसेंदिवस का कमी होत आहे?

= पृथ्वीवरील प्रदूषण वाढल्यामुळे ओझोन ची जाडीदिवसे दिवस कमी होत आहे

प्रश्न 4 था तीन ते चार वाक्यात उत्तरे लिहा.

33. नद्या व समुद्र दूषित का झाले आहेत?

= नद्या व समुद्र दूषित व्हायला कारण मानव आहे मानवाने शहरातील सांडपाणी कारखान्यातील दूषित रासायने
मिश्रण पाणी नदी नाले यामध्ये सोडले व नद्याचे पाणी दूषित झाले या नद्या पुढे जाऊन समुद्राला मिळाल्या त्यामुळे
नद्यात समुद्राचे पाणी दूषितझाले.

34. आपले जीवन सुरक्षित राहण्यासाठी काय करायला हवे?

= आपले जीवन सुरक्षित राहण्यासाठी जंगलतोड थांबून वृक्षारोपण करावे पाणी जिरवा पाणी वाचवा हवेचे पाण्याचे
प्रदूषण टाळले पाहिजे.

35. आकाशावर कोणकोणत्या घटकांचा परिणाम झाला आहे?

= जंगलतोडीमुळे पावसाचे प्रमाण कमी झाले आहे हवेतील उष्णता वाढली आहे शस्त्राचा स्पर्धेच्या नावाने देशा
देशातून अनु स्पर्धा व क्षेपणास्त्राच्या चाचण्या अंतराळात सोडले जाणारे कृत्रिम उपग्रह या सर्वाचा परिणाम
आकाशावर होत आहे.

36. माणसाच्या कोणत्या कृतीमुळे पर्यावरणाचा ऱ्हास होतो, सविस्तर लिहा.

= नदी नाले प्रदूषित करणे कारखान्याचा धूर दूषित रासायनिक मिश्रित पाणी प्लास्टिकचा वापर जंगलतोड इत्यादी कृतीमुळे पर्यावरणाचा ऱ्हास होत आहे.

10.वाचपुस्तके

उत्तरसूची

प्रश्न 1ला.

अ. जोड्या जुळवा

अ.	ब
1. पुस्तके	ज्ञानाचे भंडार
2. वाचनाची	सवय विचारशक्ती वाढते.
3. चांगलीपुस्तके	आपले खरे मित्र असतात.
4. षडरिपू	सहा रिपू
5. रिपू	शत्रु

ब. खालील प्रश्नांसाठी योग्य पर्याय निवडा

6. पुस्तक कशाचे भंडारआहे.
   B. ज्ञानाचे.
7. पुस्तके कोणासारखे असतात
   C. मित्रासारखी.
8. या कवितेचे नाव काय आहे
   D. वाचपुस्तक
9. "वाच पुस्तक" या कवितेचे कवी कोण आहेत?
   C. अविनाश ओगले.
10. खालीलपैकी कोणते काव्यप्रकार अविनाश ओगले यांनी लिहिले नाहीत.
    D. श्लोक.

क. नवीन शब्दांचे अर्थ लिहा

11. सन्मान = मान
12. रुक्ष = कोरडे
13. संस्कार = चांगले विचार व मूल्यशिक्षण
14. अध्ययन = शिकणे मन लावून अभ्यास करणे
15. अभिमान = गर्व किंवा सन्मान

ड. खालील कवितेच्या ओळी पूर्ण करा

16. ग्रंथावाचूनअर्थहीनहे..... अवघे जेवण
    जिंदगीत जर मान पाहिजे.......वाच पुस्तके

इ. जोडून येणारे शब्द शोधून लिहा.

17. वाचा–पुस्तके
18. वचन–लेखन
19. शिक्षक – विद्यार्थी
20. शाळा – वर्ग
21. ग्रंथालय – वचन

प्रश्न 2 रा रिकाम्या जागा भरा

22. पुस्तक म्हणजे.ज्ञानाचे भंडार.

23. वाचनामुळे चांगले संस्कार होतात.
24. संस्कारी माणूस समाजासाठी उपयोगीठरतो
25. या कवितेचे कवीअविनाश ओगले हे आहेत.
26. रोज वाचन केल्याने विचारशक्ती वाढते.

प्रश्न 3 रा अ. थोडक्यात उत्तरे लिहा.

27. पुस्तके आपल्याला कसे असतात?

- चांगले मित्र असतात.

28. या कवितेत कशाचे महत्त्व सांगितलेआहे?

- पुस्तक वाचण्याचे महत्त्व सांगितले आहे.

29. माणसाचेसहा शत्रूकोणते?

- काम क्रोध मास्तर लोभ मोह मद

30. जीवन अर्थहीन केव्हा होते?

- ग्रंथाच्या वाचन अभावी जीवन अर्थहीन आहे.

ब. तुमच्या शब्दात उपयोग करून वाक्य लिहा.

31. सन्मान- आपली वर्तणूक चांगली असेल तर समाजात आपल्याला मान सन्मान मिळतो.
32. संस्कृत-आपली संस्कृती चांगली आहे.

प्रश्न 4 था खालील प्रश्नांची उत्तरे दोन ते चार वाक्यात लिहा

33. वाचपुस्तके ही ओळ वारंवार का आली आहे?

- कारण ती ओळ वाचनाचे महत्त्व सांगत आहे.

34. या कवितेनुसार ज्ञान मिळविण्यासाठी काय केले पाहिजे?

- ज्ञान मिळवायचे असेल तर ग्रंथ वाचन केले पाहिजे.

35. अविनाश ओगले यांनी कोणकोणते साहित्यप्रकार लिहिले?

- अविनाश ओगले यांनी कविता संग्रह विडंबन काव्य गझल चारोळ्या बालकविता इत्यादी साहित्य लेखन केले आहे.

36. कवीनेया कवितेमध्येपुस्तकांच्या वाचनाचे महत्त्व कसे वर्णन केलेआहे?

- माणसाला जगण्याचे भान पाहिजे असेल तर जगात मानसन्मान पाहिजे असेल तर सहा शत्रूपासून वाचायचे असेल तर व आपल्या जीवनात सुख समाधान व संस्कृती जपायचे असेल तर आपली मान मराठी जपायची असेल तर कवी म्हणतात पुस्तकाच्या वाचनाने हे सारे सामर्थ्य प्राप्त होतात.

11. गोडगाणी

उत्तरसूची

- **या लाडक्या मुलांनो!**

1. हिंदवी युगाचे
2. लाडक्या

3. आई
4. गुरुजन
5. मुलांचा
6. कर्तव्य
7. गंगेप्रमाणे
8. ज्ञान
9. शिवबांसारखे
10. नमस्कार
11. ध्येयास
12. शिल्पकार
13. गंगा
14. देशाभिमान
15. शाळेत.
16. लाडकी मुले-देशाला आधार
17. भावनेपेक्षा -कर्तव्य श्रेष्ठ
18. दिलदार व शूर राजा- शिवाजी महाराज
19. हृदयात -देशाभिमान ठेवावा
20. जे चांगले -त्याचा स्वीकार करावा
21. माता
22. ईश्वर
23. नमस्कार
24. प्रेमळ
25. धाडसी
26. लहान
27. अपवित्र
28. भित्रा
29. देशद्रोही
30. अज्ञान
31. ध्येयास लोकमान्य टिळक पूजत आहेत.
32. जे चांगले त्याचा
33. कुलशिलात मान राखला पाहिजे.
34. गुरुजन
35. भारत मातेने
36. स्वीकारणे. आम्हीआमचीजबाबदारीस्वीकारली.
37. देशाबद्दलअभिमान. मला आमच्या देशाचा खूप अभिमान आहे.
38. सतत. आम्ही सदैव कार्यरत असले पाहिजे.
39. प्रयत्न करणे. आपले ध्येय गाठण्यास सतत प्रयत्नशील असले पाहिजे.

40. नमस्कार करणे. आम्ही शाळेला जाताना देवाला वंदन करतो.
41. कारणमुलेदेशाचेआधारस्तंभआहेत. त्यांच्याप्रेरणाआणिदेशप्रेमातूनदेशघडणारआहे.
42. देशाबद्दल प्रेम भक्ती श्रद्धा व गौरव राखण्यासाठी देशाभीमानबाळगला पाहिजे.
43. प्रथमआपलेकर्तव्यनंतरभावना. देशाप्रतीप्रथम कर्तव्य निभावले पाहिजे.
44. आईला देव मानणे, त्याचबरोबर गुरूंना वंदन करणे व देशाप्रती प्रथम कर्तव्य निभावने. आपले विचार गंगेप्रमाणे पवित्र असले पाहिजे. या नवीन हिंदवी युगाचे तुम्ही शिल्पकारआहात.
45. शिवबा परी जगात दिलदार शूर व्हावे
टिळकां परी सदैव ध्येयास त्या पुजावे
जे चांगले जगी या त्याचा करा स्वीकार,
नव हिंदवी युगाचे तुम्हीच शिल्पकार||

• स्वार आणि सावळ्या

1. स्वाराला
2. शिवाजी राजे
3. पोर
4. राई एवढ्या
5. तलवारीचे
6. सावळा
7. शिवाजी राजे
8. शेला
9. टाच
10. रणात
11. पराक्रमांच्या
12. हसू
13. नसानसात
14. बक्षीस
15. डोळे
16. सूर्य
17. सीमा
18. फुकट
19. भित्रा, भेकड
20. मागे
21. बेईमानी
22. कठीण
23. प्रेम
24. पराक्रम: शिवाजीराजांनी रणांगणात पराक्रम गाजविला.
25. इमानी: शिवाजी राजांचे मावळेइमानी होते.

26. तलवार
27. राई राई एवढ्या
28. शिवाजी राजांचा
29. बरचीचे
30. सीमा ओलांडून जाणे
31. मर्द मराठ्यांचा बच्चा आहे असे सांगतो.
32. हिम्मतबाजी
33. मोट म्हणजे विहीर
34. सावळयाचा चेहरा रागाने लाल भडक झाला आहे.
35. शिवाजी राजांच्या हुकुमाशिवाय
36. शिवाजीराजांनी तलवार, बरची,भाला इत्यादी शस्त्राची नावे
37. स्वराज्याच्या सीमेतून कोणीतरी शत्रू जात आहे असे वाटून सावळयाचे तोंड रागाने लाल झाले आहे.
38. कारण शिवाजी राजांच्या परवानगीशिवाय कोणालाही स्वराज्यातून जाऊ देणार नाही म्हणून लगाम खेचून येतेच थांबण्यास सांगितले आहे.
39. शिवाजीराजांनी सावळयास इनाम म्हणून शेला दिला व पुन्हा बोलण्यास सांगितले, " खबरदार जर टाच मारुनी जाल पुढे चिंधड्या उडवीन राई राई एवढ्या."
40. मुलाच्याचेहऱ्याला चंद्राची व सूर्याची उपमा दिली आहे.
41. कारण स्वराज्यातून जाताना शिवाजी राजांच्या हुकुमाशिवाय कोणीही जाऊ शकणार नाही म्हणून कोणी पुढे गेल्यास “उडविन चिंधड्या” असेसावळा म्हणाला.
42. शिवाजीराजे म्हणजे फक्त दाढी वाढून फिरणारेनव्हेतरशूरवीरदिलदारज्यांनीअनेक शत्रूंना रणांगणात लोळविले असे शिवबा राजे.
43. शिवाजी राजे म्हणतात, तू खरच इमानी आहेस, तुला बक्षीस म्हणून हा माझा शेला घेआणि सावळया पुन्हा एकदा म्हण, "खबरदार जर टाच मारुनी जाल पुढे चिंधड्या उडविन राई राई एवढ्या".
44. कुण्या गावचे पाटील आपण कुठे चालला असे
शीव ही ओलांडूनीतीरसे?
लगाम खेचा या गोडीचा राव टांग टाकुनी
असे या तुम्ही खड्या अंगणी.

- नव्या जगाचीआण

1. शपथ
2. सोन्याचं
3. पोलादी
4. दंडातून
5. धडक मारून
6. कपाळावर

7. घणाच्या
8. शेती.
9. हत्यार
10. घास
11. जीवदान
12. जित्या पाण्याचे
13. लोखंडी दंडातून
14. घामामधून- पिकलं रान
15. घामाच्या थेंबा मधून - पिकेलघास
16. श्वासामधून- जगाचे गाण.
17. घणाच्याघावामधून. - जगाची आस
18. पोलादी टाचेखालून. - जित्या पाण्याचे झरे
19. मारून धडक - फोडू खडक
20. लोखंडी दंडामधून. - विजेची ताकद
21. रान- आण
22. आस- घास
23. ध्यासामधून - श्वासा मधून
24. धडक - खडक
25. भाळावरी- माळावरी
26. कवी नव्या जगाची आण देत आहे.
27. घणाच्या घावामधून
28. पोलादी टाचेखालून.
29. घाम आलेल्या कपाळावर.
30. नव्या जगाचे गाणे जुळणारआहे.
31. घामाच्या थेंबातून
32. धडक मारून खडक फोडण्यास सांगत आहेत.
33. काम करून घाम गाळून सोन्याचे रानपिकणार आहे.
34. काम करून घामगाळून आपल्याला रान पिकवायचे आहे. त्यासाठी हत्यार उचलून गड्यांना सोबत घेऊन काम करावयाचेआहे. यासाठी कवी नव्या जगाची आण देत आहे.
35. कुदळखोर घेऊन काम करून पुढे पुढे जायचेआहे. आणि देशाला प्रगतीपथावर न्यायचे आहे.
36. देश प्रेमाने प्रेरित /कष्ट करून, कष्टात मग्न होऊन कवी भूक तहान विसरला आहे.
37. तू कष्ट करत असताना तुझ्या पायाखालून पाण्याचे झरे निघतील. तुझ्या कष्टाने तुझ्या हातात विजेची ताकद येईल यासाठी तू कष्ट करत रहा.
38. भाग्य लिहिलेल माझ तुझ, घाम आलेल्या भाळावरी
    स्वप्न लपलेल माझं तुझं इथं बरड माळावरी.
39. आपल भाग्य आपल्या घामआलेल्या कपाळावर लिहिलेल आहे. त्यात आपलं स्वप्न लपलेलं असून या स्वप्नासाठी आम्हाला खूप कष्ट करावयाचे आहेत. कष्ट करून आपल्या देशाला पुढे पुढे न्यायचे आहे.

40. तुझ्या घामाच्या घावा मधून उठे, उद्याच्या जगाचीआस
तुझ्या घामाच्या थेंबामधून, पिके भुकेल्या भावाचा घास
तुझ्या ध्यासामधून, तुझ्या श्वासामधून जुळे नव्या जगाचे गान||

12.शब्दखेळ

उत्तरसूची

प्रश्न 1ला. खालील म्हणी योग्य पर्यायी शब्द निवडून पूर्ण करा.

1. तळले
2. कुंपणापर्यंत
3. शिते
4. शेळ्या
5. आरसा
6. नसतं
7. शनिवार
8. तीन
9. पोळी
10. मामा
11. सोंग
12. देव पण
13. तिखट
14. जनाचे
15. डोंगर
16. पाय
17. जीभ
18. एक
19. पोटोबा
20. गाय

प्रश्न 2 रा.

21. विना तक्रार
22. देशसेवक
23. साप्ताहिक
24. वीरमरण
25. कर्तव्यदक्ष
26. तीट
27. कृतज्ञ
28. स्वाभिमान
29. परावलंबी
30. नंदादीप
31. अन्नछत्र

32. कृतघ्न
33. वार्षिक
34. पाक्षिक
35. वक्ता
36. नाविक
37. मृत्युंजय
38. निस्वार्थी
39. कवयित्री
40. अस्तिक
41. अथांग
42. मितभाषी
43. दैनिक
44. क्षितिज
45. आजात शत्रू
46. कर्तव्यदक्ष
47. वेदांत
48. मितभाषी
49. शिलालेख
50. कलाकार
51. गुप्तहेर
52. प्रेक्षणीय

प्रश्न 3रा.

53. तोंड देणे
    संकटांना आपण तोंड दिले पाहिजे.
54. खूप वाईट वाटणे
    महापुरामुळे झालेल्या लोकांच्या दयनीय अवस्था पाहून डोळयात पाणी आले
55. निर्णय घेणे.
    मुलांनी खेळामध्ये उत्तम कामगिरी करून दाखवण्याचा निश्चय केला.
56. भांडण लावणे.
    काही लोक ध चा मा करून पळून जातात.
57. पूर्ण होणे
    आई-वडिलांनी मुलांसाठी केलेल्या कष्टाचे सार्थक झाले.
58. कंटाळा येणे.
    सतत एखादी वस्तू पुन्हा पुन्हा मिळाली की शिसारी बसते.
59. विजय मिळवणे
    कठीण परिस्थितीवर आपल्याला मात करता आली पाहिजे.
60. नाहीसे होणे.
    सूर्योदयाची चाहूल लागतात चांदण्या नामा निराळ्या होतात.
61. खूप कौतुक करणे.
    घरी पाहुणे आले की लहान मुलांना हरभऱ्याच्या झाडावर चढवतात.

62. नमस्कार करणे.

आम्ही रोज भारत मातेला अभिवादन करतो.

63. वाईट वाटणे.

दुःखी कष्टी लोकांना पाहिले की गहिवरून येतं.

64. खूप गरीब असण.

दुःखी कष्टी लोकांच्या वाट्याला अठरा विश्व दारिद्र्य असते.

65. बरे वाटले.

आईला आपलं बाळ पाहिल्यावर अंतर हायसे वाटते.

66. विधवा होणे.

भारत मातेचे रक्षण करताना अनेक सैनिकांना वीरमरण प्राप्त झाले.त्यामुळे त्यांच्या अर्धांगिनीचे कपाळ पांढरे झाले.

67. पराभव स्वीकारणे.

भारतीय स्वातंत्र्य चळवळीमध्ये अनेक स्वातंत्र्यवीरांनी ब्रिटिशांना सळोकी पळो केल्यामुळे ब्रिटिशांनी शरणागती पत्कारली.

68. नाहीसे होणे.

फार प्राचीन मंदिरे आता लुप्त झालेली आहेत.

69. मुजरा करणे.

छत्रपती शिवाजी महाराजांना मावळे कुर्णिसात करतात.

70. पुन्हा पुन्हा एकच गोष्ट मिळणे.

दुःखी कष्टी लोकांना संकटे ही पाचवीला पुजलेले असतात.

71. एकच गोष्ट पुन्हा पुन्हा सांगणे.

आई आपल्या बाळाला सांभाळण्यासाठी दाताच्या कण्या करते.

72. थोरवी गाणे.

आम्ही सर्व आपल्या भारत मातेची महती गातो.

73. जबाबदारी स्वीकारणे.

आपले भारतीय सैन्य भारताच्या संरक्षणाची धुरा वाहतात.

74. झेप घेणे

आपल्या भारत देशाची प्रगती होण्यासाठी आपण विज्ञानाची कास धरून भरारी घेतली पाहिजे.

75. फक्त आशेवर जगणे.

चंचल वृत्तीची माणसे दिवा स्वप्न पाहतात.

76. चांगला विचार करणे.

राणी चन्नमाने आपल्या कित्तूर संस्थांचे हित जोपासले होते.

77. हट्ट धरणे.

ठाकरे ने कित्तूरचा जिल्हा जिंकण्यासाठी किल्ल्यासमोर ठाण मांडले होते.

78. प्रस्तुती करणे.

राजाने मूर्तिकारांच्या कलेची प्रशंसा केली.

79. स्फूर्ती मिळणे.

राणी चन्नमाच्या करारी पाण्यामुळे तिच्या सैन्याला चेव चढली.

80. सामोरे जाणे.

आपण संकटांना तोंड दिले पाहिजे.

81. शरणागती पत्करणे.

स्वातंत्र्य चळवळीमध्ये ब्रिटिश सैन्याने माघार घेतली.

82. अभिमान वाटणे.

साक्षीने दहावीच्या परीक्षेमध्ये प्रथम क्रमांकावर पटकावल्यामुळे तिच्या आई-वडिलांचा उर भरून आला.

83. अडथळा निर्माण करणे.

शिवाजी महाराजांनी औरंगजेबाला पराभूत करण्यासाठी घोडे मारले होते.

84. योजना आखणे.

संगोळी रायण्णा ने ब्रिटिशांना पराभूत करण्यासाठी योग्य चालीचा वेध केला.

85. युक्ती करणे

बुद्धिबळाचा खेळ जिंकण्यासाठी स्पर्धक चालीने खेळ खेळतात.

86. शर्यत लावणे.

शाळेतले विद्यार्थी आपल्या सवंगड्या बरोबर शर्यत लावतात.

87. टिळा लावणे.

आई आपल्या बाळाला दृष्ट लागू नये म्हणून काळजाचा तीट लावते.

88. विनंती करणे.

मुले सहलीला जाण्याकरिता विनवणी करू लागली.

89. नतमस्तक होणे.

आम्ही सर्वांनी भारतभूमीसाठी माथा टेकले पाहिजे.

90. वचनबद्ध होणे.

आई वडील आपल्या मुलांचे भविष्य उज्वल होण्यासाठी त्याला गळ घालतात.

91. खूप मोठे संकट येणे.

भूकंपामुळे भूकंपग्रस्त लोकांच्यावर संकटाचे आकाश फाटले होते.

92. प्रार्थना करणे.

संकटाच्या वेळी आपण देवाचा धावा करतो.

93. आज्ञा पाळणे.

तानाजीने तोरणा गड जिंकण्यासाठी शिवाजी महाराजांच्या कडून शब्द झेलला.

94. लपून बसणे.

पावसाने खूप दिवस दडी मारली.

95. मृत्यू पावणे.

सहा डिसेंबर 1956 रोजी डॉक्टर बाबासाहेब आंबेडकर यांना देवाज्ञा झाली.

96. खूप कष्ट करणे.

शेतकरी शेतामध्ये धान्य पिकवण्यासाठी खूप घाम गाळतो.

97. पसार होणे.

चोर चोरी करून लोकांच्या हातावर तुरी ठेवून पळून जातात.

98. विधवा होणे.

राजाच्या मृत्यूमुळे त्याच्या पत्नीचे कपाळ मोक्ष झाले.

99. खूप कष्ट करणे.

आपले ध्येय गाठण्यासाठी जीवाचं रान केले पाहिजे.

प्रश्न 4.था .

100. वेळी
101. रवी
102. गाळणे
103. लेखणी
104. केरसुनी
105. घड्याळ
106. आरसा
107. पोळपाट
108. तवा
109. कात्री
110. नांगर
111. कुऱ्हाड

प्रश्न 5 वा

112. वरती, खोकला, गणती, मासा
113. सारा, राग, येते,तीठ, लावीन.
114. उंच, सगळा, वाढते, पांगळे, करतो.
115. सांचे, धरावे, जावे, झाले, आहे.
116. पाणी, बघती, बसल्या, शेला, कोसळूनी.
117. लिहावे, भेदीना, वेलांट्या, मोकळे.

प्रश्न 6 वा.

118. चिमणी
119. कबूतर
120. मोर
121. कुलूप
122. खारुताई
123. पतंग
124. सूर्य
125. मिरची
126. कॅलेंडर (दिनदर्शिका)

प्रश्न 7.वा. खालील शब्दांच्या प्रमाण मराठीत जोड्या लावा?

	अ		ब
127)	आये	-	आई
128)	कंदी	-	कधी
129)	कुणीबी	-	कोणीही
130)	समदी	-	सगळी
131)	नाय	-	नाही

अ ब

132) सबूत - शब्द

133) बारीला - यावेळी

134) येडा - वेडा

135) म्होर - समोर

136) सुदिक - सुद्धा

अ ब

137) नाय - नाही

138) वावर - राहणे धाड

139) धाड - मोडणे

140) दौडत - पळणे

141) येळ - वेळ

अ ब

142) व्ह्य - होय

143) बेत - योजना

144) संग - सोबत

145) भाईर - बाहेर

146) गुळमाट - गोळमाट

13. संतवाणी

उत्तरसूची

प्र.1ला. योग्य पर्याय निवडा व उत्तर लिहा.

1. संत ज्ञानेश्वर
2. भावार्थ दीपिका
3. ज्ञानेश्वरी
4. संत तुकाराम
5. संत तुकाराम
6. दासबोध
7. सुस्वरे
8. संत रामदास

9. U

प्र.2रा. रिकाम्या जागा भरा .

10.गुरु

11.झोळी

12.गीतेवरील

13.तुकाराम बोल्होबा मोरे

14.वृक्षाची

15.संत रामदास

16.संत रामदास

17.कल्पवृक्षाखाली

18.लघुअक्षरे व दीर्घ अक्षरांना गुरुअक्षरे

19.एक व दोन

प्र.3रा. सूचनेप्रमाणे लिहा .

समानार्थी शब्द लिहा.

20.सखा

21.वृक्ष

22.पवन

23.काया

24.पत्नी

25.दास

26.वाचा

27.कर्म

विरुद्धार्थी शब्द लिहा.

28.कुसंवाद

29.कर्कश

30.दुर्जन

31.अपकीर्ती

32.दुःख

33.कुसंवाद

34.दुर्गुण

35.बेसूर

36.असत्य

अर्थातील फरक स्पष्ट करा .

37.पाव खाण्याचा एक पदार्थ. प्रसन्न हो

38.वाणी वाचा वाणी व्यापारी

39.अंग बाजू अंग शरीर

40.वास सुगंध वास राहणे

41.अंतर दूर अंतर कापड

वाक्यप्रचारांचा अर्थ सांगा .

42.बचाव होणे

43.राहणे

44.आस्वाद घेणे

45.बोलणे

प्र.4था. खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

46.ज्ञानदेव विठ्ठलपंत कुलकर्णी

47.ज्ञानेश्वरी अमृतानुभव चांगदेव पासष्टी तसेच बरेच स्फूट अभंग.

48. राणी जवळ आधीच सर्व काही असते म्हणून तिला भीक मागावी लागत नाही.

49.तुकारामाने आपल्या देहाचे भोजन असे हरिकथेला म्हटले आहे.

50.सदा सर्वदा नम्रतेने बोलावे असे संत रामदास सांगतात.

51.दासबोध, करुणाष्टके, अभंग, मनाचे श्लोक इत्यादी रचना.

52. एखादे कार्य न करता जेव्हा आपण फुकटची बढाई मारतो तेव्हा आपल्या ठिकाणी गर्व निर्माण होतो असे संत रामदास सांगतात

53.संत तुकाराम, संत नामदेव, संत चोखामेळा ,संत गोरा कुंभार, संत एकनाथ.

प्र.5वा. नवीन शब्दार्थांच्या जोड्या जुळवा (सुलभ)

54.बायको

55.फुकट मोफत

56.बोलणे

57.सेवक

58.वाचणे

59.शरीर

60.हिशेब

61.ठाणे

62.कणभर

63.साध्य

64.धैर्य

65.सोबती

66.झाडे वेली

67.सतत बडबडणारा

प्र.6वा. खालील गणनामांचे लघु गुरुक्रम चिन्ह दाखवा व संकेत चिन्हनाम सांगा.

गणनाम.	लघु गुरुक्रम चिन्ह.	संकेत चिन्ह
68. य.	U- -	यमाचा
69.र.	-U-	राधिका
70.त.	- - U	ताराप
71.न.	UUU	नमन
72.भ.	-UU	भास्कर
73.ज.	U-U	जनाल
74.स.	UU-	समरा
75.म.	- - -	मानावा

प्र.7वा. दोन वाक्यात उत्तरे लिहा

76.कारण सद्‌गुरु आपल्याला वाट दाखवतात. योग्यवेळी मार्गदर्शन करतात. आपल्या अडचणीच्या वेळी मदत करतात. मनातील इच्छित पूर्ण करण्याचे सामर्थ्य सद्‌गुरूच्या ठिकाणी असते .आपल्याबरोबर सद्‌गुरु असल्यास आपल्याला कोणाचेही पाठिंबाची गरज नसते .जीवनात गुरुचे स्थान अनन्यसाधारण आहे म्हणून आपण सद्‌गुरु केला पाहिजे असे संत ज्ञानेश्वर महाराज सांगतात.

77.वन. पशुपक्षी हे आपले सगे सोयरे आहेत. वनामुळेच हवा शुद्ध राहते ,पाऊस पडतो तर पशुपक्ष्यांचे सुस्वाराने मन आनंदित होते .वातावरणातील प्रदूषण कमी होऊन हवा शुद्ध होण्यासाठी वन पशुपक्षी यांचे संरक्षण करणे गरजेचे आहे असे संत तुकाराम महाराज म्हणतात.

78.जर एखादा मनुष्य काहीही काम न करता उगाच उपदेश करत असेल. काहीही कार्य न करता उगाच बढाया मारत असेल तर अशावेळी माणसाचे जीवन व्यर्थ होते असे संत रामदास सांगतात.

79.जो बोलतो तसा चालतो ,आणि जगातील हे वेगवेगळे देव प्रत्यक्षपणे वेगवेगळे नसून एकच आहेत. हे ज्याला माहिती आहे तो धन्य आहे. ईश्वराला सगुण रूपात भजताना प्रत्यक्ष ईश्वर निर्गुण निराकार आहे हे जो जाणतो तो सर्वोत्तमाचा सेवक धन्य होतो.

80. संत रामदासांचे पूर्ण नाव नारायण सूर्याजी ठोसर होते. परमार्थाप्रमाणे संसार प्रपंचवादाचा समर्थपणे पुरस्कार करणारे संत कवी म्हणून ओळखले जातात. दासबोध हा त्यांचा प्रसिद्ध ग्रंथ. याशिवाय स्तोत्रे, करुणाष्टके, अभंग, मनाचे श्लोक इत्यादी त्यांच्या रचना प्रसिद्ध आहेत. त्यांची भाषा ठसठशीत ,नेमकी, सुलभ व सुबोध आहे त्यांचे अनेक श्लोक बोधदायी आहेत.

81.संत ज्ञानेश्वर हे मराठीतील एक श्रेष्ठ संत कवी आहेत .भावार्थ दीपिका म्हणजेच ज्ञानेश्वरी, अमृतानुभव, चांगदेव पासष्टी ही त्यांची प्रसिद्ध ग्रंथ संपदा. याशिवाय त्यांनी बरेच स्फोट अभंगही लिहिले आहेत. ज्ञानेश्वरांचे पूर्ण नाव ज्ञानदेव विठ्ठलपंत कुलकर्णी. यांचा जन्म बाराशे 75 मध्ये आळंदी या ठिकाणी झाला. भागवत धर्माच्या झेंड्याखाली सर्व जाती जमातीच्या लोकांना त्यांनी एकत्र आणले. त्यांनी लहान वयातच समाधी घेतली.

82.संत तुकाराम हे मराठीतील प्रसिद्ध संत कवी. यांचा जन्म 1608 मध्ये देहू या ठिकाणी झाला. त्यांचे पूर्ण नाव तुकाराम बोल्होबा मोरे (आंबिले)असे होते. सर्वसामान्यांच्या दैनंदिन जीवन व्यवहारातील उदाहरणे दृष्टांत देऊन लोकांना समजेल अशा भाषेत त्यांनी सुमारे साडेचार हजाराहून अधिक अभंग

लिहिले आहेत .त्यांच्या काव्यपंक्ती आज ही म्हणी प्रमाणे सर्वसामान्यांच्या जिभेवर खेळतात. ‘अभंगांची गाथा हा त्यांचा प्रसिद्ध ग्रंथ.

प्र.8वा. खालील चरणांचे गट करून लघु गुरु चिन्ह देऊन प्रत्येक गणाची मात्रा संख्या ओळखा व गण ओळखा व गण ओळखा.

83.

मनास	ज्जनाभ	क्तिपंथे	चिजावे	
U-U	U-U	-UU	U--	
121	121	211	122	
4	4	4	4	=16

84.

पकड	चेंडूअ	सावर	च्यावरी	
UUU	U-U	-UU	-U-	
111	121	211	212	
3	4	4	5	=16

85.

आनंदी	आनंद	गडे	
-U-	-UU	U-	
212	211	12	
5	4	3	=12

86.

नवव	धूप्रिया	मीबाव	रते	
UUU	-U-	--U	U-	
111	212	221	12	
3	5	5	3	=16

87.

सदास	र्वदायो	गतूझा	घडावा	
U--	U--	U--	U--	
122	122	122	122	
5	5	5	5	=20

88.

तयाव	नीएक	तटक	तोये	
U-U	--U	U--	--	
121	221	122	22	
4	5	5	4	=18

प्र.9वा. खालील काव्यातल्या ओळींचा अर्थ स्पष्ट करा.

89. कल्पतरूच्या खाली बसलेल्या माणसाला आपल्या मनातील इच्छा बोलावया लागत नाहीत. त्याच्या मनात ज्या उत्पन्न होतात त्या आपोआपच पूर्ण होतात.

90. कोणी आपल्याला अपशब्द बोलले तर ते सोसण्यासाठी आपले मन धीट असले पाहिजे कोणीही काहीही बोलले तरी आपण न रागावता सहन करावे.

प्र.10वा. खालील कविता पूर्ण करा.

91. श्री गुरु सारिखा असता पाठीराखा
इतरांचा लेखा कोण करी
राजयाची कांता काय भीक मागे
मनाची या जोगी सिद्धी पावे
कल्पतरू तळवटी जो कोणी बैसला
काय वाणी त्याला सांगी जो जी
ज्ञानदेव म्हणे तरलो तरलो
आता उधरलो गुरुकृपे.

92. वृक्षवल्ली आम्हा सोयरी वनचरे 1
पक्षीही सुस्वरे आळवीती
तिने सुखे रुचे एकांताचा वास
नाही गुणदोष अंगा येत
आकाश मंडप पृथ्वी आसन
रमे तेथे मन क्रीडा करी
कंठा कमांडलू देह उपचारा
जानवीतो वारा अवसरू
हरी कथा भोजन परवडी विस्तार
करुनी प्रकार से उरूची
तुका म्हणे होय मनाशी संवाद
आपुलाची वाद आपणासी

93. फुकाचे मुखी बोलता काय वेचे
दिसेंदिस अभ्यंतरी गर्व सांचे
क्रियेविन वाचाळता व्यर्थ आहे
विचारे तुझा तुझी शोधूनी पाहे

मना श्रेष्ठ धारिष्ट जीवी धरावे
मना बोलणे नीच शोषित जावे
स्वये सर्वदा नम्र वाचे वदावे
मना सर्व लोकांची रे निववावे

94. जनी सर्वसुखी असा कोण आहे
विचारे मना तुचि शोधूनी पाहे
मनात्वाची रे पूर्व संचित केले
तयासारखे भोगणे प्राप्त झाले

सदा बोलण्यासारखे चालत आहे

अनेकी सदा एक देवांसी पाहे
सगुणी भजे दलेश नाही भ्रमाचा
जगी धन्य तो दास सर्वोत्तमाचा.

95. ‘कोण दाखवील वाट, जीवनाचा पंथ हा दुर्गम अवघड डोंगर घाट, गुरुविण कोण दाखवील वाट’अशा शब्दात गुरूंचे महत्त्व सांगितले जाते. कारण गुरु हा आपला एक असा मार्गदर्शक असतो, जो स्वतः चंदनाप्रमाणे झिजून दुसऱ्यांना ज्ञानरूपी सुगंध देतो. गुरु हा फणसाच्या गोड गराप्रमाणे असतो .ज्या शब्दाची निर्मिती गुरुने केली त्या शब्दात त्याचे महती माझ्या साध्या शब्दात कैद करणे अशक्य आहे म्हणूनच सौरमंडळातील सर्वात मोठ्या ग्रहाचे नाव गुरु आहे .म्हणून प्रत्येकाच्या आयुष्यात गुरुचे स्थान अनन्यसाधारण आहे.

14.डॉ. मौलाना अबुल कलाम आझाद

उत्तरसूची

1. डॉ मौलाना अबुल कलाम आझाद
2. मक्का
3. फिरोज खक्त
4. मोही उद्दीन अहमद
5. वाचस्पती
6. भारतरत्न
7. आज्ञार्थी वाक्य
8. इंडिया विन्स फ्रीडम
9. नकारार्थी वाक्य
10. 1992 साली
11. विधानार्थी वाक्य
12. राष्ट्रीय शिक्षण दिन
13. प्रश्नार्थक वाक्य
14. अलहिलाल
15. होकारार्थी वाक्य
16. 23 फेब्रुवारी 1958 रोजी
17. उद्गारार्थी वाक्य
18. 12 व्या वर्षापासून
19. विधानार्थी वाक्य
20. वडिलांचे नाव मौलाना खैरुद्दीन व आईचे नाव अलिसा बेगम.
21. देशद्रोही

22.अधोगती
23.अपकीर्ती
24.गैरसोय
25.अपप्रचार
26.सन्मान
27.उत्तेजन
28.विभागणी
29.पंडित
30.पुरोगामी
31.11 जुलै
32.22 एप्रिल
33.11 नोव्हेंबर
34.6 जून
35.5 सप्टेंबर
36.8 मार्च
37.डॉ मौलाना अबुल कलाम आझाद हे भारताचे पहिले शिक्षणमंत्री होते.
38.डॉ मौलाना अबुल कलाम आझाद यांचा जन्म 11 नोव्हेंबर 1888 रोजी झाला
39. आजाद यांनी इजिप्त, अरबस्तान, तुर्कस्तान इत्यादी देशांना भेटी दिल्या.
40.श्री श्याम सुंदर चक्रवर्ती यांच्या नेतृत्वाखाली
41.अलहिलाल व अलबलाघ
42.ज्ञान, विज्ञान व तंत्रज्ञान या क्षेत्रात भारताची प्रगती व्हावी असे आझादाना वाटे.
43.अरबी ही त्यांची मातृभाषा होती
44.अबुल कलाम आझाद यांना अरबी, फारसी, उर्दू ,बंगाली तसेच हिंदी या भाषांचे ज्ञान होते
45.त्यांनी भारताच्या स्वातंत्र्यलढ्यात मुसलमानाने सुद्धा सहभागी झाले पाहिजे असा प्रचार सुरू केला
46.परदेशातील मुसलमान हे देशाचे स्वातंत्र्य टिकविण्यासाठी किंवा देशाच्या स्वातंत्र्याच्या चळवळीत सहभागी होण्यासाठी प्रयत्नशील होते मग आपल्या देशात का नाही? हा प्रश्न त्यांना सतावू लागला
47.अबुल कलाम यांनी आजाद या टोपण नावाखाली वृत्तपत्रात लेखन सुरू केले.
48.बंगालच्या फाळणीमुळे अबुल कलाम आझाद चळवळीकडे आकर्षित झाले
49.स्वातंत्र्यलढासाठी अबुल कलाम यांनी महात्मा गांधीजींचे मार्गदर्शन घेतले.
50.वाक्याचे प्रकार सात आहेत. ते म्हणजे विधानार्थी वाक्य, होकारार्थी वाक्य, नकारार्थी वाक्य, अज्ञार्थी वाक्य ,प्रश्नार्थक वाक्य ,उद्गारार्थी वाक्य व इच्छा दर्शक वाक्य
51.त्या काळात इंग्रजी भाषेचा प्रसार वाढत चालला होता आधुनिक शिक्षण घेण्यासाठी इंग्रजी शिक्षण घेणे आवश्यक आहे याची जाणीव होऊन त्यांनी इंग्रजी भाषेचा अभ्यास स्वतंत्रपणे सुरू केला.
52.ज्या वाक्यात केवळ विधान केलेले असते त्याला विधानार्थी वाक्य म्हणतात. उदाहरणार्थ 1.मी अक्षर सुधारेन 2.माझी आई छान स्वयंपाक करते

53.भारत एक संघरहावा व जगात एकतेचे प्रतिक बनावा ही त्यांची मनापासून ची इच्छा होती

54.ज्या वाक्यामधून होकार अर्थी विधान केलेले असते त्याला होकार अर्थी वाक्य म्हणतात उदाहरणार्थ रेश्मा चित्रे चांगली काढते, राम अभ्यास करतो

55.डॉ अबुल कलाम आझाद यांनी स्वातंत्र्याच्या जनजागृतीसाठी देशभर दौरे काढले व लोक जागृती चे कार्य जोरात सुरू केले म्हणून इंग्रज सरकारने त्यांना तुरुंगात घातले.

56.ज्या वाक्या मधून नकारार्थी विधान केलेले असते त्या वाक्याला नकारार्थी वाक्य असे म्हणतात उदाहरणार्थ तिला मेहंदी लावता येत नाही, तुला लाल रंगाचे कपडे शोभत नाहीत

57.त्यांच्या कालावधीत संगीत, कला ,साहित्य याला प्रोत्साहन देण्यासाठी संगीत नाटक अकादमी ,साहित्य अकादमी ,ललित कला अकादमी या तीन अकादमींची स्थापना करण्यात आली

58.ज्या वाक्यातून आज्ञा दिलेली असते त्या वाक्याला आज्ञार्थी वाक्य असे म्हणतात उदाहरणार्थ रोज पहाटे पाच वाजता उठा, रस्त्याच्या डाव्या बाजूने चला.

59.देशाच्या साहित्य ,कला आणि संस्कृतीचा विकास व्हावा यासाठी प्रौढ शिक्षण, विज्ञान आणि तंत्रज्ञान याला त्यांनी जास्त महत्त्व दिले.

60. ज्या वाक्यामधून प्रश्न विचारले जातात त्या व्यक्तीला प्रश्नार्थक वाक्य असे म्हणतात उदाहरणार्थ राधाला कोणी मारले? ,तू दररोज किती तास अभ्यास करतोस?

61.इसवी सन 1905 मध्ये लॉर्ड कर्जन या व्हाईसरॉयने बंगालची फाळणी केली

62.ज्या ज्या वाक्यातून कौतुक आश्चर्य, आनंद, दुःख किंवा इतर भावना व्यक्त होतात त्या वाक्याला उद्गारार्थी वाक्य असे म्हणतात उदाहरणार्थ अरेरे !किती भयानक अपघात आहे! वा !जिंकलो आम्ही!

63.ज्या वाक्यामधून क्रियापदाच्या रूपावरून कर्तव्य शक्यता योग्यता इच्छा इत्यादी गोष्टींचा बोध होतो अशा वाक्यांना इच्छा दर्शक वाक्य म्हणतात उदाहरणार्थ उद्या पाऊस पडेल,. आम्ही वडीलधाऱ्यांची आज्ञा पाळावी

64. महात्मा गांधीजी, लालबहादूर शास्त्री, भगतसिंग, पंडित जवाहरलाल नेहरू ,लोकमान्य टिळक इ.

65.डॉ अबुल कलाम आझाद यांचे शिक्षणाबद्दल अतिशय दूरदृष्टीचे विचार होते .स्वतंत्र भारतात ज्ञान, विज्ञान आणि तंत्रज्ञान या तीनही क्षेत्रात भारताची प्रगती व्हावी यासाठी तरुणांनी पुढाकार घ्यावा अशी त्यांची इच्छा होती. आपल्या देशातील तरुण वर्गाने शिक्षणासाठी प्रदेशात न जाता प्रदेशातील लोकांनी शिक्षणासाठी भारतात यावे , भारताच्या शिक्षण पद्धतीत असलेला प्राचीन गौरव पुन्हा स्वतंत्र भारताला मिळवून द्यावा असे आवाहन त्यांनी तरुण पिढीला केले.

66.आझादयानी फाळणीला विरोध करण्यासाठी श्री श्याम सुंदर चक्रवर्ती यांच्यासारख्या बंगालच्या फाळणीला विरोध करणाऱ्या क्रांतिकारकाच्या ते संपर्कात आले व क्रांतिकारकांच्या गटाला जाऊन मिळाले. अलहिलाल या वृत्तपत्रांमधून जोराने लिखाण सुरू केले.

67. देशाच्या साहित्यकला आणि संस्कृतीचा विकास व्हावा यासाठी प्रौढ शिक्षण ,विज्ञान आणि तंत्रज्ञान याला त्यांनी जास्त महत्त्व दिले .तसेच संगीत, साहित्य व कला याला प्रचार देण्यासाठी त्यांच्या कालावधीमध्ये संगीत, नाटक अकादमी ,साहित्य अकादमी, ललित कलाकादमी या तीन अकादमींची स्थापना करण्यात आली.

68. डॉक्टर अब्दुल कलाम आझाद यांचा जन्म 11 नोव्हेंबर 1888 रोजी मुसलमानांची पवित्र स्थान असलेल्या मक्का या ठिकाणी झाला. त्यांच्या वडिलांचे नाव मौलाना खैरुद्दीन व आईचे नाव अलिसा बेगम असे होते. ते बालपणी फिरोज फक्त या नावाने ओळखले जात पण त्यांचे खरे नाव मोहीउद्दीन अहमद अहमद .वयाच्या 12 व्या वर्षापासून शाळेतील ग्रंथालय व अध्ययन केंद्र ते जबाबदारीने चालवत होते्. त्यांनी तरुणपणी' मौलाना अबुल कलाम आझाद' हे टोपण नाव घेतले .ते दोन वर्षाचे असताना त्यांचे वडील कलकत्त्याला आले. त्यांची मातृभाषा अरबी परंतु आजाद यांना अरबी, फारसी, उर्दू, बंगाली तसेच हिंदी या भाषांचे चांगले ज्ञान होते .गणित ,तत्त्वज्ञान ,इस्लाम ,धर्म ,जागतिक इतिहास इत्यादी विषयात ते पारंगत झाले .इंग्रजीचे महत्त्व ओळखून त्यांनी इंग्रजी भाषेचा स्वतंत्रपणे अभ्यास सुरू केला.

69.पूर्वीचे

70.कोणतीही अपेक्षा न ठेवणारा

71.उत्तम वक्ता

72.ज्याची किंमत करता येत नाही असे

73.प्रवीण

74.शिकणे

15.तीन प्रश्न

उत्तरसूची

प्र.1ला. खालील प्रश्नांचे योग्य पर्याय निवडुन लिहा.

1. तीन
2. प्रवासी
3. प्रधानजी
4. निर्दयी
5. मेंढपाळाने
6. शिरच्छेद

प्र.2रा. रिकाम्या जागा भरा.

7. राजधानी
8. निर्भीडपणे
9. एक
10. सर्वांना

प्र.3रा. खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

11. नागरिकांना
12. लहरी, निर्दयी
13. या देशाचा मध्यबिंदू कोणता?
14. आकाशात किती चांदण्या आहेत?

15. देवाधी देवांचे काम काय असते?
16. महाराज आपली प्रकृती ठीक नाही का?
17. मला राजवस्त्रे घालायला द्या आपला मुकुट माझ्या मस्तकी ठेवा.
18. अरेरावी.
19. बेटा मेंढपाळा राजा मला उद्या फाशी देईल कारण त्याच्या तीन प्रश्नांची उत्तरे मला सापडत नाहीत
20. नवीन महाराजांचा विजय असो अशी घोषणा केली.
21. राजाला मेंढपाळाने धडा शिकविला.
22. डॉक्टर चित्रा नाईक.

प्र.4था. खालील प्रश्नांची उत्तरे 2-3 वाक्यात लिहा.

23. राज्याचा मध्यबिंदू हाच तो नाही हे तुम्हीच सिद्ध करा.
24. ह्या मेंढ्याच्या कातड्यात जितके केस आहेत तेवढीच बरोबर चांदण्याची संख्या आहे आपण ती मोजून पहावी.
25. राजाचे राज्यस्त्रे आणि मुकुट परिधान करून सिंहासनावर बसून देवाधी देवांचे काम न्याय देण्याचे निरपराध जीवांचे संरक्षण करावयाचे आणि विवेकाने अधिकार वापरायचे हे दाखवून दिले.
26. सैनिकहो पकडा या दुष्ट राजाला सुळावर चढवा त्याच्या अरेरावीमुळे अनेक निरपराध जीवांचे बळी गेले आहेत.
27. संधी म्हणजे सांधणे किंवा जोडणे. स्वर संधी, व्यंजन संधी, विसर्गसंधी.

प्र.5वा. संदर्भा सहीत स्पष्टीकरण द्या.

28. हे वाक्य डॉक्टर चित्रा नाईक यांनी लिहिलेल्या तीन प्रश्न या पाठातील असून वरील वाक्य मेंढपाळाने प्रधानजीला उद्देशून म्हटले आहे.
29. हे वाक्य डॉक्टर चित्रा नाईक यांनी लिहिलेल्या तीन प्रश्न या पाठातील असून राजाच्या पहिल्या प्रश्नाचे उत्तर देत असताना मेंढपाळाने दरबारामध्ये राजाला उद्देशून म्हटले आहे.
30. वरील वाक्य डॉक्टर चित्रा नाईक यांनी लिहिलेल्या तीन प्रश्न या पाठातील असून मेंढपाळाने ज्या वेळेला राजवस्त्र आणि मुकुट ची मागणी केली त्यावेळेला राजाने मेंढपाळाला राजवस्त्रे घालून आणण्याची आज्ञा आपल्या सरदारांना दिली.
31. हे वाक्य डॉ चित्रा नाईक यांनी लिहिलेल्या तीन प्रश्न या पाठातील असून महाराजांची आज्ञा पाळत प्रधानजीने राजाने विचारलेल्या तीन प्रश्नांची उत्तरे एक दिवसाच्या कालावधीमध्ये मिळविण असे सांगितले.

प्र.6वा. खालील शब्दांचा तुमच्या वाक्यात उपयोग करा.

32. राजाचे अरेरावी लोकांना सहन होत नव्हती.
33. एक जबाबदार नागरिक या नात्याने आपण निर्भीड असले पाहिजे.
34. चतुर मेंढपाळाच्या न्याय बुद्धीने सर्वांना आनंदित केले.
35. वेगवेगळया कार्यक्रमांमध्ये वेगवेगळया विधी करताना आपण पाहतो.
36. उत्तर न दिलेल्या सरदारांचा शिरच्छेद करण्याचा आदेश राजाने दिला.
37. राजाची राज्य वस्त्र खूप सुंदर असतात.
38. राजाला आपला राज्याच्या इभ्रतीचा प्रश्न पडला होता.

प्र.7वा. संधी विग्रह करा.

39. अंत:+करण=अंत: करण
40. मन:+राज्य=मनोराज्य
41. नि:+विकार=निर्विकार
42. नि:+तेज=निस्तेज.

16. क्षणात जिंकीन

उत्तरसूची

प्र.1ला. बहुपर्यायी प्रश्न.

1. भारत
2. लवतफुलत
3. पहाटे
४. पिवळया

प्र.2रा. खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

५. नारायण सुर्वे
६. सर्वांनी
७. भूप रागातील सकाळी म्हणावयाची गीत
८. तारका
९. डुलत झुलत
1०. विजेने
11. नगरी
12. पिवळया शेतानी
13. सह्याद्रीचा निसर्ग
14. मालकंस राग
15. येथे भूमीला स्पर्श करण्याची विनंती करतो.
16. भारत भूमीपुढे
17. ज्ञानियांची
18. वाक्यातील क्रियापदाशी किंवा इतर शब्दाशी असणारा संबंध दर्शविण्यासाठी नाम किंवा सर्वनामाच्या रूपात जो बदल केला जातो या बदलाला विभक्ती असे म्हणतात.

प्र.3रा.जोड्या जुळवा.

19. फुला तारकांनी
20. डुलत झुलत
21. लवत फुलंत
22. लावून हळद
23. मालकंस राग

प्र.4था. खालील विधाने चूक बरोबर लिहा .

24. चूक

25. बरोबर
26. बरोबर
27. चूक
28. बरोबर

प्र.5वा. अर्थ सांगून वाक्यात उपयोग करा.

29. डोकं टेकणे . आपण आपल्या भूमीपुढे माथा टेकवला पाहिजे.
30. सुंदर वस्तूला लावलेला काजळाचा ठिपका. ज्ञानियांची तीठ काढली पाहिजे.
31. स्पर्धा लावणे. आपण अनेक वेळा पैज लावतो.
32. झुकविणे, पराभव करणे. छत्रपती शिवाजी महाराजांनी अनेक शत्रूंना नमविले होते.
33. विजय मिळवणे. आपण कालचा खेळ जिंकला.
34. स्वतःचा देश. आपल्याला मायदेशाचा अभिमान असावा.

प्र.6वा. विरुद्ध अर्थी शब्द लिहा.

35. परदेश
36. विष
37. आधुनिक
38. कोमेजने, मावळणे.
39. हारणे
40. सायंकाळी.

17.आमची गोव्याची सहल

उत्तरसूची

1. मांडवी
2. नाट्यप्रकार
3. साप
4. दादा
5. 29 मार्च
6. 110
7. नागेश देव मंदिर
8. तांबडीसूर्ल
9. पोर्तुगीज
10. बंदर
11. पणजी
12. सोल तयार करण्यासाठी वापरले जाणारे आंबट फळ.
13. कावेरीची परीक्षा समतास गोवा येथे सहल जाणार होती.
14. मोलम हे गोव्याच्या हद्दीत लागलेले पहिले गाव.
15. ओल्ड गोवा येथे सेंट फ्रान्सिस झेवियर चर्च आहे.

16.11 ते 13 एप्रिल
17. दूध सागर धबधबा
18. इंडियन ओशियनोग्राफिक सेंटर
19. मोहित होणे
20.1961
21. ओल्ड गोवा
22. फोंडा
23. मॅगनीज
24. मीरामार
25. 13 फूट
26. कोकम सरबत
27. साळुंद्री म्हणजे अंगावर काटे असणारा एक प्राणी
28. मुंगुसाच्या आकाराचा प्राणी पिसोळी
29. दशावतारी
30. कोंकणी
31. प्रोत्साहन देणे
32. हे पत्र कावेरीने दादाला लिहिले.
33. एप्रिल मे महिना सहलीचा नसून ते दिवस उन्हाळ्याचे त्यात आणि गोवा जायचे म्हणून कावेरीला आश्चर्य वाटले.
34. सहलीला जाताना वाटेत बेळगाव खानापूर लोंढा रामनगर अनमोल ही गावे लागली.
35. उंच कड्यावरून कोसळणारा पांढराशुभ्र पाण्याचा धबधबा रोडावल्यासारखा दिसत होता दाट वनराई मोठे काळे खडक पाहून मुले मंत्रमुग्ध झाली.
36. गोव्यातील प्रसिद्ध मंदिरे श्री रामनाथ, श्री महालक्ष्मी, नागेशी इत्यादी.
37. गोव्यात चैत्र महिन्यात मंदिरामध्ये विशेष पूजा केली जाते त्याला चैत्री असे म्हटले जाते.
38. गोव्याच्या अभयारण्यात आढळणारी मसाले म्हणजे लवंग, जायफळ, मिरी, वेलदोडे इत्यादी होय.
39. गोव्यात मुलांनी पावभाजी, गऱ्यांचे पापड, लोणचे, भात आमटी, भाजी यांचे साधे जेवण केले.
40. गोव्यातील प्रमुख शहरे म्हणजे डोनापॉल जिथे इंडियन ओशियनोग्राफिक सेंटर आहे तसेच वास्को येथे मोठे बंदर असून मॅगनीजची निर्यात होते व बोंडला अभयारण्य आहे.
41. डोनापॉल येथे इंडियन ओशियनोग्राफिक सेंटर असून तेथे स्लाइट्स व चित्रफितीद्वारे जहाजे व त्याच्या आतील रचना तसेच समुद्रातील जैविक विश्वाची माहिती सांगितली जाते.
42. गोव्याचा समुद्र किनारा, स्वच्छ वाळू, मस्त वारा तसेच त्या ठिकाणी सुंदर असा सूर्यास्त पाहायला मिळतो.
43. मुलांनी गोव्याच्या अभयारण्यात सागवान, जांभूळ, शीसम इत्यादी वृक्ष तसेच ससे, मोर,साळुंद्री, मुंगूस ,वाघ, बिबट्या इत्यादी प्राणी व नाग,धामीन,घोणस इत्यादी प्रकारचे साप पाहिले.
44. स ला ते   स ला ना ते
ने ए शी.   नी शी इ ही
स ला ते   स ला ना ते

ऊन हून ऊन हून
चा ची चे चे च्या ची
त इ आ नो

45. घर

घरास घराला घरास घराला घरांना
घराणे घरे घराशी घरांनी घरी घराशी
घरास घराला घरास घराला घरांना
घरून घराहून घरून घराहून
घराचा घराचे घराची घरांचे घरांच्या घरांची
घरात घरी घरांनो

46. प्रिय आई आणि बाबा,
स. न. वि. वि.

तुम्हाला हे पत्र लिहितो आहे, कारण मी नुकताच गोव्याला सहलीवरून परत आलो आहे. ही सहल खूपच छान झाली! गोव्यातील समुद्रकिनारे, नारळीच्या बागा आणि ऐतिहासिक स्थळे पाहून खूप आनंद झाला.

आम्ही कॅलंगुट बीच आणि बागा बीचला भेट दिली. तिथे आम्ही खूप मजा केली. लाटांशी खेळलो, वाळूत खेळलो आणि सूर्यास्ताचा सुंदर देखावा पाहिला.

त्याशिवाय, जुने गोवा आणि म्हापसा बाजारपेठलाही भेट दिली. जुन्या गोव्यातील चर्च पाहून खूप छान वाटले. म्हापसा बाजारात स्थानिक वस्तू आणि खाद्यपदार्थ बघायला मिळाले.

एकंदरीत, ही सहल अविस्मरणीय होती. खूप छान अनुभव मिळाला. लवकरच घरी येऊन तुम्हाला सगळया गोष्टी सांगेन.

तुमचा,
(तुमचं नाव)

47. गोव्यातील देवळांचे वैशिष्ट्य म्हणजे ही देवळे हेमाडपंथी बांधणीचे असतात. सर्व देवतांची मंदिरे येथे आहेत. इथे मंदिरामध्ये चैत्र महिन्यात विशेष पूजा केली जाते व या उत्सवांना दूर दूरचे भक्तगण येतात.

48. सहलीला गेल्यामुळे वेगवेगळया ठिकाणांची माहिती आपल्याला मिळते. नवनवीन स्थळे पहावयास मिळतात तेथील भौतिक, सांस्कृतिक नाविन्यता पाहायला मिळते. तेथील संस्कृतीचा तेथील भाषेचा परिचय होतो

18. वयाची अट नाही

उत्तरसूची

1. लीना साहनी
2. त्रिवेणी

3. आठवड्याला प्रसिद्ध होणारे
4. काशीयात्रा
5. कृष्णाक्का
6. आई
7. लिहिता वाचता येणारे
8. 62
9. फ्रॉक
10. ठाम
11. परावलंबी
12. वयाची
13. दसऱ्याचा
14. वर्तमानपत्र
15. होते
16. त्रिवेणी
17. कर्मवीर
18. काशी यात्रा
19. सुधा मूर्ती
20. कृष्णाक्का
21. कन्नड
22. आजीला
23. मंदिरात
24. शिकण्याचा
25. पाट
26. 12
27. सोपे व सुटसुटीत
28. काशीयात्रा
29. तिला कथा वाचायची होती पण तिला वाचता येत नव्हते.
30. घरच्या परिस्थितीमुळे
31. काशी यात्रा
32. गच्चीवर
33. फ्रॉक
34. शिकायचे
35. लग्नाला
36. नाही /होय
37. हो
38. त्याकाळी मुलींना शिक्षण देणं महत्त्वाचं मानलं जात नसे त्यामुळे आजी शाळेत गेली नाही व लहान वयातच तिचं लग्न केलं लगेच मुलं झाल्यामुळे ती संसारात गुंतली. व नातवंडांना खाऊ घालण्यातच

तिला आनंद वाटायचा. शिक्षणाची आवड होती म्हणून तिला मुलांनी व नातवंडांनी खूप शिकावं असं वाटायचं.

39. जेव्हा लेखिका गावी गेली होती त्यावेळेला काशी यात्रेचा अंक आजीला ऐकता आला नाही. आजीजवळ पैसा अडका असून देखील त्याचा काहीच उपयोग तिला वाटेना. कारण शिक्षण नसल्याकारणाने ती स्वतःला परावलंबी समजू लागली. म्हणून स्वावलंबी होण्यासाठी तिने शिकण्याचा दृढनिश्चय केला. अशाप्रकारे शिक्षणाचे महत्त्व आजीने समजाविले.

40. आजीने शिकण्याचा दृढ निश्चय केला कारण शिक्षण नसल्यामुळे माणूस परावलंबी बनतो आणि आजीला स्वावलंबी बनायचे होते म्हणून तिने शिकण्याचा निर्णय घेतला.

41. दसऱ्याच्या दिवशी आजीने लेखिकेला देवघरापाशी बोलावले व चौरंगावर बसून तिच्या हातात फ्रॉकचे कापड ठेवले व तिला वाकून नमस्कार केला.

42. हे वाक्य लेखिकेने आजीला म्हटले आहे.

43. हे वाक्य आजीने लेखिकेला म्हटले आहे.

44. वाक्यातील करता व कर्म यांचे लिंग वचन व पुरुष यांना अनुसरून क्रियापदाची ठेवण, रचना किंवा योजना असते तिला प्रयोग म्हणतात.
कर्तरी, कर्मणी आणि भावे प्रयोग. उदाहरणार्थ_तो आंबा खातो.

45. दिलेल्या वाक्यात कर्त्याचे लिंग वचन व पुरुष यांच्याप्रमाणे क्रियापदाचे स्वरूप बदलते अशा वाक्यांना कर्तरी प्रयोग म्हणतात.

46. शिक्षणाला वयाची मर्यादा नसते
शिक्षण घेण्याची इच्छा जर असेल तर आपण वयाच्या कोणत्याही वर्षी शिक्षण घेऊ शकतो फक्त शिक्षणाची आवड असली पाहिजे. शिक्षणामुळे माणसाची विचारशक्ती वाढते शिक्षण माणसाचे आयुष्य बदलते. माणूस परावलंबी न होता स्वावलंबी बनतो कोणत्याही प्रकारचा आधार दुसऱ्याकडून घेत नाही म्हणून शिक्षणाला वयाची मर्यादा असते ते आपण केव्हाही घेऊ शकतो.

47. शिक्षणाचे महत्त्व
शिक्षण आपल्या आयुष्यात खूप महत्त्वाचे आहे शिक्षणामुळे आपल्याला नवीन विचार शिकता येतात. स्वावलंबी बनता येते. शिक्षणामुळे विचार करण्याची शक्ती वाढते योग्य अयोग्य याचा व्यवस्थित निर्णय घेता येतो.

48. शिक्षणाच्या प्रसारासाठी आपण वेगवेगळया प्रकारची शिबिरा आयोजित करू शकतो. मागासलेल्या ठिकाणी जाऊन तेथील विद्यार्थ्यांसाठी वर्ग घेतले जाऊ शकतात. ज्यांना शिकण्याची आवड आहे अशा लोकांना एकत्र करून आपण शिक्षणाचा प्रसार करू शकतो.

49. लेखिकेने शिकवल्यानंतर आजीने लेखिकेने दिलेले पहिले बक्षीस काशीयात्रा पुस्तक होते ते स्पष्टपणे वाचले व आपल्या वाचनाच्या व शिकण्याच्या प्रवासाला सुरुवात केली.

19. अपंग आम्हा म्हणू नका

उत्तरसूची:

1. कानाने ऐकू न येणे – बहिरेपणा
2. पायाने चालता न येणे – पांगळेपणा
3. डोळयांनी न दिसणे – आंधळेपणा

4. बोलता न येणे – मुकेपणा
5. ऐकलेले न समजणे – मंदबुद्धी
6. अपंग व्यक्तीमध्ये इतरांप्रमाणेच सर्वसामर्थ्य असते. – बरोबर
7. शांता ज. शेळके या समाजसेविका आहेत. – चूक
8. समुद्राच्या किनाऱ्याला "क्षितिज" म्हणतात. – चूक
9. जसे आपण स्वप्न पाहतो तसे आपले भविष्य घडते. – बरोबर
10. "अपंग आम्हा म्हणू नका" ही कविता "गोंदन" या काव्यसंग्रहातून निवडलेली आहे. – बरोबर
11. बोटां वाचून – लेखन करतो
12. चोर पाऊली – सुगंध येतो
13. स्वप्ना संगे – भविष्य घडते
14. उंच हिमालयाप्रमाणे – यशाचे शिखर
15. सूर्यास्ताचा सारथी – अरुण
16. क्षणाक्षणाला वाढते – क्षितिज
17. सुगंध चोर पाऊली येतो असे कवयित्री म्हणतात.
18. आमच्यातही इतरांप्रमाणेच जिद्द, आत्मविश्वास व कर्तृत्व आहे म्हणून आम्हाला अपंग म्हणू नका.
19. अपंगांच्या मनात जिंकण्याची, यश मिळवण्याची जिद्द आहे.
20. डोळस म्हणजे समजूतदार किंवा सूज्ञ.
21. हेलन केलर (किंवा) सुधा चंद्रन यांचे नाव देता येईल.
22. अपंग माणसांशी सहानुभूतीने, प्रेमाने आणि आदराने वागले पाहिजे.
23. भविष्य घडविण्यासाठी प्रथम स्वप्न पाहिली पाहिजेत.
24. ते बोटांऐवजी इतर अवयवांचा उपयोग करून आपली कौशल्य दाखवतात.
25. "दिव्यांग" हा शब्द अपंग किंवा विशेष क्षमता असलेल्या व्यक्तीसाठी वापरला जातो.
26. ते आपल्या कुशलतेने, प्रयत्नाने आणि यशाने चतुर असल्याचे सिद्ध करतात.
27. जरी पायांनी चालता येत नसेल, तरी आमच्या मनात अशा जिद्दीची आणि आशेची पंखे आहेत की आम्ही हिमालयासारख्या कठीण गोष्टींवरही मात करू शकतो. त्यामुळे आम्हाला अपंग म्हणू नका.
28. डोळस – अडाणी / अडाणीपणा
29. सुगंध – दुर्गंध
30. ऊन – सावली
31. उंच – ठेंगण
32. चोर पाऊली सुगंध येतो.
33. चढूनी जाऊ उंच हिमालय.
34. बोटा वाचून लेखन करतो.
35. स्वप्न संगे भविष्य घडते.
36. अरुण सारथी सूर्यरथाचा.

20.जावयाची करामत

उत्तरसूची

1. बहुपर्यायी प्रश्नांचे योग्य उत्तर वर्तुळात घ्या

1. इ) प्रशंसा
2. अ) सुख
3. आ) स्वतःचीच प्रशंसा
4. अ) योजना
5. इ) कर्म
6. इ) कडून
7. अ) कर्म
8. आ) दबकत चालणे
9. आ) धाडस
10. आ) तृतीयेचा
11. अ) लिंग
12. अ) प्रथमेचे

2. वाक्प्रचारांचा सुलभ अर्थ

13. धूम ठोकली – वेगाने पळून गेले
14. पाचावर धारण बसली – खूप घाबरले

3. योग्य जोड्या लावा

15. जावयाची करामत – इ) एक विनोदी कथा
16. अंधुक – ई) धुसर
17. काकवी – उ) गोड पदार्थ
18. भेदरणे – अ) घाबरणे
19. बसून राहणे – आ) मुक्काम ठोकणे

4. प्रश्नांची उत्तरे

20. सासुबाईंनी मडके अडगळीच्या खोलीत ठेवले होते.
21. काकवी हा रुचकर पदार्थ वाढला होता.
22. जावईबुवा अंधारात चोर समजले जातील म्हणून घाबरले.
23. घरच्या लोकांनी चोर समजून जावईबुवांवर हल्ला केला, ही फजिती.
24. मी ऐकलेली विनोदी कथा 'जावयाची करामत' ही आहे. ती एक गंमतीशीर प्रसंगांनी भरलेली आहे.
25. जावईबुवा पांढऱ्या चादरीत गुंडाळले गेले होते, त्यामुळे अस्वल वाटले.
26. जावईबुवा स्वभावाने खवचट आणि थोडेसे धाडसी होते.
27. माझ्या मते, चोरांना पकडण्यास कारणीभूत जावईबुवांचाच प्रयत्न होता.
28. काकवी हा रुचकर पदार्थ वाढला होता.
29. जावईबुवांनी मडक्याला छिद्र पाडून त्यातून काकवी प्यायची युक्ती केली.
30. घरची मंडळी घाबरून एकमेकांच्या अंगावर पळून गेली.
31. जेवणात काकवी, भाकरी, भाजी असे पदार्थ होते.
32. गुळ शिजवून काकवी तयार होते.
33. काकवीचे मडके अडगळीच्या खोलीत ठेवले होते.

34. काकवी पिण्याचा बेत केला.
35. मडक्याला सुईने छिद्र पाडले.
36. शेतातल्या खोलीत गव्हाचा ढीग पडला होता.
37. चोर तिघे होते.
38. चोर अडगळीच्या खोलीत लपले होते.

5. विधान कोणी कोणाला म्हटले

39. जावईबुवांनी घरच्या मंडळींना म्हटले.
40. जावईबुवा घाबरून ओरडले.
41. सासूबाईंनी अंधारात आवाज ऐकून विचारले.

6. समानार्थी शब्द

42. स्वाद – चव
43. रात्र – निशा
44. स्तुती – प्रशंसा
45. अंधार – काळोख

7. विरुद्धार्थी शब्द

46. चविष्ट – बेचव
47. गोड – कडू
48. समाधान – असमाधान
49. बाहेर – आत
50. स्तुती – निंदा

8. वाक्प्रचारांचे अर्थ

51. बेत करणे – योजना आखणे
52. धूम ठोकणे – पळून जाणे
53. पाचावर धारण – खूप घाबरणे
54. भेदरणे – घाबरणे

9. गोष्टी लेखन

55. नाराज चिमणीची गोष्ट:

एक नाराज चिमणी होती. तिला वाटायचं की बाकीचे सगळे पक्षी खूप आनंदी आहेत. एकदा तिने सुंदर मोराला पाहिले. तिला तो खूप सुंदर व आनंदी वाटला. तिने मोराला विचारले, “तू खूप सुंदर व आनंदी दिसतोस.” मोर हसला आणि म्हणाला, “माझे पंख सुंदर आहेत, पण मला तुझ्यासारखे उंच उडता येत नाही.” हे ऐकून चिमणीच्या लक्षात आले की प्रत्येकामध्ये काहीतरी खास असते. तिचा हिरमोड दूर झाला. तिला स्वतःवर अभिमान वाटू लागला. ती आनंदाने आकाशात उडाली.

56. जंगलातील गोष्ट:

एका घनदाट जंगलात एक पारधी राहत होता. तो पक्षांची शिकार करायचा. एके दिवशी त्याने जंगलात जाळे पसरवले. काही पक्षी त्यात अडकले. त्यांनी सुटण्यासाठी खूप प्रयत्न केले. शेवटी एका मोठ्या कबुतराने सगळयांना मदत केली. सर्व पक्ष्यांनी त्याचे कौतुक केले. पारधीला हे पाहून राग आला, पण त्याच वेळी तो दु:खीही झाला. कबुतराने शहाणपणाने जाळा फोडून पक्ष्यांना सोडवले. सर्व पक्षी एकत्र उडून गेले.

21. वाढती लोकसंख्या.

उत्तरसूची

प्र.1ला.. रिकाम्या जागा भरा.

1. जागतिक लोकसंख्या
2. महागाईचा भस्मासुर
3. थॉमस मार्थस
4. जननी
5. पाणी
6. वाढ
7. जपून
8. लोकसंख्येमुळे
9. झोपडपट्ट्या
10. बेरोजगार

प्र.2रा. योग्य पर्याय निवडून प्रश्नांचे उत्तर लिहा

11) क) संसाधनांवर ताण येतो

12) ब) कौटुंबिक नियोजन

13) क) अनारोग्य वाढते

14) क) जंगल संपत्ती

15) ड) गुणवत्ता खालावत जाते

16) ब) लोकसंख्या नियंत्रित करणे

17) ब) कौटुंबिक नियोजन कार्यक्रम

18) क) वाहतूक कोंडी होते

19) क) जनजागृती करणे

20) क) मूलभूत गरजा भागवता येत नाहीत

प्र.3 रा. जोड्या जुळावा.

21) वस्तूंची टंचाई – साधन संपत्तीचा तुटवडा

22) झोपडपट्टी – निवाऱ्याची समस्या

23) बेकारी – वाढती गुन्हेगारी

24) वायु प्रदूषण – श्वसन रोग

25) कुटुंब नियोजन – राष्ट्रीय कर्तव्य

प्र.4था. शब्दातील फरक सांगा.

26) चिंता = काळजी

चिता = मृतदेह जळवण्याचे ठिकाण

27) वस्तू = सामान   वास्तू = घर

28) नियंत्रण = अडथळा

निमंत्रण = आमंत्रण

29) अध्ययन = शिकणे

अध्यापन = शिकवणे

प्र.5वा. विरुद्धार्थी शब्द

30) ब) अधोगती

31) क) अनैसर्गिक

32) क) अनारोग्य

33) ड) नोकरी

34) अ) अविकसित

35) क) अत्याधिक

प्र.6वा. समानार्थी शब्द

36) ब) संग्राम

37) क) आई

38) ब) जल

39) क) पौष्टिक

40) ब) कमतरता

41) अ) चणचण

42) क) वन

प्र.7वा. वाक्यप्रचार

43) क) धैर्याने सामना करणे

44) क) चर्चा चालू असणे

प्र.8वा. वाक्यातील विशेषण ओळखा.

45) सुंदर

46) गरीब

47) प्रामाणिक

48) मधुर

प्र.9वा. शब्दसमूहास एक शब्द

49) ब) नैसर्गिक

50) ब) बेरोजगार

51) क) दहशतवाद

52) अ) विकसनशील

53) अ) परिसर

प्र.10वा.जर -तर वापरून वाक्य पूर्ण करा.

54) जर लोकसंख्या वाढली तर मूलभूत गरजा पूर्ण होत नाहीत

55) जर अधिक झाडे वाढवली तर हवा शुद्ध राहते

56) जर चांगले शिक्षण मिळाले तर देशाची प्रगती होते

57) जर वस्तूंची टंचाई असेल तर भाव वाढतो

58) जर जागृती झाली तर लोकसंख्या वाढीवर नियंत्रण येते

प्र.11वा. प्रश्नांची उत्तरे एका वाक्यात लिहा.

59) वाढती लोकसंख्या

60) विकसनशील

61) निसर्ग

62) 11 जुलै

63) अन्न, पाणी, निवारा

64) लोकसंख्या वाढल्यामुळे निवाऱ्याची सोय नाही

65) शिक्षणाच्या गुणवत्तेवर परिणाम

66) श्वसनाचे रोग

67) कुटुंब नियोजन

68) लोकसंख्येवर निबंध

69) निवाऱ्याचा अभाव

70) लोकसंख्या वाढ

प्र.12वा. खालील प्रश्नांची चार ते पाच वाक्यात उत्तरे लिहा.

71) लोकसंख्या वाढल्यामुळे अन्न, शिक्षण, आरोग्य, रोजगार यावर ताण येतो.

72) निसर्ग रोगराई, नैसर्गिक आपत्ती, साथीचे रोग, युद्धांमुळे लोकसंख्या नियंत्रित करत असे.

73) शिक्षण व नोकरीच्या संधी कमी होतात, नैराश्य व गुन्हेगारी वाढते.

74) लोकसंख्या वाढल्यामुळे प्रदूषण व जंगलतोड होते.

75) अन्नाचा साठा कमी पडतो, महागाई वाढते.

76) शिक्षक अपुरे, शाळा गच्च – शैक्षणिक गुणवत्ता घटते.

77) लोकसंख्या जास्त होते त्या प्रमाणात वस्तू कमी पडतात त्यामुळे महागाई वाढते.

78) दमा, क्षय, कर्करोग

79) कर्तरी प्रयोग, कर्मणी प्रयोग, भावे प्रयोग

80) सकर्मक भावे प्रयोग, अकर्मक भावे प्रयोग.

22.भलरी

उत्तरसूची

प्र.1ला. योग्य पर्याय निवडून प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

1. ब) सुगीच्या काळात

2. ब) चांदी
3 अ) धान्य कापण्याची वेळ
4. क) स्वच्छंदी आणि थंड
5. ब) मिसळू

प्र.2रा. समानार्थी शब्द लिहा.

6. शीतल – ब) थंड
7. भलरी – अ) सुगी
8. राजा – अ) नृप
9. वारा – अ) हवा
10. खडक – ब) दगड
11. डोंगर – ड) गिरी
12. आनंद – अ) हर्ष
13. गडी – क) कामगार
14. लवने – ड) वाकून

प्र.3रा. विरुद्धार्थी शब्द

15. वेडा – अ) शहाणा
16. शीतल – अ) उष्ण
17. आनंद – अ) दुःख

प्र.4था. जोड्या जुळवा

18. घुमू लागलं आनंदाचं → शेतातून संगीत
19. इज्जित खाऊ आनंदान → बसून मग काळीत
20. स्वच्छंदाणे गात गा चालला → आपल्याच लहरीत
21. गाऊन त्याला घाम जरासा → गाळू या मातीत
22. भलेरी घाला चला गड्यानो → भलरीच गा गीत

प्र.5वा. कवितेत आलेले लयबद्ध शब्द लिहा.

23. चंदेरी - रुपेरी
24. सळसळणारा - वारा
25. देई डोल - बिनमोल
26. म्हराटबाणा – मोतीदाणा

प्र.6वा. ग्रामीण भाषेतील शब्द प्रमाणित भाषेत लिहा

27. समद → सर्व
28. आपुल्याच → आपल्या
29. येड्यावानी → वेड्यासारखे
30. लवून → वाकून
31. म्हराटबाणा → मराठबाणा

प्र.7वा. जी' या अक्षराने शेवट होणारे दोन अक्षरी शब्द लिहून पूर्ण करा.

32. आजी

33. भाजी
34. पाजी
35. माजी
36. राजी
37. खुजी
38. काजी
39. भजी

प्र.8वा. सामासिक शब्दाचा विग्रह लिहा .

सामासिक शब्द	समासाची पदे	विग्रह
40. राजवाडा →	राजा+ वाडा	राजाचा वाडा
41. तोंडपाठ →	तोंड + पाठ	तोंडाने पाठ
42. खरेखोटे →	खरे + खोटे	खरे किंवा खोटे
43. प्रतिदिन →	प्रति + दिन	प्रत्येक दिवशी

प्र.9वा. खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तर लिहा .

44. रूपेरी दिसतात.
45. मातीमध्ये घाम गाळूया.
46. कष्टाने मिळविलेले आनंदाने शेतामध्ये बसून खाऊया.
47. शीतल वारा सळसळत आहे.
48. कवि गिरीश
49. कवी गिरीश यांचे पूर्ण नाव शंकर केशव कानेटकर
50. कांचनगंगा, फलभार
51. अभागी कमल कला व आमराई
52. भलरी गीत गाण्यासाठी.
53. थंड वारा स्वच्छंदाने गाणे गात आहे
54. ओढा वेड्यावाणी सूर लावून गाणे गात आहे
55. शेतात पिकणारे धान्य.
56. शेत
57. भलरी गीत गायला सांगत आहे
58. शेतातून आनंदाचे संगीत घुमू लागले आहे
59. मोती दाणे.
60. पुल्लिंग.
61. डोंगर चांदीसारखे चमकत आहे.
62. परस्परांशी संबंध असलेले दोन शब्द लिहिताना त्यातील प्रत्येय किंवा इतर शब्द गाळून त्या दोन शब्दांचा मिळून जो एक नवा शब्द तयार होतो त्याला समास म्हणतात.
63. शब्दांच्या एकत्रिपणाने जो शब्द तयार झाला असतो त्याला सामासिक शब्द म्हणतात
64. ज्या दोन शब्दांचा समास बनतो ते शब्द म्हणजे सामासिक पदे
65. तत्पुरुष, द्वंद्व, बहुव्रीही, अव्ययीभाव समास .

प्र.10वा.खालील प्रश्नांची दोन ते चार वाक्यात उत्तरे लिहा.

66. घाम मातीमध्ये गाळून यामधून आपल्याला असा संदेश मिळतो की माणसाने शेतामध्ये भरपूर कष्ट केले पाहिजे.

67. ओढा हा सरळ न वाता वाकडातिकडा वाहतो ओढ्यातील पाणी हे खळखळ आवाज करून वाहते यालाच कवी म्हणत आहे

68. हवा हलकी, स्वच्छंदी, डोंगर रूपेरी, शांत आणि मंत्रमुग्ध करणारे.

69. श्रम आणि मातीचा संबंध इथे दिसतो .कामात घाम मिसळून मेहनत प्रतिबिंबित होते.

70. शेतकऱ्यांचे जीवन हे निस्वार्थ, परिश्रमी, मातीशी बांधलेलं आणि आनंदाचे मिश्रण आणि जास्त कष्टाचे असते.

71. “मोती दाणा” म्हणजे शेतात मेहनतीतून मिळणारे धान्य.

72. निसर्गाचा सुंदर वर्णन, मेहनतीचे दृश्य आणि मानवी श्रमांचे भावनांचे चित्रण या मुळे मला ती कविता खूप आवडली.

73. शीतल वारा ,रूपेरी डोंगर, शेती–निसर्गातून उमलणारे संगीत, सर्व हे वर्णन नयनरम्य आणि शांततेने भरलेलं आहे.

74. घाम गाळत मातीत काम करताना तिचा कष्टमय चेहरा आणि श्रमाचं सुंदर रूप दिसते.

75. मेहनताचे महत्त्व, मातीशी नाळ, साधेपणातील सौंदर्य आणि निसर्गाशी सहअस्तित्व.

23. मनातले चांदणे

उत्तरसूची:

प्र. 1ला. योग्य पर्याय निवडा.

1) मधु मंगेश कर्णिक
2) बातमी वाचण्यासाठी
3) 10-11
4) चहा
5) सहावी
6) बल्लव
7) 7.100 रू.

प्र. 2रा. रिकाम्या जागा भरा.

8) वृत्तपत्र
9) 2.पाणी
10) 3.मोत्यासारखे
11) 4. पशु पक्षावर
12) 5. गरीब
13) 6.T.V
14) 7. गोष्टी

प्र 3रा. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

15) पाणी

16) बारा वाजता

17) बिल गोळा करीत होता.

18) 50

19) बल्लू

20) बल्लू लहान असताना

21) मुंबईत

22) प्राण्यांची

23) तुम्ही लेखक आहात ना?

24) मोतीचा

25) पुस्तके

26) मालिका पाहण्यासाठी

27) दक्षतापूर्वक व प्रामाणिकपणे

28) मुंबईत

29) गाव डोंगर नदी झाड

30) कौलारू घराच्या आत पडणारे चांदणे

31) पौर्णिमेचे चांदणे

32) आपले गावी कोकणात

33) .पौर्णिमेचे चांदणे

34) लेखनाच्या स्पर्धेमध्ये

35) पहिला

36) मला न भेटलेली अंगणातले चांदणे

37) तीन ते चार वर्षांनी

38) पत्ता

39) पत्राने

40) रात्र शाळेत

प्र.4था. खालील प्रश्नांची उत्तरे दोन तीन वाक्यात लिहा.

41) रोज सकाळी पेपर टाकत होता आणि बिल गोळा करत होता.

42) मनापासून दक्षतापूर्वक आणि प्रामाणिकपणे

43) बल्लू चे वडील वारले होते, आई आजारी होती आणि भावंडांची जबाबदारी बल्लुवर होती, त्यामुळे

44) बल्लू गरीब घराण्यात होता वडील वारले होते संपूर्ण कुटुंबाची जबाबदारी त्याच्यावर होती.

45) लेखनाची स्पर्धा होती त्या स्पर्धेमध्ये बल्लू चा पहिला नंबर आला होता बक्षीस वितरणच्या वेळी लेखक बदला भेटले.

46) कारण घरच्या परिस्थितीमुळे त्याला काम करावे लागत होते तो दिवसा शाळेला जात नव्हता रात्री शाळेला जात होता त्यामुळे बलुला भेटले झाले नाही म्हणून त त्याने लेखकांना पत्र लिहिले.

24. वीर स्त्री रायबागन

उत्तरसूची

प्र. 1ला. योग्य पर्याय निवडा.

1) स्वाती महाळंक
2) जिजाबाई
3) उदाराम देशमुख
4) तोफेच्या गोळ्यांनी
5) रायबागच्या

प्र. 2रा. रिकाम्या जागा भरा.

6) औरंगजेबच्या
7) घाटमाथ्यावर
8) वाघीण
9) दिलदार
10) खानसाहेब आणि रायबागन
11) धक्का

प्र. 3रा. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

12) कहारतबलखान
13) लोहगडाच्या मार्गाने उंबरखिंडीतून
14) उंबरखिंडीत
15) हिरव्यागार वनराईने
16) उंबरखिंडीत ठिकठिकाणी
17) अमरसिंह आणि रायबागन
18) नगाऱ्याचे
19) आलमगीर बादशहाना
20) शाहिस्तेखांच्या
21) खंडणी
22) रायबागाने
23) वीर स्त्री रायबागन ही खानाच्या सैन्यात होती तिचे खरे नाव तुळसाबाई देशमुख होते एक धाडसी सैनिकाची पत्नी होती.

प्र. 4था. कोणी कोणाला म्हटले ते लिहा.

24) रायबागाने खानाला म्हटले.
25) रायबागाने खाणाला म्हटले.

26) खाणने रायबागला म्हटले.

27) 4.रायबागाने खाणाला म्हटले

28) रायबागाने शिवाजी महाराजांना म्हटले.

29) शिवाजी महाराजांनी रायबागला म्हटले.

30) शिवाजीराजांनी रायबागला म्हटले.

प्र. 5वा. खालील शब्दांचा वाक्यात उपयोग करा.

31) रायबागाने धाडस केले.

32) शिवाजीराजांनी खानाबरोबरची लढाई जिंकली.

33) आज मला चांगली बातमी समजली.

34) तू माझा मित्र आहे शत्रू नाही.

35) सैनिक देशाचे संरक्षण करतात.

36) प्रजेची काळजी राजा घेतो.

37) मी रोज देवाला नमस्कार करतो.

38) काल मी महालक्ष्मीचे दर्शन घेतलं.

39) सैनिक देशाचे संरक्षण करतात.

40) मी मित्राकडून शाळेत निरोप दिला.

25. शब्दखेळ

उत्तरसूची

प्र.1ला. योग्य उत्तर निवडून लिहा.

1. चुली
2. खाली
3. साजरे
4. खोलात
5. फार
6. गावाला वळसा
7. तीन
8. डर कशाला
9. चढवणे
10. चव

प्र.2रा. समानार्थी शब्द लिहा

11. भास्कर, दिनकर
12. पवन
13. गिरी
14. सुमन
15. आकाश

प्र.3रा. रिकाम्या जागा भरा.

16 .शहाणा

17. शहाणी

18. सरड्याची

19. स्वर्ग

20. चव

प्र.4था. (अ) खालील वाक्प्रचारांचा अर्थ सांगून वाक्यात उपयोग करा.

21. प्रगती खुंटणे
    धांदरटपणामुळे तो रसातळाला गेला
22. आनंद होणे
    मुलीचा परीक्षेत पहिला नंबर आल्याने तिचा जीव भांड्यात पडला
23. अत्यंत समाधान वाटणे
    नोकरी मिळाल्याने त्याला आकाश ठेंगणे वाटू लागले
24. हरखून जाणे , आत्यानंद होणे
    भूषणला दहावी परीक्षेत उत्तम मार्क्स मिळाल्याने त्याचे हात गगनाला टेकले
25. फार बडबड करणे, लाड करणे
    मांजराला खूप जवळ केल्याने ते डोक्यावर पडले
26. स्वतःहून अपयश पदरी घेणे
    राजकारणी लोक हात दाखवून अवलक्षण करतात

(ब) लयबद्ध शब्द लिहा

27. पानात 28. फांद्यांना

29. मालकाचा 30. पाण्याचं

(क) अर्थ स्पष्ट करा

31. डोंगराच्या मागे सूर्य आहे. तो लपला आहे असे वाटते पण त्याच्या तेजाने नेत्र दिपून जातात. त्याचे सुंदर तेज पाहून फुले हसतात व मुले झोपेतून उठतात .
32. एका डहाळीला अनेक मिरच्या लागतात .त्या हिरवी साडी नेसल्यासारखे हिरव्या दिसतात. काही दिवसांनी पिकून लाल होतात व खाणाऱ्यांना तिखट लागतात.
33. कसे पंख्याला म्हटले आहे कारण तो उलटा टांगलेला असतो .नेहमी फिरतच असतो. त्याचा मूळ स्वभाव फिरणे हाच असतो.
34. असे प्राणवायूला (ऑक्सिजनला) म्हटले आहे कारण हा वाऱ्यावर असतो त्याचा एक अंशही वाया जात नाही त्याच्यामुळे हवा स्वच्छ राहते .असा हा सर्वांनाच हवा हवा वाटणारा मित्र आहे.

प्र.5वा. विरुद्धार्थी शब्द लिहा.

35. खाली

36. येणे

37. पृथ्वी

38. पडेल

39. नरक

प्र.6वा. अर्थपूर्ण शब्द लिहा.

40. गगनाला
41. लखलखाट
42. उथळ
43. कोठारात
44. निर्मळ

प्र.7वा. खालील शब्दांचे जोडशब्द लिहा.

45 घरी

46. हिरवं
47. तीन
48. मन

प्र.8वा. ओळी पूर्ण करा.

49. राहे एक मित्र
50. दिसती नेत्र
51. हसती फुले
52. उठती मुले

26. गोडगाणी

उत्तरसूची

प्र. 1 ला. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

1. राजा सारंगा असे दर्याला म्हटले आहे.
2. सुनेला कारल्याचा वेल लावायला सांगितले आहे.
3. सून माहेरी जाणार आहे.
4. सुनेला वेल लावायला सासूने सांगितले आहे.
5. कारल्याची चव कडू असते.
6. कारल्याची वेल असते.
7. सुनेने कारल्याचा वेल घातला त्याची निगा राखली कारली लागली त्याची भाजी करून वाढली आणि मग सून माहेरी गेली.
8. सदैव सैनिका हे देशभक्ती गीत आहे.
9. सैनिकाला पुढेच जायला सांगितले आहे.
10. विजा भयावह हसत आहेत.
11. मेघ नभास ग्रासत आहे.
12. दहा दिशा आहेत.
13. पक्षी सुखांत गातात.

14. सर्व जगात शांतता, सुहास्य लागू दे असे कवी म्हणतात.
15. जगात शांतता व सुहास्य लाभल्यानंतर सैनिकाचे पाय शांत राहणार आहेत.
16. फुला फुलावर सुवर्णाची शोभा येऊ दे असे कवी म्हणतात.
17. दैन्य या शब्दाचा अर्थ गरीब असा आहे.
18. तुफान समुद्रामध्ये आले आहे.
19. वेणी फनी घालून सुनेला माहेरी पाठवले आहे.
20. सासूने सुनेला माहेरी पाठवले आहे.

प्र. 2 रा. ओळी पूर्ण करा.

21. नभांत सूर्य वा असो.
22. प्रभात येऊ दे, सुखांत गाऊं दे.
23. पुढेच जायचे, कधी फिरायचें.
24. लोभ दाविती, बंधने पदास बांधती.

प्र. 3 रा. अर्थ लिहा.

25. पाय
26. राग
27. मळलेले, घाण
28. चंद्र
29. वादळ

प्र. 4 था. समानार्थी शब्द.

30. ढग
31. मित्र, भास्कर, प्रभाकर, दिनकर
32. डोळा, चक्षु
33. पक्षी, विहग
34. सुमन, कुसुम, पुष्प

प्र. 5 वा. विरुद्धार्थी शब्द लिहा.

35. रडणे
36. मागे
37. दुःख
38.माहेर

प्र. 6 वा. रिकाम्या जागा भरा.

39.आलय उधान
40. धावतं पाठी
41 पान्याचा पूर

42. सारा

प्र. 7 वा. शुद्ध करून लिहा.

43. पौर्णिमा
44. धाकटा
45. सांभाळ
46. पुढे ढकलला
47. फेसाळ
48. पाण्याचा
49. आले
50. कोळीवाडा

